

Onderwijshuisvesting in Bloemendaal

***Inzicht in het beleid en de uitvoeringspraktijk
in de periode 2018 -2024***

Raadsrapportage

Rekenkamer Bloemendaal

April 2025

"Elke leerling heeft recht op goed onderwijs in een goed schoolgebouw"

Uitspraak gedaan door onderwijsminister Arie Slob (2017-2022). Hij benadrukte hiermee het belang van goede onderwijsmiddelen en een goede leeromgeving voor alle leerlingen.

Colofon

Overveen, 23 april 2025
Rekenkamer Bloemendaal

Mw. B.J. Glashouwer RE RI CISA (voorzitter)
Dhr. Ir. J.J. Bakker (lid-rapporteur)
Mw. Drs. H.W. Bergsma
Mw. Mr. Drs. V.V. Tsjebanova
Dhr. Drs. W.D.M. van der Valk (lid-rapporteur)

INHOUD

Samenvatting	5
Conclusies en aanbevelingen	8
Reactie van het college	11
Nawoord rekenkamer	16
Nota van Antwoord op ambtelijk commentaar	17
Nota van bevindingen	27
1. Inleiding	27
1.1 Aanleiding	27
1.2 Doel van het onderzoek	27
1.3 Centrale vraag en deelvragen	28
1.4 Afbakening en normenkader	28
1.5 Aanpak en uitvoering onderzoek	30
1.6 Leeswijzer	30
2 Huidige situatie	31
2.1 Actueel overzicht	31
2.2 Bestuursvorm	32
2.3 Functionaliteit	33
2.4 Samenvatting en conclusies	33
3 Wettelijke en bestuurlijke kaders	35
3.1 Uitgangspunten	35
3.2 Bestuurlijke knelpunten	35
3.3 Samenvatting en conclusies	36
4 Inrichting van de uitvoering	37
4.1 Verantwoordelijkheid van de gemeente	37
4.2 Taakverdeling tussen gemeente en scholen	37
4.3 Samenvatting en conclusies	39
5 Uitvoeringspraktijk – aanpak en realisatie	40
5.1 Verordening	40
5.2 Financiën	40
5.3 Besturing	42
5.4 Samenwerking gemeente en scholen	45
5.5 Samenvatting en conclusies	46
6 Nieuw beleid en betrokkenheid raad	48
6.1 Herziene uitgangspunten	48
6.2 Huidige aanpak	48
6.3 Wetsvoorstel planmatige aanpak onderwijshuisvesting	50
6.4 Informatievoorziening aan de raad	51
6.5 Samenvatting en conclusies	54

Bijlage 1 - Literatuurlijst	55
Bijlage 2 - Gehouden interviews	56
Bijlage 3a – Scholen gemeente Bloemendaal – deel 1	57
Bijlage 3b - Scholen gemeente Bloemendaal – deel 2.....	58
Bijlage 4a - Aantal leerlingen 2014 -2023 in Bloemendaal	59
Bijlage 4b - Prognose leerlingenaantal Primair Onderwijs.....	60
Bijlage 5 - Eisen aan schoolgebouwen	61
Bijlage 6a - Dalende leerlingenaantallen	62
Bijlage 6b - Opheffen van kleine scholen	63
Bijlage 6c - Kanttekeningen bij doordecentralisatie	64
Bijlage 7 – Baten en lasten 2021-2025	65
Bijlage 8a - Geplande investeringen 2019-2024	67
Bijlage 8b - Gerealiseerde Investerings 2013 -2023	68
Bijlage 8c - Toelichting op reserveringen en bestedingen	69

Samenvatting

Aanleiding

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs en dragen de kosten voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangen ze een budget via het Gemeentefonds. Daartoe is een Integraal Huisvestingsplan 2018-2034 (IHP) opgesteld. Er is door de scholen en de gemeenteraad onvrede geuit over het gebrek aan voortgang bij de uitvoering van het meerjarenplan.

Onderzoeksplan Rekenkamer Bloemendaal 2023-2024

Al tijdens een overleg tussen de Rekenkamer en raadsleden in 2022, werd onderwijshuisvesting genoemd als één van de mogelijke toekomstige onderzoeksonderwerpen.

Uit een vooronderzoek in 2023 is gebleken dat dit onderwerp actueel is en dat de rekenkamer met dit onderzoek een beter inzicht zou kunnen geven in de situatie.

Vraagstelling

In dit onderzoek wordt onderzocht hoe het staat met de invulling van de zorgplicht van de gemeente op het gebied van de onderwijshuisvesting en wat de oorzaken zijn van de knelpunten bij de invulling daarvan. Door meer inzicht te verschaffen in verschillende aspecten betreffende onderwijshuisvesting beoogt de rekenkamer een bijdrage te leveren aan de actualisatie van het beleid betreffende onderwijshuisvesting en de informatievoorziening aan de gemeenteraad.

De centrale vraag luidt als volgt:

In hoeverre is het beleid over onderwijshuisvesting doelmatig en doeltreffend en hoe sluit de vorming, inhoud en uitvoeringspraktijk van het beleid aan op landelijke kaders en ervaringen en gemeentelijke doelstellingen en verwachtingen, rekening houdend met financiële kaders?

De centrale vraag leidde tot de volgende deelvragen:

1. Wat is de huidige situatie op het gebied onderwijshuisvesting (besturen, scholen, gebouwen, leerlingen, ontwikkelingen) en welk beleid voert de gemeente Bloemendaal in dit kader (w.o. verordening, IHP)?
2. Hoe luidt het landelijk kader (juridisch, bestuurlijk) en wat betekent dit voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid?
3. Hoe is de uitvoering ingericht (inclusief de taakverdeling/samenwerking met schoolbesturen)?
4. In hoeverre en op welke wijze wordt rekening gehouden met ontwikkelingen rondom onderwijshuisvesting en wensen van scholen en financiële opgaven bij totstandkoming/evaluatie/aanpassing van het nieuwe IHP?
5. Hoe is de raad betrokken bij totstandkoming/aanpassing en uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid?

Onderzoeksuitvoering

De rekenkamer heeft een referentiekader opgesteld waaraan de uitkomsten van het onderzoek zijn getoetst. Vervolgens zijn relevante documenten opgevraagd en hebben interviews plaatsgevonden. De Nota van Bevindingen is ter verificatie aan de organisatie voorgelegd en de Bestuurlijke Nota is vervolgens voor commentaar aan het college van B&W voorgelegd.

Situatieschets

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs en dragen de kosten voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangen ze een budget via het Gemeentefonds. Deze zorgplicht wordt door gemeenten uitgewerkt in een verordening waarin de 'spelregels' voor schoolbesturen en de gemeente worden vastgelegd. De gemeente Bloemendaal beschikt over een dergelijke verordening maar de gemeente blijkt niet in staat om (de kosten van) het op peil houden van de huisvesting in voldoende mate te verzorgen.

Nadat het IHP 2018 werd opgesteld is besloten de planning die in dit document was uitgewerkt los te laten. Sinds 2019 werkt de gemeente (weer) met jaarschijven om kredieten voor ver- en nieuwbouw beschikbaar te maken. Uit de cijfers en gesprekken blijkt dat plannen voor nieuwbouw en/of uitbreiding worden uitgesteld of slechts ten dele worden gerealiseerd. De beschikbaar gestelde kredieten zijn in de afgelopen jaren nauwelijks benut.

De raad is elk jaar meerdere keren geïnformeerd. Bij de begrotingsbespreking wordt in beginsel alleen over de dan voorliggende investeringsvoorstellen gesproken. Er wordt niet gesproken over de voortgang van de uitvoering. De raad geeft vooral aandacht aan de impact van de investeringen op de gemeentefinanciën. Welk bedrag nodig is om structureel te zorgen voor passende onderwijshuisvesting is niet (meer) duidelijk. Bedragen worden genoemd van 40 tot 80 miljoen euro in de komende tien jaar. Het door het rijk (met het gemeentefonds) beschikbaar gestelde budget is daarvoor ontoereikend.

Het overleg tussen de scholen en de gemeente over de onderwijshuisvesting wordt over de afgelopen jaren ondermaats genoemd, maar het zou sinds begin 2024 zijn verbeterd. Scholen hebben sindsdien ook onderling gesproken over de aanpak maar dit heeft nog niet geleid tot concrete resultaten.

Gemeenten hebben de mogelijkheid hun verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting door te decentraliseren naar schoolbesturen. Van doordecentralisatie is in Bloemendaal geen sprake. De conclusie is dat het beleid van de gemeente op het gebied van de onderwijshuisvesting sinds 2018 niet doelmatig en niet doeltreffend was¹.

De gemeente is inmiddels gestart om een nieuw Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs op te stellen. De Rekenkamer stelt vast dat de gemeente nog onvoldoende rekening houdt met de oorzaak van problemen uit de afgelopen periode. Dit betreft met name de wijze waarop aan draagvlak bij de betrokken partijen wordt gewerkt en het ontbreken van een visie waarin de onderwijshuisvesting wordt geplaatst in een breder kader waarin de ambities en gevolgen van het ruimtelijk beleid (waaronder het woonbeleid), het sociaaleconomisch beleid, onderwijstrends en andere ontwikkelingen die raken aan de behoefte aan onderwijshuisvesting zijn uitgewerkt.

Tenslotte constateert de Rekenkamer dat de uitvoeringscapaciteit en de daarbij behorende voortgangsrapportages tekort hebben geschoten. De Rekenkamer adviseert om aan deze onderwerpen voldoende aandacht te besteden vóór, tijdens en na het opstellen van het nieuwe Integraal Huisvestingsplan voor het onderwijs in de gemeente.

¹ Doelmatigheid: het realiseren van bepaalde prestaties met een zo beperkt mogelijke inzet van middelen. Doeltreffendheid: de mate waarin de gewenste prestaties en de beoogde maatschappelijke effecten of gestelde doelen van het beleid ook daadwerkelijk worden behaald.

Conclusies en aanbevelingen

De rekenkamer komt tot de volgende centrale conclusies en aanbevelingen.

De meer verdiepende deelconclusies zijn beschreven in het nu volgende hoofdstuk.

Centrale conclusies

- In de onderzochte periode (2018 – 2024) zorgde de gemeente in onvoldoende mate voor de realisatie van benodigde nieuw- en verbouw.
- Er is geen sprake van gezamenlijkheid tussen gemeente en schoolbesturen bij de aanpak van de problemen.
- De uitgangspuntennotitie voor het opstellen van het volgende Integraal Huisvestingsplan (IHP), die op 18 februari 2024 in de raad is besproken, vormt een duidelijke eerste stap om het nieuwe IHP vorm te geven.
- Om tot een doelmatig en doeltreffend onderwijshuisvestingsbeleid te komen ontbreekt nog het volgende:
 - Hoe luidt de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de betrokken partijen bij het opstellen van het nieuwe IHP?
 - Hoe ziet de samenwerking tussen de gemeente en de scholen er precies uit?
 - Hoe zullen de resultaten van de scenario-studie gedeeld worden met de scholen en de ouders?
 - Hoe wordt gewerkt aan draagvlak bij alle betrokken partijen (schoolbesturen, ouders, omwonenden en ook bedrijfsleven) voor de te nemen besluiten?

Aanbevelingen

1. Ontwikkel, voorafgaand aan het schrijven van het nieuwe IHP - naast de behoefte aan (vernieuwing van) de onderwijshuisvesting - een breder kader in samenhang met andere beleidsvelden. Denk daarbij aan het gemeentelijk beleid waarin de ruimtelijke ordening, woningbouw, bedrijvigheid en demografische ontwikkelingen worden afgewogen. Alsmede ook aan onderwijstrends en het feit dat de buitenruimte van de scholen intensiever wordt gebruikt dan voorheen.
2. Richt het proces om te komen tot een IHP zo in dat het draagvlak voor het plan en de voorgenomen investeringen bij alle betrokken partijen zo groot mogelijk wordt. Ontwikkel voor het bewerkstelligen van dit draagvlak vooraf een afzonderlijke, specifiek daarop gerichte aanpak.
3. Neem bij het beleid van onderwijshuisvesting niet alleen de kosten in ogenschouw, maar met name ook de taken en doelen van het onderwijs.
4. Hecht niet een te groot belang aan het aantal schoolgebouwen, de prognoses van leerlingenaantallen of aan de vraag of een school wel of niet onder de grens van het minimum aantal leerlingen komt, maar ga meer uit van de eigen ambities en (toekomst)verwachtingen van de scholen zelf. Denk daarbij aan inzet van nieuwe onderwijsmethoden en schoolactiviteiten en/of ook aan de sociale functie door het multifunctioneel inzetten van het schoolgebouw (kindcentrum, bibliotheek, etc.).
5. Leg dit antwoord naast de ambities en mogelijkheden van de gemeente op het gebied van de ruimtelijke ordening, sociaal demografische ontwikkeling en financiële mogelijkheden om zodoende gezamenlijk met de scholen tot een afweging en een plan van aanpak te komen.
6. Leg de financiële consequenties van het IHP beter vast in de meerjarenramingen, neem daarover expliciet een besluit.
7. In het besef dat de verantwoordelijkheid voor de realisatie bij de school ligt: Versterk ook bij de gemeente (al dan niet tijdelijk) de coördinerende uitvoeringscapaciteit, zodat problemen die zich voordoen in het traject tussen het besluit van de raad en de realisatie van nieuwbouw of renovatie sneller kunnen worden opgelost.

Conclusies en aanbevelingen

Conclusies bij de centrale vraagstelling

- In de onderzochte periode (2018 – 2024) zorgde de gemeente in onvoldoende mate voor de realisatie van benodigde nieuw- en verbouw.
- Er is geen sprake van gezamenlijkheid tussen gemeente en schoolbesturen bij de aanpak van de problemen.
- De uitgangspuntennotitie voor het opstellen van het volgende Integraal Huisvestingsplan (IHP), die op 18 februari 2024 in de raad is besproken, vormt een duidelijke eerste stap om het nieuwe IHP vorm te geven.
- Om tot een doelmatig en doeltreffend onderwijshuisvestingsbeleid te komen ontbreekt nog het volgende:
 - Hoe luidt de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de betrokken partijen bij het opstellen van het nieuwe IHP?
 - Hoe ziet de samenwerking tussen de gemeente en de scholen er precies uit?
 - Hoe zullen de resultaten van de scenario-studie gedeeld worden met de scholen en de ouders?
 - Hoe wordt gewerkt aan draagvlak bij alle betrokken partijen (schoolbesturen, ouders, omwonenden en ook bedrijfsleven) voor de te nemen besluiten?

Huidige situatie

- De gemeente beschikt over een actueel overzicht van de status van de schoolgebouwen en de (verwachte) ontwikkeling van het leerlingenaantal. Recente en verwachte ontwikkelingen in de onderwijsmethoden en ruimtelijke ordening (o.a. milieu, duurzaamheid) zijn nog niet in beeld gebracht.
- Het overgrote deel van de basisscholen telt ongeveer 200 leerlingen. Dit wordt vanuit het oogpunt van groepsgrootte en overzichtelijkheid door de scholen zelf als goed beschouwd.
- Bij de schoolbesturen is er geen behoefte om te fuseren tot grotere scholen. Zij doen juist pogingen om kleine scholen in de kernen te behouden. Naast de beschikbaarheid/bereikbaarheid van goed onderwijs geldt hierbij vaak ook het sociale motief van 'het schoolgebouw als multifunctionele ontmoetingsplaats'.

Rekening houden met juridische en bestuurlijke kaders

- Er is een veelheid aan juridische kaders. De gemeente houdt zich daar over het algemeen wel aan, maar niet altijd. Zo heeft de gemeente tussen 2018 en 2021 verzuimd regels uit de verordening toe te passen zoals het jaarlijks vaststellen van een kredietplafond en het onderwijshuisvestingsprogramma.
- Het IHP 2018-2034 wordt sinds 2020 niet meer gebruikt om planmatig te besluiten welke schoolgebouwen voor nieuwbouw, uitbreiding of renovatie in aanmerking komen.

Organisatie en uitvoering

- De gemeente hanteert geen helder ingerichte procedure voor de planning en realisatie van nieuw- en verbouw van onderwijshuisvesting.
- Door het besluit om voor periode 2 en verder het IHP 2018-2034 ter zijde te leggen heeft de gemeente geen zicht meer op de meerjarenbegroting voor onderwijshuisvesting.
- Het traject tussen een besluit tot nieuwbouw of uitbreiding van de raad en de realisatie is – met name voor grotere investeringen – lang, onvoldoende gestructureerd en frustrerend voor zowel de gemeente als de betreffende school.
- De uitvoeringscapaciteit schoot tekort, waardoor de afgelopen jaren slechts een klein deel van de toegekende kredieten daadwerkelijk is besteed.
- In de onderzochte periode was er nauwelijks sprake van samenwerking tussen de scholen en de gemeente. Sinds begin 2024 is het overleg inmiddels wel geïntensiveerd.

Informerende van de raad

- De raad heeft haar kaderstellende en controlerende taak op het gebied van de onderwijshuisvesting onvoldoende kunnen uitvoeren.
- Het college heeft aan de raad geregeld gerapporteerd over de stand van zaken en de plannen, maar niet structureel over de realisatie/voortgang van de geplande investeringen of het meerjarig financieel perspectief.
- De beperkte informatievoorziening leidt bij de raad tot onvoldoende inzicht in de onderwijshuisvesting als geheel, waardoor niet duidelijk is of het beleid leidt tot verbetering van de situatie in de gemeente of niet.
- Er is geen inzicht in de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie (juistheid, volledigheid, tijdigheid en controleerbaarheid).

Nieuw beleid

- Een integrale visie en beleidsaanpak om te komen tot toekomstbestendige schoolgebouwen die optimaal aansluiten op de behoeften van het onderwijs en de maatschappelijke opvattingen en eisen op het gebied van ruimtelijke ordening, duurzaamheid, milieu en gezondheid – zoals gevraagd door schoolbesturen en raadsleden en geadviseerd door de Algemene Rekenkamer en het Ministerie van OCW – ontbreekt nog.
- De uitgangspuntennotitie voor het opstellen van het volgende IHP die op 18 februari 2024 in de raad is besproken vormt een duidelijke eerste stap om dit nieuwe IHP op te stellen.
- Om tot een doelmatig en doeltreffend onderwijsbeleid te komen is nog antwoord nodig op de volgende vragen:
 - a. Hoe luidt de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de betrokken partijen bij het opstellen van het nieuwe IHP?
 - b. Hoe ziet de samenwerking tussen de gemeente en de scholen er precies uit?
 - c. Hoe zullen de resultaten van de scenario-studie gedeeld worden met de scholen en de ouders?
 - d. Hoe wordt gewerkt aan draagvlak bij alle betrokken partijen (schoolbesturen, ouders, omwonenden en ook bedrijfsleven) voor de te nemen besluiten?

Aanbevelingen

1. Ontwikkel, voorafgaand aan het schrijven van het nieuwe IHP - naast de behoefte aan (vernieuwing van) de onderwijshuisvesting - een breder kader in samenhang met andere beleidsvelden. Denk daarbij aan het gemeentelijk beleid waarin de ruimtelijke ordening, woningbouw, bedrijvigheid en demografische ontwikkelingen worden afgewogen. Alsmede ook aan onderwijstrends en het feit dat de buitenruimte van de scholen intensiever wordt gebruikt dan voorheen.
2. Richt het proces om te komen tot een IHP zo in dat het draagvlak voor het plan en de voorgenomen investeringen bij alle betrokken partijen zo groot mogelijk wordt. Ontwikkel voor het bewerkstelligen van dit draagvlak vooraf een afzonderlijke, specifiek daarop gerichte aanpak.
3. Neem bij het beleid van onderwijshuisvesting niet alleen de kosten in ogenschouw, maar met name ook de taken en doelen van het onderwijs.
4. Hecht niet een te groot belang aan het aantal schoolgebouwen, de prognoses van leerlingenaantallen of aan de vraag of een school wel of niet onder de grens van het minimum aantal leerlingen komt, maar ga meer uit van de eigen ambities en (toekomst)verwachtingen van de scholen zelf. Denk daarbij aan inzet van nieuwe onderwijsmethoden en schoolactiviteiten en/of ook aan de sociale functie door het multifunctioneel inzetten van het schoolgebouw (kindcentrum, bibliotheek, etc.).
5. Leg dit antwoord naast de ambities en mogelijkheden van de gemeente op het gebied van de ruimtelijke ordening, sociaal demografische ontwikkeling en financiële mogelijkheden om zodoende gezamenlijk met de scholen tot een afweging en een plan van aanpak te komen.
6. Leg de financiële consequenties van het IHP beter vast in de meerjarenramingen, neem daarover expliciet een besluit.
7. In het besef dat de verantwoordelijkheid voor de realisatie bij de school ligt: Versterk ook bij de gemeente (al dan niet tijdelijk) de coördinerende uitvoeringscapaciteit, zodat problemen die zich voordoen in het traject tussen het besluit van de raad en de realisatie van nieuwbouw of renovatie sneller kunnen worden opgelost.

Reactie van het college

Rekenkamer Bloemendaal
T.a.v. de voorzitter, mevrouw B. Glashouwer

Gemeente Bloemendaal
Postbus 201
2050 AE Overveen
T 14 023
www.bloemendaal.nl

Datum : 11 maart 2025
Zaaknummer : 1300946
Behandeld door : Het college van B&W
Onderwerp : Zienswijze college op Rapport Onderwijshuisvesting van de Rekenkamer
Verzonden : 18 maart 2025
Bijlage(n) : -

Geachte leden van de Rekenkamer, geachte mevrouw Glashouwer,

Wij danken u voor uw onderzoek naar het beleid en de uitvoering van onderwijshuisvesting in onze gemeente. Uw bevindingen en aanbevelingen geven waardevolle inzichten die wij meenemen in het proces naar een toekomstbestendig Integraal Huisvestingsplan (IHP). Zoals u weet is de onderzochte periode inmiddels niet meer representatief voor de beoogde situatie. We werken samen met de schoolbesturen aan een Integraal Huisvestingsplan (IHP). Veel van de punten die in het rapport als aandachtspunten worden genoemd, zijn inmiddels al opgepakt of in uitvoering.

Wij waarderen de zorgvuldigheid waarmee de Rekenkamer dit onderzoek heeft uitgevoerd en wij zien dit als een waardevolle bijdrage aan het gesprek over onderwijshuisvesting in onze gemeente. Graag delen wij met deze brief onze zienswijze op uw conclusies en aanbevelingen.

Algemeen

Een belangrijk aspect dat in het rapport onderbelicht blijft, is de impact van het hoge percentage buitenleerlingen op onze onderwijshuisvesting. Bijna 40% van de leerlingen op Bloemendaalse basisscholen komt van buiten de gemeente, terwijl de gemeente voor hen geen financiering ontvangt vanuit het Rijk. Dit creëert een structurele uitdaging voor onze onderwijshuisvesting, die op geen enkele wijze vergelijkbaar is met andere gemeenten.

Verder zien wij dat in meerdere kernen scholen onder druk komen te staan, omdat – ondanks het aantal buitenleerlingen – het aantal leerlingen afneemt, zodat veel scholen niet meer in staat zijn om acht volwaardige groepen te formeren. Twee scholen zitten op dit moment zelfs onder de opheffingsnorm.

Conclusies Rekenkamer en reactie van het College

1. *In de onderzochte periode (2018 – 2024) zorgde de gemeente in onvoldoende mate voor de realisatie van benodigde nieuw- en verbouw.*

Wij erkennen dat de realisatie van onderwijshuisvesting in deze periode trager is verlopen dan gewenst. Hierbij speelden meerdere factoren een rol, waaronder gemeentelijke processen en keuzes van de schoolbesturen. We blijven ons inzetten om samen met de schoolbesturen te

werken aan een effectiever proces.

2. *Er is geen sprake van gezamenlijkheid tussen gemeente en schoolbesturen bij de aanpak van de problemen.*

Wij onderschrijven het belang van een goede samenwerking. De verordening biedt de basis voor gezamenlijke verantwoordelijkheid en we constateren dat er in de afgelopen jaren stappen zijn gezet om de samenwerking te verbeteren. Dit zal verder worden versterkt in het nieuwe IHP-proces.

3. *De uitgangspuntennotitie voor het opstellen van het volgende Integraal Huisvestingsplan (IHP), die op 18 februari 2024 in de raad is besproken, vormt een duidelijke eerste stap om het nieuwe IHP vorm te geven.*

Wij waarderen deze erkenning en blijven werken aan een integraal en toekomstbestendig huisvestingsplan waarin de verschillende belangen worden meegenomen.

4. *Om tot een doelmatig en doeltreffend onderwijshuisvestingsbeleid te komen ontbreekt nog duidelijkheid over:*
 - a. *de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen de betrokken partijen bij het opstellen van het nieuwe IHP*
 - b. *hoe de samenwerking tussen de gemeente en de scholen er precies uitziet.*
 - c. *hoe de resultaten van de scenario-studie gedeeld worden met de scholen en de ouders.*
 - d. *hoe wordt gewerkt aan draagvlak bij alle betrokken partijen (schoolbesturen, ouders, omwonenden en ook bedrijfsleven) voor de te nemen besluiten.*

Per punt geven wij aan hoe wij deze zaken benaderen:

- a. Wij delen de zienswijze dat taken en verantwoordelijkheden helder moeten blijven. Heldere rolverdeling is essentieel om het proces efficiënt te laten verlopen. Wij blijven hierbij de regie voeren, in nauwe samenspraak met de schoolbesturen.
- b. Gemeente en schoolbesturen zijn samen verantwoordelijk voor toekomstbestendige onderwijshuisvesting. In deze samenwerking onderzoeken we met de besturen hoe het scholenlandschap in de kernen zo kan worden ingericht dat het zowel organisatorisch voor de schoolbesturen als financieel voor de gemeente haalbaar blijft. Deze gezamenlijke aanpak is een belangrijke pijler binnen het nieuwe IHP, met focus op duurzame en praktische oplossingen.
- c. De scenario's worden in samenwerking met de schoolbesturen opgesteld als onderdeel van het proces om het scholenlandschap in Bloemendaal vorm te geven. We streven naar duidelijke en transparante communicatie, zodat alle betrokkenen een goed begrip hebben van de uitkomsten en de volgende stappen.

- d. Draagvlak is onmisbaar voor het succesvol uitvoeren van het IHP. Het college hecht dan ook veel waarde aan de betrokkenheid van schoolbesturen in het proces, die op hun beurt een belangrijke rol spelen in het betrekken van ouders. Omwonenden en bedrijven worden vooral in de uitvoeringsfase betrokken, zodat hun zorgen en belangen op het juiste moment kunnen worden meegenomen. Tegelijkertijd is het voor het draagvlak van belang dat schoolbesturen bredere uitdagingen, zoals de instroom van buitenleerlingen, actief meenemen in hun afwegingen. Dit is een belangrijk aspect, omdat het op de lange termijn invloed heeft op zowel de kwaliteit van de onderwijshuisvesting als het onderwijs zelf. Op dit moment wordt dit vraagstuk nog onvoldoende onderkend, terwijl het essentieel is voor een toekomstbestendig en haalbaar IHP.

Aanbevelingen Rekenkamer en reactie college

1. *Ontwikkel, voorafgaand aan het schrijven van het nieuwe IHP - naast de behoefte aan (vernieuwing van) de onderwijshuisvesting - een breder kader in samenhang met andere beleidsvelden. Denk daarbij aan het gemeentelijk beleid waarin de ruimtelijke ordening, woningbouw, bedrijvigheid en demografische ontwikkelingen worden afgewogen. Alsmede*

ook aan onderwijstrends en het feit dat de buitenruimte van de scholen intensiever wordt gebruikt dan voorheen.

Wij achten het belangrijk om focus te houden op onze primaire taak: het voorzien in adequate onderwijshuisvesting. Daarbij houden wij vanzelfsprekend rekening met geplande woningbouw en de implicaties daarvan voor het aantal basisschoolleerlingen in onze gemeente. De middelbare scholen in de regio zorgen in samenspraak met de gemeentes voor onderwijsvoorzieningen, die passend zijn voor het aantal inwoners en de verwachte leeftijdsopbouw.

Ook de buitenruimte van de scholen heeft onze aandacht. Zo hebben we budget beschikbaar gesteld voor de financieren van groene schoolpleinen.

2. *Richt het proces om te komen tot een IHP zo in dat het draagvlak voor het plan en de voorgenomen investeringen bij alle betrokken partijen zo groot mogelijk wordt. Ontwikkel voor het bewerkstelligen van dit draagvlak vooraf een afzonderlijke, specifiek daarop gerichte aanpak.*

We steunen deze aanbeveling. Daarom willen we samen met de schoolbesturen het onderwijslandschap herinrichten, zodat de scholen een goede toekomst hebben. Dit geeft de gemeente ook de kans om haar verantwoordelijkheden en begroting vooraf beter vast te leggen, wat het draagvlak voor het plan en de investeringen vergroot.

3. *Neem bij het beleid van onderwijshuisvesting niet alleen de kosten in ogenschouw, maar met name ook de taken en doelen van het onderwijs.*

De wet en verordening geven hier duidelijke kaders voor: de gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting, de schoolbesturen voor het onderwijs. Ook met de aangekondigde nieuwe wet verandert dit niet. Uiteraard blijven we in overleg om de voorzieningen zo goed mogelijk te laten aansluiten op de behoeften van de scholen.

4. *Hecht niet een te groot belang aan het aantal schoolgebouwen, de prognoses van leerlingenaantallen of aan de vraag of een school wel of niet onder de grens van het minimum aantal leerlingen komt, maar ga meer uit van de eigen ambities en (toekomst)verwachtingen van de scholen zelf. Denk daarbij aan inzet van nieuwe onderwijsmethoden en schoolactiviteiten en/of ook aan de sociale functie door het multifunctioneel inzetten van het schoolgebouw (kindcentrum, bibliotheek, etc.).*

Wij zien juist wel een groot belang in sturen op o.a. het aantal schoolgebouwen en prognoses, aangezien dit essentieel is voor het creëren van een toekomstbestendig onderwijslandschap. Voor de schoolbesturen is het belangrijk dat een school voldoende leerlingen heeft om structureel gezond te blijven. Daarbij bieden deze kaders de mogelijkheid om in te spelen op de financiële uitdagingen (mede veroorzaakt door het hoge aantal buitenleerlingen), de stijgende kosten en bijvoorbeeld het lerarentekort. Om deze redenen menen wij, in tegenstelling tot uw advies, dat het noodzakelijk is om te sturen op het aantal schoolgebouwen, het leerlingenaantal en de prognoses. Dat neemt niet weg dat een schoolgebouw natuurlijk multifunctioneel kan worden ingezet. Dit staat los van het aantal gebouwen en door hoeveel leerlingen die worden bezocht. Met u menen wij dat een school meer is dan alleen een plek om te leren, maar een centrale plaats in een kern of wijk kan innemen. Dat maakt ook dat de gemeente zich sterk maakt voor goed in de kernen ingebedde scholen, waar kinderen al op jonge leeftijd zelf naartoe kunnen gaan. Kansen om deze functies te vermengen en te versterken zullen we dan ook zeker onderzoeken en overwegen.

5. *Leg dit antwoord naast de ambities en mogelijkheden van de gemeente op het gebied van de ruimtelijke ordening, sociaal demografische ontwikkeling en financiële mogelijkheden om zodoende gezamenlijk met de scholen tot een afweging en een plan van aanpak te komen.*

Deze zaken worden meegenomen.

6. *Leg de financiële consequenties van het IHP beter vast in de meerjarenramingen, neem daarover expliciet een besluit.*

Wij steunen deze aanbeveling, en brengen de financiële consequenties die met het IHP gepaard gaan in beeld en laten deze verwerken in de meerjarenramingen.

7. *In het besef dat de verantwoordelijkheid voor de realisatie bij de school ligt: Versterk ook bij de gemeente (al dan niet tijdelijk) de coördinerende uitvoeringscapaciteit, zodat problemen die zich voordoen in het traject tussen het besluit van de raad en de realisatie van nieuwbouw of renovatie sneller kunnen worden opgelost.*

Het college steunt deze aanbeveling. Het is bijvoorbeeld mogelijk om de vergunningsroute binnen de gemeente te beoordelen en te kijken of er aanpassingen nodig zijn om het proces rond nieuwbouw en renovatie efficiënter te maken.

Afsluitende opmerkingen college

We begrijpen dat er zorgen zijn over de uitvoeringscapaciteit en de samenwerking tussen de scholen en de gemeente. Het overleg met de scholen is inmiddels geïntensiveerd, wat heeft bijgedragen aan een betere samenwerking. Wat betreft de capaciteit merken we op dat de volledige uitvoering van alle aanbevelingen een aanzienlijke investering in middelen en capaciteit vraagt. Op dit moment is het de vraag of de gemeente daarvoor voldoende ruimte heeft. Een gedegen plan van aanpak, met betrokkenheid van meerdere gremia en duidelijke afspraken, is essentieel om dit proces zorgvuldig vorm te geven.

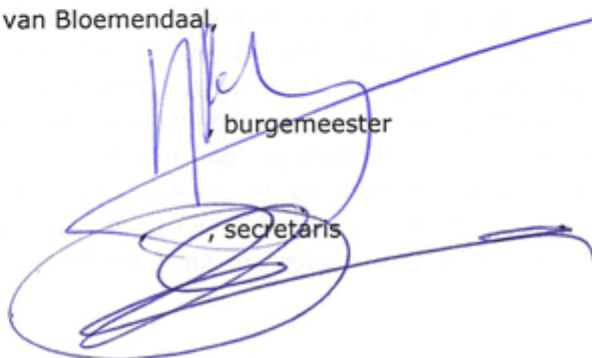
Wat betreft de informatievoorziening aan de raad benadrukken we dat zij, naast de door u genoemde informatiebrieven, ook gedurende de verschillende P&C-momenten door het jaar heen regelmatig is geïnformeerd over de voortgang van de investeringen. Daarnaast is de meerjarenbegroting steeds geactualiseerd. Gelijkzeitig merken we dat de omschakeling naar een nieuw IHP voor alle partijen spannend is en dat het – waar het pijnlijke en ingrijpende keuzes betreft – soms beter is om een broedende kip niet te storen.

Tot slot willen we het belang van een integrale visie voor toekomstbestendige schoolgebouwen onderstrepen. We werken hieraan via het nieuwe IHP, waarbij we de samenwerking en verantwoordelijkheden goed afstemmen en blijven werken aan het versterken van het draagvlak bij alle betrokkenen.

We waarderen de betrokkenheid en het inzicht dat dit onderzoek heeft geboden. Nogmaals dank voor uw bijdrage.

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Bloemendaal,

burgemeester

, secretaris

Nawoord rekenkamer

De rekenkamer heeft de reactie van het college van B&W tijdig en in goede orde ontvangen. Het onderzoek betrof het beleid aangaande onderwijshuisvesting en de uitvoering daarvan in de gemeente Bloemendaal, alsmede de betrokkenheid van de raad daarbij. De rekenkamer constateert met genoegen dat inmiddels maatregelen zijn getroffen ter verbetering. Het college geeft aan dat aanzienlijke investeringen in middelen en capaciteit nodig zijn om de aanbevelingen van de rekenkamer uit te voeren. De rekenkamer is daarop van mening dat met een meer planmatige aanpak al veel mogelijk is, maar sluit niet uit dat – in elk geval tijdelijk – de uitvoeringscapaciteit versterking behoeft.

Het college geeft aan dat in het onderzoek de impact van het hoge percentage buitenleerlingen in het basisonderwijs onderbelicht is gebleven. De reactie van de rekenkamer daarop luidt als volgt: In de onderzochte periode bleven de investeringen elk jaar onder het bedrag dat het rijk jaarlijks beschikbaar stelt. Feitelijk was er dus geen probleem, maar de rekenkamer constateert ook, dat dit in de toekomst wel zou kunnen gaan knellen.

Het college wijst er op dat in meerdere kernen scholen onder druk komen te staan omdat het aantal leerlingen afneemt. De rekenkamer heeft kunnen vaststellen dat de scholen, dus ook de kleinste, alles in het werk stellen om levensvatbaar te blijven, o.a. door samenwerking te zoeken. De rekenkamer adviseert de gemeente daarom ook meer rekening te houden met de ambities van de scholen zelf – en van daaruit naar gezamenlijke oplossingen voor de huisvesting te zoeken –, meer dan haar beleid vooral te baseren op prognoses omtrent leerlingaantallen. Dit ondersteund door een gedegen communicatiestrategie en een lange termijn aanpak.

De rekenkamer heeft in haar onderzoek vastgesteld dat het contact met de scholen is geïntensiveerd maar dat er – vanuit de scholen gezien – nog geen sprake was van voldoende gezamenlijkheid. Mogelijk is dit in de maanden die volgden op de gegevensverzameling verbeterd, maar aandacht voor de taakverdeling, de werkwijze en de planning en goede afspraken daarover blijft geboden. Het college onderschrijft dit ook in haar zienswijze.

Bij het advies om het nieuwe IHP mede te baseren op een breder beeld van toekomstige ontwikkelingen schrijft het college van B&W dat zij vanzelfsprekend rekening houdt met geplande woningbouw en de buitenruimte. In haar onderzoek stelde de rekenkamer echter vast dat bij betrokkenen de gewenste duidelijkheid ontbreekt.

Het college onderschrijft de aanbeveling om bij het tot stand komen van het nieuwe IHP zo te werk te gaan, dat het draagvlak voor de realisatie daarvan optimaal wordt. De rekenkamer is echter van mening dat juist het gebrek aan duidelijkheid over de financiële verantwoordelijkheid voor renovatie één van de oorzaken van het uitstellen van investeringen was en is. Het wetsvoorstel dat in 2025 van kracht zal moeten worden lost dit probleem slechts gedeeltelijk op. Daarom kan niet worden volstaan met een verwijzing naar een formele verdeling van verantwoordelijkheden.

Het college van B&W merkt terecht op dat de raad op diverse manieren geïnformeerd is en wordt. De rekenkamer is positief over de intensivering van de aandacht van het huidige college voor een goede onderwijshuisvesting. Mogelijk kan ook hier een meer planmatige en gestructureerde aanpak leiden tot meer aansluiting bij de behoefte en beter inzicht en overzicht bij de raadsleden.

De rekenkamer dankt de medewerkers van de griffie en de gemeentelijke organisatie alsmede de betrokken vertegenwoordigers van de schoolbesturen voor hun medewerking en inzet en zal het onderwerp met belangstelling blijven volgen.

Nota van Antwoord op ambtelijk commentaar

Rekenkamer gemeente Bloemendaal

Aan de heer R. Heintjes
Interim-Gemeentesecretaris
Bloemendaalseweg 158
2051GJ Overveen

Overveen, 21 februari 2025

Betreft: Verwerking ambtelijke wederhoor in rekenkamerrapport "Onderwijshuisvesting"

Geachte heer Heintjes,

Hartelijk dank voor de tijdige reactie op de Nota van Bevindingen "Onderwijshuisvesting".

Bijgevoegd treft u aan de Nota van Antwoord op de aangeleverde ambtelijke opmerkingen d.d. 10 februari 2025. Op deze wijze is het transparant hoe de opmerkingen hebben geleid tot aanpassing van het rapport.

De volgende stap in het onderzoek zal zijn het voorleggen van de Bestuurlijke Nota, inclusief conclusies en aanbevelingen, aan het college van B&W.

We hopen u zo voldoende te hebben geïnformeerd en danken u zeer voor de ambtelijk geleverde inspanning.

Met vriendelijke groet,

Mw. B.J. Glashouwer RE RI CISA

Dhr. Ir. J.J. Bakker

Voorzitter Rekenkamer Bloemendaal

Lid-Rapporteur

**Nota van Antwoord op het ambtelijk commentaar op het concept
(versie 18 januari 2025) van de Nota van Bevindingen uit het onderzoek van
de rekenkamer van Bloemendaal "Onderwijshuisvesting"**

Waar	Voorstel tekst	Toelichting	Reactie Rekenkamer
P. 6 tweede alinea	Tot 2018 stelde de gemeente jaarlijks alleen een onderwijshuisvestingsprogramma vast. De gemeente had vervolgens behoefte aan om dit voor meerdere jaren uit te schrijven in een integraal, samenhangend meerjarenbeleid.	Ter verduidelijking van het doorlopen proces.	Niet overgenomen. Voorstel is geen correctie van een onjuistheid
P. 6 vijfde alinea	Deze keuze heeft in de praktijk tot minder afgegeven huisvestingvoorzieningen voor scholen geleid, dan oorspronkelijk de insteek was. nieuwbouw/verbouw geleid.	Een aantal voorzieningen is inderdaad gerealiseerd, met name de grote projecten bleken om verschillende redenen niet makkelijk te starten. Na een aantal jaar waren bij enkele scholen de omstandigheden veranderd, waardoor een ander besluit moest worden genomen.	Niet overgenomen. Voorstel is onduidelijk en geen correctie van een onjuistheid
P. 10 tweede alinea	Echter van meerdere scholen is de NEN beoordeling inmiddels verouderd en van slechts twee schoolgebouwen is de onderwijsgeschiktheid beoordeeld.	Van bijna alle scholen zijn NEN-rapportages beschikbaar (NEN 2767) uit 2021. Pas zodra het nieuwe IHP er is en voor een individuele school een voorziening wordt gestart dienen deze opnieuw te worden vastgesteld. Ook is ons niet duidelijk wat wordt bedoeld met "onderwijsgeschiktheid". Kan dit worden verduidelijkt of weggelaten?	Overgenomen: onderwijsgeschiktheid schrappen want dit woord komt niet voor in de NEN normering. Nadere toelichting overgenomen.
P. 11 tweede alinea	Naast de synergievoordelen van schaalgrootte, zoals kostenbesparing en bestuurlijke expertise, biedt een grotere schaal vooral voordelen. Tegelijkertijd behouden zowel grote als kleine scholen de vrijheid om het onderwijs naar eigen inzicht vorm te geven, bijvoorbeeld vanuit het principe van 'goed en bereikbaar onderwijs'.	Ook grote scholen behouden vrijheid om het onderwijs op gewenste eigen wijze in te richten, dus grotere schaalgroten heeft met name voordelen.	Niet overgenomen. Betreft een uitspraak van een geïnterviewde.
P. 11 vierde alinea	Het totaal aantal leerlingen, in het primair en voortgezet onderwijs, beweegt zich van circa 5.030 in 2019, via 4.960 in 2024, naar een geprognosticeerde 4.880 in het jaar 2027.	Ter verduidelijking.	Overgenomen
P. 11 vijfde alinea	In hoeverre de prognose statistisch betrouwbaar is, is niet duidelijk. Deze prognose wordt opgesteld volgens de criteria die zijn vastgelegd in de modelverordening van de VNG. Vanzelfsprekend is het mogelijk dat het werkelijke leerlingenaantal na een aantal jaar niet (geheel) overeenkomt met de aanvankelijke verwachting volgens de prognose. Om die reden is het dan ook van belang prognoses met enige regelmaat te laten opstellen. De gemeente Bloemendaal doet dit in principe iedere twee jaar, op het moment dat daar aanleiding toe is (bijvoorbeeld het beoordelen van een aanvraag voor een voorziening, of de planning van een project komend uit het IHP) kan een tussentijdse prognose voor een individuele school worden opgesteld.	Wij verzoeken om een meer genuanceerde toelichting op de betrouwbaarheid van deze prognose en stellen hiervoor deze tekst voor.	Niet overgenomen, wel nader toegelicht.

P.11/12 zevende alineea	Overigens moet de nauwkeurigheid van de prognoses van de leerlingenaantallen met enige voorzichtigheid gehanteerd worden. Zelfs over actuele cijfers komen verschillende bronnen met verschillende cijfers. Bijvoorbeeld: Er zit een verschil van 158 leerlingen tussen het aantal dat voor 2023 gerapporteerd werd in het jaarverslag van de gemeente (3460) en het aantal dat door Bureau Sygma werd gerapporteerd (3302). Een verschil van afgerond ruim 4,5%.	Prognosticeren biedt geen zekerheid, maar geeft een (onderbouwde) verwachting voor de toekomst. De cijfers worden door een gespecialiseerd bureau opgesteld volgens de criteria uit de verordening. Eventuele fouten, zoals in de prognose van eind 2023, worden hersteld. Een recente prognose is noodzakelijk voor de toekenning van een aangevraagde voorziening. De cijfers moeten daarbij strikt worden gehanteerd. De vastgestelde actuele leerlingenaantallen zijn te vinden in DUO-rapportages. Scholen rapporteren in oktober aan DUO, en eind december worden deze gegevens openbaar. De DUO-cijfers vormen ook de basis voor de leerlingenprognose, er is hierin dus geen verschil. De aantallen die de gemeente in oktober bij scholen opvraagt, kunnen wel iets afwijken van de DUO-cijfers, bijvoorbeeld door lopende inschrijvingen. Deze uitvraag wordt echter alleen intern gebruikt.	Niet overgenomen. De gepresenteerde cijfers kloppen. Tekst ter toelichting toegevoegd.
P. 12 tweede alineea, bullet 2+3	De investeringen zijn achtergebleven bij de behoefte tot vernieuwing en verbetering (onder andere vanwege duurzaamheidseisen en nieuwe onderwijsconcepten). - Mede door te lage investeringen zijn de geprognostiseerde onderhoudskosten hoog.	Dit herkennen wij niet. Onduidelijk wat hier bedoeld wordt, wordt niet herkend.	Overgenomen
P. 12 derde alineea	Over de schoolgebouwen wordt verder nog opgemerkt: "De schoolgebouwen zijn wel oud maar strikt genomen niet slecht. Wel is het zo mogelijk dat de niet alle gebouwen zich niet goed lenen voor verduurzaming en slecht voor het toepassen van nieuwe onderwijsconcepten". "De scholen zijn door de gemeente altijd goed onderhouden." Toen de overheidsmiddelen voor onderhoud echter niet meer naar de gemeente, maar rechtstreeks naar de scholen gingen, maakte dit dat de gemeente de scholen moest stimuleren is vanuit de gemeente gestimuleerd om die middelen ook daadwerkelijk voor onderhoud te bestemmen". De meeste scholen hebben dit ook zorgvuldig uitgevoerd.	Dit herkennen wij niet. De scholen hebben met de inzet van deze gelden de gebouwen op een kwalitatief goed onderhoudsniveau kunnen behouden.	Niet overgenomen. Betreft een uitspraak van een geïnterviewde.
P. 12 tweede voetnoot	Relatief: De gemiddelde schoolgrootte sluit aan bij wat wordt gezien als optimaal: 8x20 à 25 leerlingen = 160 à 200 leerlingen per locatie. Toename van het aantal leerlingen Een robuuste school vraagt om een bepaalde schaalgrootte. Het vergroten van de schaalgrootte van een school zorgt in kan in eerste instantie zorgen voor overvolle klassen. Pas bij een verdubbeling kunnen de klassen weer optimaal worden ingedeeld mits het schoolgebouw daarvoor geschikte ruimte biedt.	De optimale schaalgrootte van een school hangt samen met verschillende factoren binnen een bepaald gebied. De optimale schaalgrootte die hier wordt genoemd, herkennen wij ons niet in.	Toegevoegd dat de gemeente zich hier niet in herkent.

P.14 en verder	WVO 2020	Bij verwijzing naar de WVO dient voor de volledigheid 2020 toegevoegd te worden.	Overgenomen
P. 14/15 zevende alinea	Dit kan als volgt worden samengevat: Samenvattend zijn de volgende knelpunten naar voren gekomen uit de interviews:	Graag aanpassen om te benadrukken dat het hier niet (noodzakelijkerwijs) om feitelijke conclusies gaat maar een samenvatting betreft vanuit de interviews.	Overgenomen
P. 16 derde alinea	De gemeenteraad van Bloemendaal heeft sinds 2018 de volgende kaders vastgesteld betreffende de Onderwijshuisvesting: 1. Integraal HuisvestingsPlan (IHP) 2018 - 2034. 2. Verordening Huisvesting Onderwijs Bloemendaal 2020 resp. 2021 resp. 2022. 3. 2. Uitgangspunten IHP 2024-2040. Tevens heeft de raad het college opdracht gegeven om het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) 2018 - 2034 te behandelen als een strategisch kader.	Het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) 2018 - 2034 is niet vastgesteld door de gemeenteraad.	Overgenomen
P. 16 vijfde alinea	Sinds 2022 stelt het college wederom een jaarprogramma en bekostigingsplafonds vast. In de jaren daarvoor werd hiervan afgezien, omdat werd verwacht dat de afspraken in het IHP voldoende houvast boden voor de aanvragen. Toen dit kader in de praktijk onvoldoende bleek, is het college teruggekeerd naar het vaststellen van een jaarprogramma en bekostigingsplafond. Hierbij worden kredieten worden vastgesteld met de begroting en over de resultaten wordt gerapporteerd in de jaarverslagen.	Er werd in die tijd verwacht dat de afspraken in het IHP voldoende houvast boden. Toen dit in de praktijk onvoldoende bleek, is het college teruggekeerd naar de werkwijze van het vaststellen van een jaarprogramma en bekostigingsplafond.	Niet overgenomen. Uit niets blijkt dat deze verklaring juist is. In 2019 werden geen kredieten vastgesteld. Daarna wel, maar die werden niet besteed. Wat de precieze reden was om het IHP 2018 - 2034 los te laten is niet duidelijk geworden. Zie ook de opmerking van de gemeente in het volgende blok: "aangezien voor tijdvak 2 t/m 4 van het IHP in 2019 besloten werd dat de aanvankelijke opzet niet uitgevoerd kon worden, "
P. 16 achtste alinea	De verordening geeft het afwegingskader om te bepalen wanneer een voorziening nuttig en nodig is. Eventueel te verstrekken kredieten worden door de gemeenteraad beschikbaar gesteld bij het vaststellen van de begroting. Met het terzijde schuiven van tijdvak 2 t/m 4 van het IHP 2018 - 2034 is tegelijkertijd besloten de voorzieningen die in tijdvak 1 opgenomen waren alsnog uit te voeren. Er is geen afwegingskader om te besluiten wanneer een investering nuttig en nodig is. Besluiten over investeringen worden sinds het terzijde schuiven van het IHP 2018 - 2034 op ad hoc basis genomen bij het vaststellen van de gemeentelijke begroting.	Er is een afwegingskader voor de beoordeling van aanvragen: de verordening. Wat de afgelopen jaren echter ontbrak, is een bredere en concrete langetermijnvisie op het onderwijslandschap. Dit is noodzakelijk, aangezien voor tijdvak 2 t/m 4 van het IHP in 2019 besloten werd dat de aanvankelijke opzet niet uitgevoerd kon worden, waardoor een nieuw IHP moest worden opgesteld.	Overgenomen. Toelichting toegevoegd: De verordening geeft wel criteria voor het vaststellen van de prioriteit van een aangevraagde voorziening (bijlage V). De voorzieningen die voor tijdvak 1 waren opgenomen in het IHP zijn zeer ten dele uitgevoerd: deze voorzieningen waren begroot op 12,5 miljoen euro. Daarvan is 1,5 miljoen (inclusief 0,2 miljoen voor onderwijspakketten eerste inrichting) daadwerkelijk besteed.
P. 16 Negende alinea	De gemeente ontvangt een vergoeding van het Rijk uit het Gemeentefonds die niet geormerkt is, wat betekent dat deze middelen vrij kunnen worden ingezet, waaronder voor onderwijshuisvesting. In relatie tot onderwijshuisvesting is dit bestemd kunnen deze kosten ingezet worden voor:	De middelen uit het gemeentefonds zijn vrij te gebruiken.	Niet overgenomen. Nadere toelichting toegevoegd: Het bedrag dat de gemeente ontvangt is mede gebaseerd op een berekening van de kosten om de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting uit te voeren. Wanneer de gemeente dit geld anders besteedt dan is zij daarmee

			niet ontheven van haar verantwoordelijkheid.
P. 17 tekstvak	De gemeenteraad heeft uitspraken gedaan die aansluiten sluit hierbij – v.w.b. de eigen bijdrage van de scholen – aan op de stelling van de VNG dat renovatie moet worden beschouwd als een vorm van onderhoud die dus voor rekening van de scholen zou moeten komen. De vraag is of dit standpunt de stelling haalbaar en wenselijk is of dat het juist heeft bijgedragen aan onduidelijkheid en vertraging, aangezien renovatie in dit geval feitelijk neerkomt op vervangende of dat deze slechts voor niet voor veel onduidelijkheid en vertraging heeft gezorgd omdat hier nieuwbouw.	Binnen de gemeenteraad is dit onderwerp besproken, maar er zijn geen concrete besluiten genomen die aansluiten op de huidige bewoording.	Overgenomen.
P. 18 vijfde alinea	Na vaststelling van de begroting door de gemeenteraad stelt het college, met inachtneming van de reacties van de schoolbesturen op het conceptprogramma, het bekostigingsplafond en het Programma definitief vast.	Ter correctie. Dit is de werkwijze die volgt uit de Wpo en de Wvo 2020.	Overgenomen
P. 19 tweede alinea	- <i>verduidelijken</i> -	De stijging van de lasten is onder meer te verklaren door de indexering van de uitgaven en de toename van de kapitaallasten. De kapitaallasten (afschrijvingen en rente) nemen vanaf 2025 aanzienlijk toe, wat het gevolg is van de ingediende investeringsvoorstellen voor de begroting van 2024, (4 x 500.000 t.b.v. oudste schoolgebouwen). Bij het opstellen van de begroting wordt alvast rekening gehouden met deze toekomstige kapitaallasten, waardoor ze in de planning zijn opgenomen, zelfs voordat de investeringen zijn gerealiseerd	Niet overgenomen. Toegevoegd het onderscheid tussen uitgaven voor investeringen en kapitaallasten
P.20 tweede alinea	Voor 2025 is besloten voor vier scholen elk een bedrag van 250.000 500.000 euro te begroten te zeggen. Niet duidelijk is waar deze bedragen aan worden besteed. Dit bedrag was bedoeld voor renovatie- en verduurzamingsmaatregelen van de vier oudste scholen.	Er was een budget van €500.000 beschikbaar. Dit bedrag was begroot, en scholen konden een aanvraag indienen om hiervoor in aanmerking te komen.	Niet overgenomen wel verduidelijkt: Door vier keer 500.000 voor de vier oudste scholen beschikbaar te stellen geeft de gemeente feitelijk aan dat zij geen huisvestingsbeleid voert. De ouderdom is volgens de criteria van de verordening geen relevant onderwerp.

P. 20 vierde alinea, bullet 1	De gemeente heeft op verzoek van de scholen- en naar aanleiding van de Coronacrisis van het rijk een bijdrage aangevraagd en ontvangen van 420.000 euro van voor het verbeteren van de ventilatie in schoolgebouwen. (Regeling Ventilatie Scholen). Vier scholen hadden hiervoor een aanvraag ingediend. Bij twee scholen zijn daadwerkelijk voorzieningen getroffen, bij Twee scholen zijn niet in staat geweest om deze uitgekeerde middelen te besteden. dit niet gelukt. De gemeente heeft in 2023 het resterende bedrag (360.000 euro) teruggestort op de rekening van het rijk.	De gemeente heeft het budget op verzoek van de scholen aangevraagd. Vervolgens was het aan de scholen, en niet aan de gemeente, om dit budget te besteden.	Overgenomen met toelichting dat klaarblijkelijk geen goede afspraken vooraf zijn gemaakt en dat de gemeente een inschatting had kunnen maken van de haalbaarheid voordat zij de aanvraag bij het rijk indiende, zodat het teruggeven van geld vermeden had kunnen worden.
P. 20 vierde alinea, bullet 2+3	De gemeente in 2021 uit het Nationaal Programma Onderwijs een bedrag van bijna 600.000 euro ter compensatie van leerachterstanden ten gevolge van de Coronacrisis. Op 20 september 2022 stuurde het college hierover een voorstel aan de Raad. 7 De rekenkamer heeft niet kunnen achterhalen hoe en waaraan dit bedrag besteed is. De jaarrekening 2022 vermeldt: Er is € 112.920 aan NPO gelden uitgegeven om leerlingen te helpen om leerachterstanden in te lopen. Een groot deel van het beschikbare NPO geld wordt doorgeschoven naar 2023 en later. Saldo per 31-12-2021 Ontvangen Vrijgevallen Saldo per 31-12-2022 123.339 296.013 112.920 306.432 • Wat er in 2023 is gebeurd kon cijfermatig niet meer worden achterhaald. Het jaarverslag 2023 meldt: Bekostiging in 2023 is gebeurd op basis van de regeling NPO 2022. Er is subsidie verstrekt aan PO en VO scholen, steeds is bepaald of de aanvraag volgens de gemeentelijke uitgangspunten is gedaan en of de gewenste inzet bij de gemeentelijke verantwoordelijkheid past. Aan de gemeente Haarlem is een deel van het budget overgemaakt, om hiermee regionale inzet voor het aanpakken van thuiszittersproblematiek mogelijk te maken. Genoemde bestedingen zijn niet meer apart genoemd in de jaarrekening waardoor niet duidelijk is in hoeverre het saldo eind 2022 van € 306.432 in 2023 geheel is besteed.	De NPO gelden zijn niet bedoeld voor voorzieningen in de onderwijshuisvesting. Het voegt hierdoor niet iets toe aan dit rapport. Voorgesteld wordt om de tekst achterwege te laten.	Dit is juist. Hele onderwerp is geschrapt. (Het was toegevoegd ter illustratie van de wijze waarop de gemeente omgaat met planning en realisatie)
P. 21 vierde alinea en verder.	In de voorbereiding van het IHP 2018-2034 is met scholen besturen overleg gevoerd en is er een in beeld gebracht welke voorzieningen in de onderwijshuisvesting benodigd zijn voor het onderwijs in Bloemendaal. 'wensenlijst' opgesteld. Zo Hierbij is rekening gehouden met ambities van de scholen op het gebied van functionaliteit, passend onderwijs, IKC-vorming ⁹ . De scholen zijn (dus) betrokken geweest bij de opstelling van het IHP 2018-2034, maar er zijn geen afspraken gemaakt Daarna is er	We willen de rekenkamer verzoeken om de term 'wensenlijst' niet in deze context in dit rapport te gebruiken. Het betreft geen wensenlijst, maar gaat om benodigde voorzieningen in de onderwijshuisvesting. Daarnaast is na de vaststelling van het IHP uit 2018 overleg met de besturen geweest over de prioritering van de benodigde voorzieningen. Het initiatief voor het nemen van een aanvraag voor een voorziening en de inhoudelijke	Eerste deel overgenomen, tweede deel ("Daarna is overleg ...) niet. De scholen benadrukken dat dit overleg nauwelijks heeft plaats gevonden en dat de aanpak van de gemeente onbevredigend was. De rekenkamer heeft geen stukken gevonden waarin de prioriteitstelling is uitgewerkt. Ook in de brieven van het college aan de raad is geen

	overleg geweest over de (voor de uitvoering ervan) te maken keuzes. Er is een prioritering opgesteld en er zijn budgetten beschikbaar gesteld. Hiervoor is inhoudelijk overlegd met alle besturen, waarbij de verantwoordelijkheid voor het bouwheerschap, en het indienen van de aanvragen, bij de besturen berust.	verantwoordelijkheid voor de uitvoering ervan ligt bij de besturen.	afweging van prioriteiten aangetroffen.
P. 21 zevende alinea	In 2019 is het IHP 'bevroren'. Er zijn gesprekken geweest met de scholen besturen of de plannen voor de uitvoering van het IHP (financieel) ingeperkt konden worden “of het niet iets minder zou kunnen” . In oktober 2019 stuurt het college een brief aan de gemeenteraad over de uitvoering van het IHP 2018-2034. Het college meldt: “dat er meerdere redenen zijn, zowel van inhoudelijke als financiële aard, om met betrekking tot onderdelen van het IHP voorlopig even pas op de plaats te maken”. Het IHP 2018 werd wat betreft tijdvak 2 t/m 4 terzijde gelegd. De voorzieningen opgenomen in tijdvak 1 zouden nog wel worden uitgevoerd. Sindsdien wordt jaarlijks bij de begroting een voorstel gedaan voor investeringen in onderwijshuisvesting.	We verzoeken om deze toelichting naar voren te halen in het rapport. Op meerdere pagina's wordt naar dit stuk verwezen, zonder dat de status van dit beleidskader duidelijk is. Dit kan tot verwarring leiden, aangezien dit het meest recent vastgestelde IHP van Bloemendaal betreft. Tevens wordt het als meer passend gezien om de genoemde quote te vervangen met een meer formeel geformuleerde zin.	Overgenomen.
P.22 tekstvak, tweede alinea	Een andere manier van hiernaar kijken zou oplossingen dichterbij kunnen brengen. De investeringsvoorstellen worden niet uitsluitend gedaan omdat de scholen dat zo graag willen, maar omdat de regels en het (landelijk) beleid daartoe nopen: Wanneer schoolgebouwen zijn afgeschreven (een boekhoudkundige reden), of wanneer de gebouwen niet meer voldoen aan actuele bouwvoorschriften (een juridische reden) of wanneer het onderwijsbeleid nieuwe methoden van lesgeven voorschrijft die consequenties hebben voor de fysieke gebruikruimte (een beleidsreden) dan kan de school niet anders dan komen met voorstellen voor de vernieuwing van het gebouw.	Benodigde aanpassingen in een schoolgebouw als gevolg van nieuw beleid van een school, is de verantwoordelijkheid van de scholen zelf.	Niet overgenomen. De verantwoordelijkheid van de scholen kan hier niet aangevoerd worden omdat de voorstellen berusten op voorschriften en uitgangspunten die van hogerhand zijn vastgesteld.
P.22 tekstvak vierde alinea	Dit leidt tot wederzijds onbegrip tussen de gemeente en de scholen: de gemeente ontvangt voorstellen die niet voldoen aan de voorwaarden van de verordening en waarvoor geen meerjarenvisie bestaat om de kosten en prioriteiten op een haalbare manier te bepalen. die te veel kosten. Zij probeert met een verwijzing naar Hierdoor loopt de gemeente vast in de regels en de begroting en ontbreekt het aan een duidelijke lijn in de besluitvorming. om daar verandering in aan te brengen, de scholen krijgen van de gemeente afwijzingen en verzoeken om wijziging van plannen, zelfs wanneer er in eerste instantie positief over is geoordeeld, zoals bijvoorbeeld bij de SAB.	De verordening is leidend bij de toekenning van aanvragen. Aanvullend beleid (een IHP) is nodig om een goed, eenduidig en financieel haalbaar antwoord te kunnen geven op de huisvestingsvraagstukken van de scholen in Bloemendaal. Met de verwijzing naar onze regels voeren wij ons huidige beleid uit. De plannen van de SAB zijn gepresenteerd en positief ontvangen door de verantwoordelijke wethouder. In de begrotingsvoorstellen is de raming voor deze voorziening opgenomen, maar nadere besluitvorming volgens de verordening heeft nooit plaatsgevonden.	Overgenomen. De ambtelijke organisatie benadrukt hier het gebrek aan beleid. Het voorbeeld (SAB) is dus inmiddels achterhaald. (jammer is dat het eerdere besluit om geen krediet te verstrekken wel de krant haalde en het besluit om dat wel te doen niet).

P. 23 tweede alinea	- nuancering -	Voor de voorzieningen die opgenomen waren in tijdvak 1 was het IHP nog steeds de basis. Echter, het IHP is nooit de basis geweest m.b.t. de aanvraagprocedure, dat is (en blijft) de verordening.	Laatste deel van de zin -dat tussen haakjes staat- geschrapt.
P.23 tweede alinea (vervolg)	Scholen vragen om een visie van de gemeente, maar de gemeente is van mening dat een "visie op het onderwijs" niet nodig zal zijn "in het bepalen van de gemeentelijke verantwoordelijkheid" . In dit gesprek wordt toegelicht dat in de gemeentelijke visie de nadruk ligt op de bouwkundige staat van de scholen, gevolgd door verduurzaming en het binnenklimaat. De onderwijskundige visie van individuele scholen kreeg daarbij minder prioriteit. De scholen zelf hechten juist veel waarde aan hun onderwijskundige visie, waardoor zij niet tot overeenstemming kwamen met elkaar.	De gemeente vond een visie op het lokale onderwijslandschap uiteraard van belang. Over de invulling ervan werd door de gemeente en de scholen echter verschillend gedacht. De huidige formulering wekt de indruk dat de gemeente geen noodzaak ziet voor een IHP, terwijl dat nu en toen wel het geval is/was.	Overgenomen.
P. 23 tekstvak	- verduidelijking -	Graag aanvullen dat gemeente Bloemendaal op een belangrijk onderdeel wel uniek is in haar onderwijshuisvesting: het zeer hoge percentage buitenleerlingen en de financiële gevolgen die dit met zich meebrengt. Overigens kunnen wij deze opmerking niet plaatsen. In het hele land wordt geworsteld met de opgave huisvesting en het is ook in verschillende kamerdebatten aan de orde geweest. Met name de kleinere ('vergelijkbare') gemeenten hebben hier grotere moeite mee.	Tekst betreffende vergelijkbare gemeenten is geschrapt
P. 23 zevende alinea	De scholen zijn niet positief over de gang van zaken in de afgelopen jaren. Het overleg over de uitvoering van het IHP 2018-2032 was in hun ogen beperkt en leidde niet tot uitvoering. De gemeente kwam terug op eerder genomen besluiten. Zoals eerder is aangegeven blijkt uit de cijfers dat dit erin uitmondde dat er sinds 2018 nauwelijks is geïnvesteerd in vernieuwing van de gebouwen	Deze zin wekt de indruk dat een aanvraag voor een huisvestingsvoorziening is toegekend en dat het college hierop is teruggekomen. Dit was niet het geval. De gemeenteraad heeft ter voorbereiding op de lopende aanvraagprocedures kredieten vastgesteld die, zodra de aanvragen waren goedgekeurd, voor deze aanvragen ingezet konden worden. Dit is gedaan om te voorkomen dat er vertraging optreedt bij de toekenning van de aanvragen, doordat de financiering dan nog niet beschikbaar zou zijn. Het reserveren van deze middelen is echter geen goedkeuring van de aanvraag en moet ook niet als zodanig worden behandeld.	Overgenomen
P.25 eerste alinea	- verduidelijking -	Bij ons is maar 1 schoolbestuur bekend die doordecentralisatie wil overwegen.	Wijzigen in: Eén school bepleit doordecentralisatie. Of andere scholen dit ook wensen is niet nader onderzocht.

P.26 derde alinea, bullet 6	Voorgenomen uitbreiding van twee scholen blijft buiten het IHP. Reden wordt niet gegeven. Deze worden op de korte termijn al afgerond.	Vanwege de afronding van deze uitbreidingen is het onnodig deze op te nemen in het nieuwe IHP. De uitbreiding van de Tijo van Eeghenschool is opgenomen in tijdvak 1 van het IHP en is onlangs gerealiseerd. De uitbreiding van de Franciscusschool is volgens de verordening toegekend en wordt op korte termijn voltooid.	Hele bullet is geschrapt. (tekst was inmiddels achterhaald)
P.26 vierde alinea	De gemeente heeft ervoor gekozen om de opdracht een inventarisatie te doen en scenario's op te stellen niet samen met de scholen aan bureau Sygma te geven. De gemeente blijft echter verantwoordelijk voor het opstellen van het IHP en is daarom opdrachtgever voor adviesbureau Team Sygma om tot een nieuw IHP te komen. In het proces naar het nieuwe IHP nemen de schoolbesturen en de gemeente een gelijkwaardige rol Scholen lijken ervan uit te gaan dat de uitkomst later nog kan worden bijgesteld.	Hoewel de gemeente de opdrachtgever is, wordt dit proces doorlopen in goed overleg met de schoolbesturen, waarbij hun input wordt meegenomen bij de afweging van verschillende scenario's. Wij begrijpen deze zin niet. Vanzelfsprekend gaat er pas een IHP naar de gemeenteraad als zowel besturen als college het eens zijn over de inhoud. Anders is het geen IHP	Deels overgenomen met meer toelichting: gezamenlijk opdracht aan een bureau om zaken op een rij te zetten en voorstellen te doen betekent niet dat de gemeente niet meer verantwoordelijk is voor het opstellen van het IHP. Uiteindelijk beslist de raad. De gemeente negeert de adviezen om tot goede samenwerking te komen en de scholen benoemen het overleg wel als "verbeterd" maar gedragen zich nog niet als partner in een samenwerkingsverband.
P. 27 eerste alinea, bullet 4	In het PO worden voorzichtige stappen gezet in de richting van verdere samenvoeging van scholen . schoollocaties.	De 'voorzichtige stappen' betreffen locaties en niet scholen.	Overgenomen
P. 29 Eerste alinea	En misschien wel het belangrijkste: het wetsvoorstel stelt voor regelt dat renovatie wordt opgenomen als voorziening in de huisvesting, waarbij de exacte definitie en uitwerking in de verordening wordt vastgelegd. gemeenten verantwoordelijk worden voor renovatie.	Graag nuanceren dat dit niet alle vormen van renovatie betreft, maar dat de definitie van deze 'nieuwe' voorziening wordt uitgewerkt in de verordening.	Overgenomen
P.31 punt 2	De wethouder zegt toe dat hij het onderzoek naar de ontwikkeling van het leerlingental de vermindering van het aantal schoolgebouwen wil verbreden van Bloemendaal-Aerdenhout naar alle kernen (punt 12 van de uitgangspunten)	Zie de uitgangspunten notitie van februari 2024. Hierin wordt gesproken over schoolgebouwen, niet het leerlingenaantal.	Overgenomen
P.32 punt 5	- <i>verduidelijking</i> -	Onduidelijk wat hier wordt bedoeld. Graag een meer concrete formulering van wat bedoeld wordt en wie het betreft.	Tekst is aangevuld: De voorstellen van de gemeente zijn specifiek (welke school, waarvoor investeren) en de meetbaarheid is in de verordening vastgelegd. Maar, het ontbreekt bij de voorstellen die de raad krijgt (om kredieten beschikbaar te maken) aan duidelijkheid over acceptatie (A) voor, aan realistisch uitvoeren (R) . en aan het tijdgebonden maken (T).

P. 42 vijfde alinea	Voordelen zijn onder andere: • Efficiency winst – Er zijn minder regels en er hoeft minder afgestemd te worden, daardoor kan er sneller en vaak goedkoper gebouwd worden. Gemeentelijke voorschriften rond bouwen (vergunningen) blijven hierbij wel gelden. • Eenduidig - Alles in één hand (bouw, beheer en gebruik inclusief risico's). • Betere positie voor besturen - Besturen kunnen zelf keuzes maken.		Overgenomen
P. 42 zesde alinea	Mogelijke nadelen: • Minder integraal gemeentelijk beleid - Als je gezamenlijk beleid wil maken is doordecentralisatie niet de oplossing. • Door concurrentie kan een bestuur toch in de problemen komen (ook financieel). • De middelen worden 'overeengekomen' maar het is moeilijk om deze vervolgens bij te stellen. • Doordecentralisatie is geen garantie voor betere gebouwen - Daar zijn naast middelen ook heel andere competenties voor nodig. • de gemeente koopt haar zorgplicht voor de gebouwen hier niet mee af. • De Gemeentefonds-middelen vormen de basis voor het jaarlijkse budget. Een nadeel voor de gemeente is dat deze middelen structureel moeten worden begroot. Een nadeel voor het onderwijs is dat het beschikbare bedrag verdeeld moet worden over 16 PO-scholen en 3 VO-scholen, wat resulteert in een klein bedrag per school. Doordat deze bedragen vastliggen, is het niet meer mogelijk om op projectbasis te financieren, terwijl dat juist nodig is.	Bij de tweede bullet is het ons niet duidelijk welke concurrentie dit betreft bij de derde bullet willen wij graag meegeven dat gemeenteraad altijd extra budget kan vrijmaken. Graag twee bullets toevoegen om de risico's voor de PO schoolbesturen en de gemeente te verduidelijken.	Overgenomen
P. 45 tabel	- correctie -	Zie rij 'Totaal' en kolom '2023': het bedrag van 1.375.000 moet 1.532.000 zijn. Dit komt doordat de kosten 'onderwijsleerpakketten diverse scholen' ontbreken met een bedrag van 157.000. (Betreft kosten voor eerste inrichting.)	Overgenomen
P. 46	Omschrijving: 2024 Uitbreiding Van Eeghenschool: 1.155.000 Aanpassing S.A.B.: 48.938 TOTAAL 1.203.938	Kunnen de bedragen voor 2024 aan deze tabel worden toegevoegd? Voor 2024 wordt is tevens recent nog een bedrag van 650.000 toegekend voor de uitbreiding Franciscusschool.	Betreft een besteding. Geen aanpassing nodig.
P. 48 eerste alinea	- verplaatsen -	Deze alinea dient een eigen kopje te krijgen. Het staat nu onder de "Uitbreiding van Eeghenschool".	Overgenomen

Nota van bevindingen

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Rol van de gemeente

Gemeenten hebben een wettelijke zorgplicht voor huisvesting van het primair en voortgezet onderwijs en dragen de kosten voor (vervangende) nieuwbouw en uitbreiding. Hiervoor ontvangen ze een budget via het Gemeentefonds. Deze zorgplicht wordt door gemeenten uitgewerkt in een verordening waarin de 'spelregels' voor schoolbesturen en de gemeente worden vastgelegd. Gemeenten hebben de mogelijkheid hun verantwoordelijkheden door te decentraliseren naar schoolbesturen.

Ontwikkelingen in Bloemendaal

Tot 2018 stelde de gemeente jaarlijks alleen een onderwijshuisvestingsprogramma vast. De gemeente had er vervolgens behoefte aan dit voor meerdere jaren uit te schrijven in een integraal, samenhangend meerjarenbeleid. Dit resulteerde in het Integraal HuisvestingsPlan (IHP) voor het primair en voortgezet onderwijs 2018–2034 (IHP 2018-2034).

Het doel van het IHP wordt omschreven als: "... dat de gemeente Bloemendaal meer grip krijgt op haar onderwijsvastgoed en bijbehorende investeringen voor de IHP-periode. Daarbij wenst de gemeente een toekomstbestendige invulling te zien van de onderwijshuisvesting voor de langere termijn".

De gemeenteraad heeft het IHP 2018-2034 niet vastgesteld maar aan het college meegeven: "Het IHP zal fungeren als strategisch kader voor onderwijshuisvestingsbeleid voor de middellange termijn. De uitgangspunten en kaders uit het IHP worden eveneens vertaald in de Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Bloemendaal".

Door diverse omstandigheden wordt het IHP 2018 -2034 tot op heden niet op gestructureerde wijze uitgevoerd. De gemeente heeft in 2020 gekozen voor een jaarlijkse investeringsronde. Deze keuze heeft in de praktijk nauwelijks tot nieuwbouw/verbouw geleid. Er is door de scholen en de gemeenteraad onvrede geuit over het gebrek aan voortgang bij de uitvoering van het meerjarenplan.

In 2024 is de gemeente opnieuw gestart met het opstellen van een IHP. Daartoe is een notitie met mogelijke uitgangspunten opgesteld die op 8 februari 2024 is besproken in een Beeldvormende Avond van de raadsleden en het college. Voorts is overleg met de scholen van start gegaan.

Onderzoeksplan Rekenkamer Bloemendaal 2023-2024

Al tijdens een overleg tussen de Rekenkamer(commissie) en raadsleden in 2022, werd onderwijshuisvesting genoemd als één van de mogelijke toekomstige onderzoeksonderwerpen. Uit een vooronderzoek in 2023 is gebleken dat dit onderwerp actueel is en dat de rekenkamer met dit onderzoek een beter inzicht zou kunnen geven in de situatie over dit onderwerp.

1.2 Doel van het onderzoek

In dit onderzoek wordt onderzocht hoe het staat met de invulling van de zorgplicht van de gemeente op het gebied van de onderwijshuisvesting en wat de oorzaken zijn van de knelpunten bij de invulling daarvan. Door meer inzicht te verschaffen in verschillende aspecten betreffende

onderwijshuisvesting beoogt de rekenkamer een bijdrage te leveren aan de actualisatie van het beleid betreffende onderwijshuisvesting en de informatievoorziening aan de gemeenteraad.

1.3 Centrale vraag en deelvragen

De centrale vraag luidt als volgt:

Centrale vraag

In hoeverre is het beleid over onderwijshuisvesting doelmatig en doeltreffend en hoe sluit de vorming, inhoud en uitvoeringspraktijk van het beleid aan op landelijke kaders en ervaringen en gemeentelijke doelstellingen en verwachtingen, rekening houdend met financiële kaders?

De centrale vraag is geoperationaliseerd in de volgende, met het onderzoek te beantwoorden deelvragen:

Deelvragen

1. Wat is de huidige situatie op het gebied onderwijshuisvesting (besturen, scholen, gebouwen, leerlingen, ontwikkelingen) en welk beleid voert gemeente Bloemendaal in dit kader (w.o. verordening, IHP)?
2. Hoe luidt het landelijk kader (juridisch, bestuurlijk) en wat betekent dit voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid?
3. Hoe is de uitvoering ingericht (inclusief de taakverdeling/samenwerking met schoolbesturen)?
4. In hoeverre en op welke wijze wordt rekening gehouden met ontwikkelingen rondom onderwijshuisvesting en wensen van scholen en financiële opgaven bij totstandkoming/evaluatie/aanpassing van het nieuwe IHP?
5. Hoe is de raad betrokken bij totstandkoming/aanpassing en uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid?

1.4 Afbakening en normenkader

Afbakening

Het onderzoek richt zich op de periode vanaf 2018 - het jaar waarin voor het eerst een Integraal Huisvestingsplan (IHP) voor de Bloemendaalse scholen is opgesteld – en betreft de uitvoering van de gemeentelijke opgave om te zorgen voor adequate onderwijshuisvesting in Bloemendaal. De samenwerking met andere gemeenten komt alleen zijdelings aan de orde, voor zover dit relevant is voor de situatie in Bloemendaal.

Het onderzoek is primair gericht op de *doeltreffendheid* van het beleid, dat wil zeggen, op de vraag in hoeverre de hoofddoelstelling van het onderwijshuisvestingsbeleid wordt bereikt.

De *doelmatigheid* komt daarnaast aan de orde bij de inzet van instrumenten en in de informatievoorziening aan de raad: 'Was de inzet van planvormen en financiële instrumenten toereikend en op welke wijze (volledig, tijdig, nauwkeurig) is de Raad geïnformeerd over de doelen en de realisatie daarvan?'.

De *rechtmatigheid* van de bestedingen en, in het verlengde daarvan, de effectiviteit van de handhaving daarop, maakt geen deel uit van dit onderzoek. De Rekenkamer heeft geen signalen

ontvangen van bijvoorbeeld de controlerend accountant die ten aanzien van de rechtmatigheid van de bestedingen aanleiding gaven tot onderzoek.

Normenkader

De Rekenkamer hanteert voor de beoordeling van het beleid op het gebied van de onderwijshuisvesting van de gemeente Bloemendaal het volgende normenkader:

Normenkader Algemeen

- De gemeente zorgt voor passende onderwijshuisvesting die voldoet aan formele eisen (zoals het Bouwbesluit 2012), eisen op het gebied van milieu en klimaat (zoals gesteld in de Omgevingswet) en eisen die voortvloeien uit onderwijsmethoden.
- De gemeente voert met de schoolbesturen op overeenstemming gericht overleg over de behoefte aan en realisatie van onderwijshuisvesting.

Normenkader bij vraag 1 - Huidige situatie

- De gemeente hanteert een actueel overzicht van de status van de schoolgebouwen waarbij niet alleen de bouwkundige toestand maatgevend is maar ook de (verwachte) ontwikkeling het van leerlingenaantal, de ontwikkeling in de onderwijsmethoden en ruimtelijke ordening in beeld zijn.
- Er is een actueel beleidsplan met uitgangspunten en doelstellingen.
- Ambitieniveau en kaders zijn vastgesteld door de raad.
- Er is een afwegingskader om te besluiten wanneer een investering nuttig en nodig is.

Normenkader bij vraag 2 - Juridisch en bestuurlijk kader

- De gemeente houdt bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid rekening met de (landelijke) juridische en bestuurlijke kaders.

Normenkader bij vraag 3 - Organisatie en uitvoering

- Taken en verantwoordelijkheden zijn duidelijk belegd.
- De gemeente hanteert een gestructureerd proces voor de planning van nieuw- en verbouw van onderwijshuisvesting, rekening houdende met de eigen Planning & Control-cyclus en beschikbaarheid van middelen.
- Er zijn duidelijke afspraken tussen de gemeente en de schoolbesturen over de planning en realisatie.
- De gemeente heeft inzicht in hoeverre de afspraken worden nageleefd.
- De resultaten voldoen aan de wettelijke voorschriften en fysieke eisen.

Normenkader bij vraag 4 - Ontwikkeling nieuw beleid

- De gemeente houdt rekening met lokale suggesties en aanbevelingen en met landelijke ontwikkelingen op het gebied van onderwijsbeleid en jeugdbeleid, met demografische ontwikkelingen, bouwvoorschriften en financieringsmogelijkheden en zij heeft aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer, het ministerie van OCW, de onderwijsraden en verzoeken vanuit de gemeenteraad meegenomen in de aanpak voor het nieuwe IHP.

Normenkader bij vraag 5 - Informeren van de raad

- De gemeente rapporteert structureel over de realisatie/voortgang van de uitvoering van voorgenomen investeringen.
- Er is inzicht in de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie (juist, volledig, tijdig en controleerbaar).
- De raad heeft de afgesproken informatie tijdig ontvangen.
- De raad heeft zijn kaderstellende en controlerende taak uit kunnen voeren.

1.5 Aanpak en uitvoering onderzoek

Aanpak onderzoek

Voor dit onderzoek zijn documenten afkomstig van de gemeente bestudeerd. Daarnaast is het Internet geraadpleegd en is er gesproken met medewerkers, leden van het college van B&W, raadsleden van de gemeente Bloemendaal en met vertegenwoordigers van de schoolbesturen. Het totaal aan zo verkregen informatie is in onderlinge samenhang geanalyseerd en als bevindingen verwerkt in dit rapport.

Documentenstudie en internetraadpleging

In het kader van het onderzoek zijn relevante landelijke (o.a. Wet op het primair onderwijs, Wet voortgezet onderwijs 2020, Programma van Eisen Frisse Scholen) en lokale documenten zoals het Integrale Huisvestingsplan (IHP), de Verordening onderwijshuisvesting, jaarrekeningen, vergaderstukken, begrotingsinformatie betrokken, Zie hiervoor bijlage 1.

Interviews

Er zijn interviews gehouden met:

- medewerkers van de gemeente;
- vertegenwoordigers van schoolbesturen;
- enkele raadsleden.

Zie hiervoor bijlage 2.

Kwantitatieve data

Er zijn cijfermatige overzichten opgevraagd om de kwalitatieve informatie te valideren en/of te contextualiseren, voor zover dat voor dit onderzoek, naast het lopende traject tot herziening/actualisering van het IHP 2018-2034, zinvol werd geacht.

Validatie

De conceptverslagen van de interviews zijn ter verificatie voorgelegd aan de geïnterviewden en op feitelijke onjuistheden aangepast.

De bevindingen zijn, zoals te doen gebruikelijk, als Nota van Bevindingen voorgelegd aan de organisatie en vervolgens, waar van toepassing, op feitelijke onjuistheden aangepast².

1.6 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken zijn de bevindingen van het onderzoek weergegeven.

In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de huidige situatie op het gebied onderwijshuisvesting.

Hoofdstuk 3 beschrijft het juridisch en bestuurlijk kader.

In hoofdstuk 4 wordt beschreven hoe de uitvoering is ingericht.

Hoofdstuk 5 betreft de uitvoeringspraktijk.

Hoofdstuk 6 gaat in op de betrokkenheid van de raad.

De bijlagen 1 t/m 8 bevatten een overzicht interviews en documenten, een overzicht van de scholen, leerlingenaantallen, eisen aan scholen, doordecentralisatie naar besturen en financiën.

² Voor de volledige procedure zie 'Reglement van Orde Rekenkamer Bloemendaal 2024'

2 Huidige situatie

Wat is de huidige situatie op het gebied onderwijshuisvesting (besturen, scholen, gebouwen, leerlingen, ontwikkelingen) en welk beleid voort gemeente Bloemendaal in dit kader (w.o. verordening, IHP)?

2.1 Actueel overzicht

De gemeente beschikt over een actueel overzicht van de status van de schoolgebouwen en de (verwachte) ontwikkeling van het leerlingenaantal. Van bijna alle scholen is een NEN 2767 beoordeling uit 2021 beschikbaar. Wanneer voor een schoolgebouw een nieuwe voorziening wordt voorbereid dan wordt ook de NEN beoordeling vernieuwd. De NEN beoordeling geeft inzicht in de bouwkundige staat van het gebouw. De onderwijsgeschiktheid (passend bij de door de school toegepaste onderwijsmethode) wordt niet beoordeeld. Dit leidt in de praktijk tot discussie. Tabel 1 geeft een kwantitatief overzicht van het scholenlandschap in de gemeente Bloemendaal. Zie voor details per school bijlagen 3a en 3b.

Zelfs wie weinig bekend is met het onderwerp 'scholen en schoolgebouwen' zal het opvallen dat Bloemendaal een, in relatie tot het aantal inwoners, groot aantal scholen heeft. Belangrijke verklarende factoren daarvoor zijn, dat de gemeente bestaat uit vijf bestuurlijk samengevoegde kernen: een gemeente maakt nog geen gemeenschap, de fysieke vorm van de gemeente is lang en smal (noord- en zuidgrens liggen ver uit elkaar) en de ideologische verzuiling die tot in de tweede helft van de vorige eeuw maatschappelijk gemeengoed was, is nog steeds herkenbaar in het scholenlandschap. Dit alles is medebepalend voor de aard en omvang van de problematiek in Bloemendaal rond onderwijshuisvesting.

**Tabel 1: kenmerken scholenlandschap gemeente Bloemendaal, stand 2024
(tenzij anders vermeld), totaal en gespecificeerd naar kern**

Omschrijving	Totaal	Aerdenhout	Bennebroek	Bloemendaal	Overveen	Vogelenzang
	In aantallen					
Aantal inwoners	23.790	4.845	5.410	6.800	4.530	2.205
	In aantallen					
Aantal scholen	19	5	3	6	4	1
Waarvan:						
- basisschool	16	4	3	5	3	1
- VO	3	1	0	1	1	0
Waarvan:						
- openbaar	5	1	1	1	1	1
- algemeen bijzonder	5	2	0	2	1	0
- RK	5	1	1	2	1	0
- PC	4	1	1	1	1	0
Oppervlakte scholen	In aantallen vierkante meters					
Ruimtebehoefte (norm)	32.942	8.458	3.441	8.753	11.487	803
Bruto vloeroppervlakte	34.145	8.426	3.540	9.423	11.743	1.013
Saldo (-/- is tekort)	1.203	-/- 32	99	670	256	210

Aantal leerlingen	In aantallen per 2023					
Totaal	4.963	1.245	555	1.266	1.777	120
Waarvan:						
- basisschool	3.118	817	555	848	778	120
- VO	1.845	428	0	418	999	0
	In procenten van het aantal leerlingen van de basisscholen (gewogen gemiddelde)					
Percentage buitenleerlingen	37	47	24	33	41	22
	In aantallen leerlingen van de basisscholen; afronding op tientallen; totaal = som van de kernen					
Aantal buitenleerlingen	1.140	380	130	280	320	30

Tabel 1 laat zien, dat ruim een derde deel (37%) van de leerlingen op het basisonderwijs van buiten de gemeente komt. Dit percentage daalt gestaag: In 2015 kwam 42% van de basisschoolleerlingen "van buiten". Daar staan leerlingen tegenover die in de gemeente Bloemendaal wonen, maar in een naburige gemeente naar school gaan. Dit is van belang, want de rijksbijdrage die gemeenten voor het basisonderwijs ontvangen is gerelateerd aan 'de postcode' van de woning van de leerling. Gemeenten met per saldo veel 'buitenleerlingen', zoals Bloemendaal, hebben daar financieel nadeel van.

2.2 Bestuursvorm

In de loop der jaren is een toenemend aantal scholen onder een gezamenlijke bestuurlijke koepel komen te vallen. Zo opereren inmiddels acht van de 16 basisscholen in Bloemendaal onder de gemeenschappelijke noemer 'WijWijzer'. Naast synergievoordelen die voortkomen uit schaalgroottes (kosten, bestuurlijke know how) behouden ook kleinere scholen die onder een bestuurlijke koepel vallen de vrijheid om het onderwijs naar eigen inzicht vorm te geven, bijvoorbeeld vanuit het principe 'goed en bereikbaar onderwijs'. Vanuit dat gedachtengoed worden inspanningen gedaan om scholen 'in leven te houden' die zich anders, op grond van hun beperkte leerlingenaantal, in de gevarezone van opheffing zouden (gaan) bevinden.

Bij confrontatie van de beschikbare bruto vloeroppervlakte met de daarvoor geldende norm, moet bedacht worden dat de kwaliteit van de beschikbare ruimte van groot belang is. Deze komt in de cijfers van tabel 1 niet tot uitdrukking.

Het totaal aantal leerlingen in het primair en voortgezet onderwijs beweegt zich van circa 5.030 in 2019, via 4.960 in 2024, naar een geprognosticeerde 4.880 in het jaar 2027.

Volgens de prognose die de gemeente hanteert daalt het aantal basisschoolleerlingen van ongeveer 3.200 in 2024 naar ongeveer 3.000 in 2043 waardoor enkele scholen onder de norm van het minimum aantal leerlingen per school (nu: 116) zouden komen. Deze prognose is opgesteld volgens de regels die de VNG daarvoor hanteert. De gemeente herhaalt de prognose in beginsel elke twee jaar.

Terugkijkend blijkt dat het totaal aantal leerlingen over de afgelopen jaren schommelt rond 3200. Uit de tabel in bijlage 3b blijkt dat 7 scholen op dit moment een ruimtetekort hebben variërend van 20 m2 tot 788 m2 en dat 12 scholen een overschot hebben, variërend van 50 m2 tot 638 m2. De grootste tekorten doen zich voor in het voortgezet onderwijs.

Zie ook bijlagen 4a en 4b voor nadere informatie over de ontwikkelingen van de leerlingen aantallen.

2.3 Functionaliteit

Over de functionaliteit van de schoolgebouwen zijn de afgelopen jaren veel opmerkingen gemaakt:

- De gebouwen zijn erg oud, tot zo'n 120 jaar toe, van de 19 gebouwen zijn 17 gebouwen ouder dan de gebruikelijke 40 jaar. Twee scholen zijn relatief nieuw.
- De investeringen zijn achtergebleven bij de behoefte tot vernieuwing en verbetering.
- Mede door te lage investeringen zijn de geprognosticeerde onderhoudskosten hoog.
- De gemiddelde omvang van de PO scholen (primair onderwijs) is relatief klein³.
- In oude (vaak nog degelijke) gebouwen is het lastig (kostbaar) om noodzakelijke aanpassingen te doen.
- Per leerling ontvangt Bloemendaal ongeveer 700 euro voor investeringen. Dat is te weinig voor een planmatige⁴ aanpak van vervangende nieuwbouw.
- Om de schoolgebouwen door nieuwbouw en/of uitbreiding up to date te brengen zou volgens het IHP 2018 ongeveer 45 miljoen euro nodig zijn. Inmiddels belopen de ramingen een veel hoger bedrag: tot 100 miljoen. Dit sluit aan op het landelijke beeld: Volgens schatting van de VNG zou landelijk gezien de rijks-bekostiging 50% te laag zijn voor alle noodzakelijke investeringen in de onderwijshuisvesting.
- Ruimtegebrek – en het tekort aan middelen om daarvoor scholen te bouwen of uit te breiden – zou vooral worden veroorzaakt doordat veel leerlingen van buiten de gemeente komen. Hier wordt in hoofdstuk 5 verder op ingegaan.

Over de schoolgebouwen wordt verder nog opgemerkt: "De schoolgebouwen zijn wel oud maar strikt genomen niet slecht. Wel is het zo dat de gebouwen zich niet lenen voor verduurzaming en slecht voor het toepassen van nieuwe onderwijsconcepten". "De scholen zijn door de gemeente lange tijd goed onderhouden. Toen de overheidsmiddelen voor onderhoud echter niet meer naar de gemeente maar rechtstreeks naar de scholen gingen, maakte dit dat de gemeente de scholen moest stimuleren om die middelen ook daadwerkelijk voor onderhoud te bestemmen". Bij het VO was dat per 1-1-2005, bij het PO per 1-1-2015.

2.4 Samenvatting en conclusies

De gemeente beschikt over een actueel overzicht van de status van de schoolgebouwen en de (verwachte) ontwikkeling van het leerlingenaantal. Recente en verwachte ontwikkelingen in de onderwijsmethoden en ruimtelijke ordening (o.a. milieu, duurzaamheid) zijn nog niet in beeld gebracht.

Bloemendaal heeft een, in relatie tot het aantal inwoners, groot aantal schoolgebouwen. Een van de verklarende factoren daarvoor is, dat de gemeente bestaat uit vijf bestuurlijk samengevoegde kernen. Ruim een derde deel (37%) van de leerlingen op het basisonderwijs komt van buiten de

³ Relatief: De gemiddelde schoolgrootte sluit aan bij wat door scholen wordt gezien als optimaal: 8x20 à 25 leerlingen = 160 à 200 leerlingen per locatie. Vanuit de gemeente wordt gesteld "een robuuste school vraagt om een bepaalde schaalgrootte. Het vergroten van een school kan in eerste instantie zorgen voor overvolle klassen. Pas bij een verdubbeling kunnen de klassen weer optimaal worden ingedeeld mits het schoolgebouw daarvoor geschikte ruimte biedt.

⁴ "Planmatige": Hier bedoeld als: Volgens een programma en volgens de in een Integraal Huisvestingsplan (IHP) gehanteerde begrippen zoals de genormeerde fysieke staat, afschrijvingstermijnen, ontwikkeling van leerlingen aantallen en ontwikkelingen in het onderwijs.

gemeente. Het totaal aantal leerlingen beweegt zich van circa 5.030 in 2019, via 4.960 in 2024, naar een geprognoseerde 4.880 in het jaar 2027.

De schoolgebouwen zijn overwegend oud maar in het algemeen goed onderhouden. Wel is het zo dat de gebouwen zich niet lenen voor verduurzaming en slecht voor het toepassen van nieuwe onderwijsmethoden.

Het overgrote deel van de basisscholen telt ongeveer 200 leerlingen. Dit wordt vanuit het oogpunt van groepsgrootte en overzichtelijkheid door de scholen zelf als goed beschouwd. Bij de schoolbesturen is er dan ook geen behoefte om te fuseren tot grotere scholen.

Zij doen juist pogingen om kleine scholen in de kernen te behouden (dit staat los van het feit dat meerdere scholen onder één bestuur kunnen vallen). Naast de beschikbaarheid/bereikbaarheid van goed onderwijs geldt hierbij vaak ook het sociale motief van 'het schoolgebouw als multifunctionele ontmoetingsplaats'.

3 Wettelijke en bestuurlijke kaders

Hoe luidt het landelijk kader (juridisch, bestuurlijk) en wat betekent dit voor de uitvoering van het gemeentelijk beleid?

3.1 Uitgangspunten

Op basis van artikel 23 van de Grondwet over de vrijheid van onderwijs mag iedereen een school oprichten en deze naar eigen overtuiging inrichten. Scholen in Nederland hebben de vrijheid om het onderwijs in te richten zoals de scholen zelf goeddunkt, zolang ze aan de landelijke eisen voldoen. Een gemeente heeft geen invloed op het onderwijsbeleid van de school, maar kan wel in overleg met scholen een convenant opstellen bijvoorbeeld op gebied van gezonde voeding en sport.

Ook is in de Grondwet vastgelegd dat de gemeente moet zorgen voor een 'genoegzaam aantal openbare scholen' (artikel 23 lid 4 Grondwet). Dit betekent dat ieder kind in de gemeente de keuze moet kunnen maken om naar een openbare school te gaan.

Soms staat de positie van openbaar onderwijs onder druk, bijvoorbeeld bij daling van het aantal leerlingen of bij fusies tussen openbare en bijzondere scholen. Opheffing van openbare scholen en dergelijke fusies kunnen alleen met instemming van de gemeenteraad.

In 1997 kregen gemeenten de wettelijke zorgplicht voor onderwijshuisvesting in het primair en voortgezet onderwijs, zowel voor het openbaar onderwijs als voor het bijzonder onderwijs. Voor die tijd lag die verantwoordelijkheid bij het rijk. Het idee was dat gemeentebesturen beter dan het rijk in staat zouden zijn om de doelmatigheid te bevorderen, omdat ze ook al verantwoordelijk waren voor ruimtelijke ordening, stadsontwikkeling, voorbereiding van scholenplanning en voor andere sociaal-culturele voorzieningen. De verantwoordelijkheden van de gemeenten zijn vastgelegd in de Wet op het primair onderwijs (WPO) en de Wet voortgezet onderwijs 2020.

3.2 Bestuurlijke knelpunten

In de interviews werd met regelmaat gewezen op onduidelijkheden die zouden bestaan in de taakverdeling tussen het rijk, de gemeente en de scholen en de eisen waaraan schoolgebouwen zouden moeten voldoen. Gebrek aan duidelijkheid in de landelijke kaders zou één van de belangrijke oorzaken zijn van problemen bij de realisatie van nieuwbouw, verbouw, renovatie en onderhoud. Dit is een landelijk probleem waarover veel is geschreven en dat ook in de gesprekken die zijn gevoerd meermaals door de gesprekspartners aan de orde werd gesteld.

Samenvattend zijn de volgende knelpunten naar voren gekomen uit de interviews:

1. Vrijwel alle eisen aan onderwijshuisvesting komen voort uit algemene bouwwetgeving. Er zijn weinig wetten die specifieke eisen stellen aan onderwijshuisvesting. Waar dit wel het geval is, gaat het om specifieke onderdelen van onderwijshuisvesting, zoals de veiligheid van speeltoestellen en zorgplicht voor de toegankelijkheid van het gebouw voor iedere leerling (zie voor nadere informatie hierover bijlage 5).
2. Het huidige stelsel stimuleert een total-cost-of-ownership⁵-benadering onvoldoende.

⁵ De Total Cost of Ownership is het totaalbedrag aan kosten voor de aanschaf en het bezit van een gebouw, product of dienst gedurende de hele levenscyclus/gebruikscyclus. Behalve de aanschafprijs worden alle kosten meegerekend: vanaf het moment van aankoop tot het moment dat er afstand van wordt gedaan.

3. De beleidscyclus is niet gesloten: ambities, monitoring en toezicht zijn onvoldoende ingeregeld.
4. Er is gebrek aan goede koppeling tussen eisen, (bouw)kosten en beschikbare budgetten.
5. Er is gebrek aan expertise met betrekking tot ontwikkeling, realisatie en beheer van onderwijshuisvesting bij schoolbesturen en gemeenten.

Naast het bovenstaande is het meest genoemde knelpunt in de landelijke regelgeving het ontbreken van duidelijke regels en normen voor renovatie. Dit kwam ook in de interviews naar voren. Het ontbreken van duidelijke regels leidt tot langdurige discussies tussen scholen en gemeenten, met name over de kostenverdeling. Daarnaast geven de regels geen antwoord op de vraag wanneer renovatie te prefereren is boven nieuwbouw.

De Landelijke Vereniging van Onderwijssambtenaren (LVO) heeft een voorstel gemaakt voor de kostenverdeling tussen scholen en gemeenten bij de renovatie van schoolgebouwen. Het voorstel van de LVO is bedoeld als bijdrage in de discussie rond de vraag wie de kosten van renovatie van schoolgebouwen moet betalen.

De minister van OCW meent dat gemeenten en scholen dat samen moeten oplossen. LVO is van mening dat de kosten voor renovatie volgens de wet door de schoolbesturen moeten worden gedragen, maar omdat de bekostiging door het Rijk te laag is, zou een bijdrage vanuit gemeenten acceptabel zijn. Ze pleit voor een eenvoudig vast percentage van de normvergoeding voor nieuwbouw of van de werkelijke kosten.

Alternatieve benaderingen, zoals 'geen richtlijn', 'een wettelijke regeling' of een oplossing via de lokale democratie worden niet verkend.

3.3 Samenvatting en conclusies

De nieuwe wet heeft geen artikel 42b. Er is geen exact gelijklopend artikel in de WVO 2020. Artikel 3.10 WVO 2020 dekt artikel 42b WVO voor een deel.

De gemeente houdt zich in het algemeen wel maar niet altijd aan de juridische kaders. Zo heeft de gemeente tussen 2018 en 2021 verzuimd regels uit de verordening toe te passen zoals het jaarlijks vaststellen van een kredietplafond en het onderwijshuisvestingsprogramma.

Gebrek aan duidelijkheid in de landelijke kaders zou één van de belangrijke oorzaken zijn van problemen bij de realisatie van nieuwbouw, verbouw, renovatie en onderhoud. Dit is een landelijk probleem waarover veel is geschreven en dat ook in de gesprekken die zijn gevoerd meermaals door de gesprekspartners aan de orde werd gesteld.

Het IHP 2018-2034 wordt sinds 2020 niet meer gebruikt om planmatig te besluiten welke schoolgebouwen voor nieuwbouw, uitbreiding of renovatie in aanmerking komen.

4 Inrichting van de uitvoering

Hoe is de uitvoering ingericht (inclusief de taakverdeling/samenwerking met schoolbesturen)?

4.1 Verantwoordelijkheid van de gemeente

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs. Het beroepsonderwijs, de volwasseneneducatie en het hoger onderwijs zijn zelf verantwoordelijk voor hun huisvesting.

De gemeenteraad van Bloemendaal heeft sinds 2018 de volgende documenten behandeld betreffende de Onderwijshuisvesting:

1. Integraal HuisvestingsPlan (IHP) 2018-2034 (niet vastgesteld).
2. Verordening Huisvesting Onderwijs Bloemendaal 2020 resp. 2021 resp. 2022 (vastgesteld).
3. Uitgangspunten IHP 2024-2040 (vastgesteld).

De gemeenteraad heeft het IHP 2018-2034 niet vastgesteld. Zij heeft het college opdracht gegeven om het te behandelen als een strategisch kader. Voorstellen voor investeringen in onderwijshuisvesting zijn via de begrotingen ter goedkeuring aan de raad voorgelegd, maar de uitvoering van het IHP 2018 -2024 is – op enkele kleinere investeringen na – niet van de grond gekomen.

Sinds 2022 stelt het college - net als vóór 2018 - een jaarprogramma en bekostigingsplafonds vast. In de tussenliggende jaren werd verondersteld dat het IHP 2018-2034 voldoende houvast zou bieden voor besluitvorming. Dat bleek niet het geval.

In 2020, 2021 en 2022 is de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Bloemendaal vastgesteld. De laatste keer was dat voor onbepaalde tijd. De gemeente voldoet daarmee aan procedurele en wettelijke eisen.

4.2 Taakverdeling tussen gemeente en scholen

Uitkering Gemeentefonds

De gemeente ontvangt een vergoeding van het Rijk uit het Gemeentefonds die niet geoormerkt is wat betekent dat de gemeente vrij is in haar besteding. Dit neemt niet weg dat de hoogte van de bijdrage die de gemeente ontvangt wel degelijk mede bepaald wordt door een berekening van de investeringen in onderwijshuisvesting die de gemeente geacht wordt te doen. Wanneer de gemeente besluit om die bedragen (al dan niet tijdelijk) niet te investeren, dan zal zij de investeringen op andere wijze moeten financieren wanneer zij aan haar verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting invulling geeft.

In relatie tot onderwijshuisvesting zijn de middelen die de gemeente via het gemeentefonds van het rijk ontvangt bestemd voor:

- Nieuwbouw.
- Uitbreiding.
- Eerste inrichting.
- Constructiefouten.
- Herstel in geval van bijzondere omstandigheden.

Schoolbesturen ontvangen op basis van het leerlingenaantal jaarlijks een vergoeding voor de materiele instandhouding, de zogenaamde MI bijdrage.

Verantwoordelijkheid schoolbesturen

De verantwoordelijkheid voor de huisvesting van schoolbesturen betreft:

- Onderhoud van gebouwen waar het bestuur (juridisch) eigenaar van is.
- Aanpassingen (noodzakelijk om te voldoen aan huidige wet- & regelgeving).
- Aanpassingen op basis van onderwijskundige vernieuwingen.
- Energielasten: in de programma's van eisen voor PO en (V)SO zijn voor de materiële instandhouding (MI) bekostigingsbedragen vastgesteld. Deze worden jaarlijks geïndexeerd.

Investeringsmogelijkheid

Het gebruik van de MI-vergoeding is begrensd door het investeringsverbod (art. 148 WPO). Toch is het zeker mogelijk om met de MI-middelen te investeren in onderhoud en duurzaamheid. Zo is er onder andere ruimte voor maatregelen die zichzelf binnen 5-7 jaar terugverdienen. Dat geldt voor maatregelen met betrekking tot energiebesparing, maar ook voor onderhoud. Vanuit de onderhoudsplicht hebben schoolbesturen zonder meer te zorgen voor het onderhoud, zeker ook voor de lange termijn. Een kostenbegroting van de maatregelen met bijbehorende energiebesparing geeft inzicht in de terugverdientijden.

Renovatiemogelijkheid

Veel schoolgebouwen zijn ouder dan 40 jaar. Dan is de afschrijvingstermijn afgelopen en zou er geïnvesteed moeten/kunnen worden in een nieuw gebouw. In veel gevallen wordt dat onwenselijk gevonden: het gebouw heeft monumentale status, het is bepalend voor het karakter van de wijk, het is nog degelijk, nieuwbouw is duurder dan restauratie. Renovatie zou dan de oplossing zijn, maar omdat de regels daarover geen duidelijkheid bieden, ligt discussie tussen de gemeente en het schoolbestuur over de vraag wie de kosten draagt voor de hand. Dit heeft zich in Bloemendaal geregeld voorgedaan met als consequentie dat huisvestingsproblemen niet zijn opgelost. In meerdere gevallen zijn of waren door de gemeenteraad toegekende kredieten en (rijks-)subsidies beschikbaar maar zijn die niet besteed. Dit tot grote ergernis van betrokken partijen.

Hoewel de gemeente in de periode 2018-2034 formeel geen ruimte ziet om renovatie in te zetten als instrument om huisvestingsproblemen op te lossen, wordt in meerdere teksten die het college aan de raad stuurt gesproken over renovatie: al in de toelichting op het IHP 2018-2034 gebeurt dit. In latere nota's (zoals in het voorstel Kredieten onderwijshuisvesting bij de begroting 2023 d.d. 8 november 2022) wordt daar een voorbehoud bij gemaakt, bijvoorbeeld: "De BSV heeft een plan opgesteld m.b.t. de renovatie en verduurzaming van het gebouw met de bedoeling de levensduur van het gebouw met 25 jaar te verlengen. De bijbehorende kostenraming komt op 3,9 miljoen (fors minder dan 6,3 miljoen voor nieuwbouw). Verdere uitwerking van deze plannen, in overleg met de gemeente, gaat gebeuren in 2022 en 2023. Voor nu wordt voorgesteld te ramen voor 2025 en 2026. Een bijdrage van de school in de kosten is van toepassing, we wachten de definitieve rijksregeling m.b.t. renovatie als nieuwe voorziening en de voorwaarden af".

De gemeenteraad heeft uitspraken gedaan die – v.w.b. de eigen bijdrage van de scholen – aansluiten op de stelling van de VNG dat renovatie moet worden beschouwd als een vorm van onderhoud die dus voor rekening van de scholen zou moeten komen. Afgezien van de geldigheid van de argumenten onder deze stelling stelt de rekenkamer vast dat deze uitspraken voor onduidelijkheid en vertraging hebben gezorgd. Levensduur verlengende renovatie kan in de plaats komen van nieuwbouw. Het wordt in elk geval door veel scholen als wenselijk gezien en het is in veel gevallen goedkoper dan nieuwbouw. De vraag is of de gemeente moet wachten op de wetgever voor meer duidelijkheid of dat zij binnen de bestaande regels de ruimte wil zoeken om tot oplossingen te komen.

4.3 Samenvatting en conclusies

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van scholen in het basisonderwijs, voortgezet onderwijs en speciaal onderwijs.

De gemeente ontvangt een vergoeding van het rijk uit het Gemeentefonds welke in het kader van onderwijshuisvesting bestemd is voor nieuwbouw, uitbreiding, eerste inrichting, constructiefouten en herstel in geval van bijzondere omstandigheden.

Schoolbesturen ontvangen op basis van het leerlingenaantal jaarlijks een vergoeding voor de materiele instandhouding, de zogenaamde MI bijdrage.

De gemeente Bloemendaal heeft haar verantwoordelijkheid voor de onderwijshuisvesting uitgewerkt in het Integraal HuisvestingsPlan 2018-2034, de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Bloemendaal 2022 en in jaarplannen (Kaderbrieven en begrotingen). Daarmee voldoet de gemeente aan de juridische vereisten op het gebied van onderwijshuisvestingsbeleid.

De gemeenteraad heeft het IHP 2018-2034 niet vastgesteld. Zij heeft het college opdracht gegeven om het te behandelen als een strategisch kader. Sinds 2022 stelt het college daartoe een jaarprogramma en bekostigingsplafonds vast.

5 Uitvoeringspraktijk – aanpak en realisatie

In hoeverre en op welke wijze wordt rekening gehouden met ontwikkelingen rondom onderwijshuisvesting en wensen van scholen en financiële opgaven bij totstandkoming / evaluatie / aanpassing van het nieuwe IHP?

5.1 Verordening

De regels voor besluitvorming over onderwijshuisvesting zijn beschreven in de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Bloemendaal 2022. (Gemeentebld Bloemendaal nr. 267504 d.d. 14 juni 2022). De verordening volgt een door de VNG geschreven format. Zij beschrijft gedetailleerd hoe aanvragen voor investeringen in schoolgebouwen worden beoordeeld en afgehandeld.

Zo dienen aanvragen voor 1 maart te worden ingediend, waarna het college advies van de onderwijsraad vraagt. Daarna dient de gemeente jaarlijks vast te stellen:

1. een bekostigingsplafond, ten behoeve van het eerstvolgende jaar, voor de bekostiging van voorzieningen in de huisvesting;
2. een Programma huisvesting onderwijs.

De gemeente stuurt jaarlijks aan de scholen een brief over de voorgenomen bestedingen onderwijshuisvesting met als bijlage het conceptprogramma huisvesting voor het komende jaar. Zij vraagt de scholen om haar zienswijze op het programma. Ook bevat de brief informatie over het (voorgenomen) bekostigingsplafond.

De formele procedure (volgens de WPO en de WVO 2020) luidt: Na vaststelling van de begroting door de gemeenteraad stelt het college, met in achtneming van de reacties van de schoolbesturen op het conceptprogramma, het bekostigingsplafond en het programma definitief vast.

Het programma en het overzicht worden vastgesteld op uiterlijk 31 december voorafgaande aan het jaar waarop het programma betrekking heeft. De scholen worden nadien binnen vier weken op de hoogte gesteld van het besluit, waarna de gemeente met de aanvragers afspraken maakt over de realisatie.

De rekenkamer heeft vastgesteld dat deze procedure tot eind 2022 niet is gevolgd, daarna wel, zo blijkt ook uit een brief van het college aan de raad d.d. 14-09-2022.

5.2 Financiën

Financiering door het rijk

Het ministerie van OCW bepaalt - op basis van een formule waarin inwonertal, sociale problematiek en andere factoren een rol spelen - welk bedrag een gemeente krijgt per leerling.

Voor Bloemendaal is jaarlijks een bedrag van ongeveer 700 euro per leerling beschikbaar. Voor het PO geldt daarbij het aantal leerlingen dat woonachtig is in Bloemendaal en voor het VO het aantal bij de school ingeschreven leerlingen.

Zodoende stelt het rijk jaarlijks via het Gemeentefonds aan de gemeente Bloemendaal een bedrag van ongeveer 1,9 miljoen euro beschikbaar voor nieuwbouw en uitbreiding, eerste inrichting en herstel in geval van bijzondere omstandigheden.

Bekostigingsplafonds, kredieten en investeringen

Volgens de regels heeft het college op basis van de aanvragen van schoolbesturen het bekostigingsplafond voor jaarlijkse investeringen vastgesteld:

- 2023: € 1,53 miljoen
- 2024: € 3,60 miljoen (scholen PO: € 2.200.000, scholen VO: € 1.400.000)
- 2025: € 2,00 miljoen

In de jaren daarvóór heeft de gemeente verzuimd een programma en een bekostigingsplafond vast te stellen hoewel dat volgens de Verordening wel had moeten gebeuren.

Bloemendaal geeft van het bekostigingsplafond c.q. van de door de raad goedgekeurde kredieten per jaar een zeer beperkt deel uit: gemiddeld per jaar ongeveer 0,3 miljoen (15%). De niet bestede kredieten blijven onderdeel van de algemene middelen: er wordt geen reserve voor onderwijshuisvesting opgebouwd. Goedgekeurde kredieten worden "meegenomen" naar volgende jaren.

Begrote en gerealiseerde investeringen in onderwijshuisvesting.⁶

Jaar	2019	2020	2021	2022	2023
Investeringen begroot	nihil	3.669.000 ⁷	4.535.000	1.931.300	1.375.000
Investeringen gerealiseerd	nihil	260.925	676.980	218.890	149.222
Niet besteed	nihil	3.409.075	3.858.020	1.712.410	1.125.778

Waar de jaarlijkse baten (ontvangsten uit het gemeentefonds) min of meer gelijk blijven (1,9 miljoen per jaar) stijgen de lasten (directe uitgaven en kapitaallasten): van 1,5 miljoen euro in 2021 naar 2,2 miljoen euro in 2025 (geraamd). Ondanks het lage investeringsniveau stijgen de kosten volgens deze raming dus in 2025 al uit boven de bijdrage van het rijk wanneer de geplande investeringen ook daadwerkelijk worden gedaan. Dit is onder meer te verklaren door indexering van de uitgaven en stijgende kapitaallasten. Zie voor nadere informatie hierover bijlagen 7 en 8.

Realisatie

Met name grotere nieuwbouw of uitbreidingsprojecten zijn (nog) niet tot uitvoering gekomen. Voor een deel daarvan hebben de scholen inmiddels besloten om niet tot uitvoering over te gaan, voor een ander deel heeft de gemeente besloten deze door te schuiven naar het volgende IHP.

Bij nadere beschouwing van de geplande en gerealiseerde investeringen blijkt het volgende: In de periode 2013-2017 werden vier investeringen gerealiseerd, waarvan de grootste (Sparrenboschool en Vondelschool) elk een bedrag van ongeveer 0,4 miljoen euro vergden. In 2018 en 2019 werden geen investeringen gedaan.

Daarna werden in de periode 2020 -2023 voor tien scholen investeringen gepland in nieuwbouw, verbouw en uitbreiding. Van deze plannen werden er drie gerealiseerd. De grootste investering betrof de Julianaschool (750.000), beide andere vergden kleinere bedragen (150.000 en 250.000). Daarnaast werden voorbereidingskosten gemaakt waarmee het totaal geïnvesteerde bedrag bijna 1,3 miljoen bedroeg. Grotere plannen (investeringen van enkele miljoenen euro per school) zijn om uiteenlopende redenen (nog) niet tot uitvoering gekomen. Deels zijn de plannen inmiddels ingetrokken.

⁶ Bron: jaarrekeningen 2019 -2023 gemeente Bloemendaal.

⁷ Dit bedrag en die van volgende jaren bestaan deels uit nieuw krediet en deels uit doorgeschoven/meegenomen krediet van het voorgaande jaar.

Zie voor nadere informatie over gereserveerde kredieten en gerealiseerde investeringen bijlagen 8a, 8b en 8c.

Overige uitgaven

Ook bij overige uitgaven op het gebied van onderwijs(huisvesting) blijkt dat de gemeente en de scholen niet in staat zijn gebleken om beschikbare middelen geheel of grotendeels te besteden. De gemeente heeft – naar aanleiding van de Coronacrisis van het rijk een bijdrage ontvangen van 420.000 euro van voor het verbeteren van de ventilatie in schoolgebouwen (Regeling Ventilatie Scholen). Vier scholen hadden hiervoor een aanvraag ingediend. Bij twee scholen zijn daadwerkelijk voorzieningen getroffen, bij twee scholen is dit niet gelukt. De gemeente heeft in 2023 het resterende bedrag (360.000 euro) teruggestort op de rekening van het rijk.

5.3 Besturing

Planvorming

In maart 2018 besprak de gemeenteraad het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP 2018-2034). Het IHP 2018-2034 was opgesteld omdat “de gemeente Bloemendaal meer grip wil krijgen op haar onderwijsvastgoed en bijbehorende investeringen voor de IHP-periode”. Daarbij wenste de gemeente een toekomstbestendige invulling te zien van de onderwijshuisvesting voor de langere termijn.

Naast deze algemene wensen over de onderwijshuisvesting noemt de gemeente meerdere specifieke onderwerpen zoals de optimalisering van speelvoorzieningen en gymnastiekaccommodaties en is advies gevraagd over duurzaamheid, over de regeling voor voorzieningen en de toekomstige verantwoordelijkheidsverdeling. E.e.a. resulteerde in een omvangrijk document (112 pagina’s) waarin gedetailleerd is beschreven welke investeringen nodig werden geacht in de planperiode.

Het IHP 2018 -2034 is geen beleidsnota waarin de gemeente op basis van haar visie op onderwijs en onderwijshuisvesting aangeeft welke kant zij op wil en hoe ze dat wil realiseren. Het is eerder een opsomming van beschikbare en benodigde onderwijshuisvesting (inclusief gymzalen) plus een berekening van de benodigde middelen. De benodigde huisvesting is bepaald aan de hand van prognoses van leerlingenaantallen en de daaraan gekoppelde genormeerde ruimtebehoefte. Daarnaast is rekening gehouden met de staat van de gebouwen.

In de voorbereiding van het IHP 2018-2034 is met scholen overleg gevoerd en is opgeschreven welke voorzieningen in de onderwijshuisvesting nodig zouden zijn. Zo is rekening gehouden met ambities van de scholen op het gebied van functionaliteit, passend onderwijs, IKC-vorming⁸. De scholen zijn (dus) betrokken geweest bij de opstelling van het IHP 2018-2034, maar er zijn geen afspraken gemaakt over de realisatie en de daarvoor te maken keuzes op het gebied van prioritering, planning, taak- en verantwoordelijkheidsverdeling, rapportages etc.

Besluitvorming

Zoals eerder is gememoreerd heeft de gemeenteraad het IHP 2018-2034 niet vastgesteld.

Bij de bespreking van het IHP werd besloten:

- (1) kennis te nemen van het IHP 2018-2034,
- (2) dit document te beschouwen als een strategisch kader en

⁸ Een Integraal Kind Centrum (IKC) is een organisatie voor kinderen van nul tot dertien jaar, waar onderwijs, opvang en welzijnsactiviteiten zijn samengevoegd.

(3) het college opdracht te geven om een afweging en een voorstel te maken – met in achtneming van de totale financiële positie van de gemeente – ten aanzien van de financiële gevolgen van dit IHP voor de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2020-2022.

Wat de zinssnede “te beschouwen als strategisch kader voor beleid met betrekking tot onderwijshuisvesting” inhoudt is niet nader toegelicht. Het besluit van de gemeenteraad maakt duidelijk dat allereerst de financiën bepalend zijn voor verdere besluitvorming.

IHP ‘bevroren’

In 2019 is het IHP ‘bevroren’. Er zijn gesprekken geweest met de schoolbesturen “of de plannen die in het IHP staan beschreven financieel ingeperkt konden worden. Deze gesprekken leidden niet tot overeenstemming over inperking van de plannen.”. In oktober 2019 stuurt het college een brief aan de gemeenteraad over de uitvoering van het IHP 2018-2034. Het college meldt: “dat er meerdere redenen zijn, zowel van inhoudelijke als financiële aard, om met betrekking tot onderdelen van het IHP voorlopig even pas op de plaats te maken”.

Het IHP 2018-2034 werd voor wat betreft tijdvak 2 tot en met 4 (vanaf 2023) terzijde gelegd. De plannen voor tijdvak 1 zouden wel worden uitgevoerd. Sindsdien wordt jaarlijks bij de begroting een voorstel gedaan voor investeringen in onderwijshuisvesting. Ook rapporteert het college dan aan de raad over de realisatie van toegezegde kredieten. Uit deze rapportages en het financieel overzicht (hoofdstuk 5.2) blijkt dat de planning voor 2018-2022 slechts zeer ten dele gelukt is.

Nog geen Duurzaam IHP

De gemeente schrijft in 2020 een notitie waarin – naar aanleiding van in “Den Haag” gevormde gedachten – wordt gesteld dat de gemeente een D(uurzaam)IHP wil opstellen. De noodzaak daartoe zou ook wettelijk worden vastgelegd. Vertraging in de wetgeving had als consequentie dat er niet ‘naadloos’ over kon worden gestapt naar een DIHP. Zodoende wordt ook in 2024/2025 nog met de zogenaamde jaarschijven gewerkt.

Wensen of noodzaak?

Investeringsplannen worden in de interviews bestempeld als “wensen van de scholen of een “wensenlijst”. Door dit frame is een wij-zij beeld ontstaan: “de scholen vragen, zij vragen meer dan wij als gemeente aankunnen, wij kunnen daar niet in mee gaan”.

De scholen daarentegen betogen dat de gemeente haar verantwoordelijkheid niet nakomt en de beschikbare middelen niet besteedt. Strikt genomen kan de gemeente slechts investeren in schoolgebouwen wanneer deze zijn afgeschreven (een boekhoudkundige reden) of wanneer ze niet meer voldoen aan actuele bouwvoorschriften (een juridische reden).

Ook zijn de school en de gemeente zijn bij het opstellen van een investeringsplan gebonden aan zeer gedetailleerde normen en voorschriften. Dat in de praktijk blijkt dat die voorschriften geregeld achterlopen op de realiteit is een ander probleem. Wanneer scholen komen met investeringsplannen doen zij het huiswerk dat van hen verwacht wordt.

De discussie dient dan in principe alleen nog te gaan over twee zaken: voldoen de plannen aan de eisen en hoe kunnen ze gerealiseerd worden?

Echter, ook door de rijksoverheid voorgeschreven nieuwe methoden van lesgeven kunnen consequenties hebben voor de benodigde ruimte en kunnen voor een school reden zijn om een investeringsbijdrage aan te vragen.

De gemeente is echter van mening dat onderwijsvernieuwing geen legitieme reden is voor een investeringsbijdrage omdat de – op het VNG model gebaseerde – verordening daar geen ruimte toe biedt. De rekenkamer acht deze benadering te beperkt.

Voor de gemeente komt hier een probleem bij: de beschikbare middelen zijn (op termijn) ontoereikend. Om die reden is een visie nodig op de onderwijshuisvesting in de gemeente als geheel. Dit conform de aanbevelingen die verschillende landelijke organisaties zoals de Algemene Rekenkamer sinds 2016 hebben gedaan. Zo’n visie – en het daarop aan te sluiten beleid – ontbreekt.

In juli 2022 hebben de schoolbesturen wat zij zelf noemen ‘de stormbal gehesen over het gebrek aan voortgang’ en zijn zij op bezoek geweest bij de wethouder.

In de begrotingsraad van datzelfde jaar (december 2022) kwam er vanuit de raad veel commentaar op de voorgenomen investeringen in nieuwbouw en uitbreiding. Daarbij werd zowel gewezen op de gehanteerde criteria (“is het echt nodig gezien de technische staat van het gebouw?”) als op de slechte financiële situatie waarin de gemeente zich bevond of zou gaan bevinden. Raadsleden noemden het dalende aantal leerlingen en kleine scholen als aanleiding om te streven naar minder scholen. Zie ook bijlagen 6a en 6b voor een korte toelichting op deze onderwerpen.

In juni 2023 kwam er een vervolggesprek met de schoolbesturen. De schoolbesturen hebben onderling contact gezocht. Zij spreken hun verbazing uit over de gang van zaken nu de gemeente het IHP 2018-2034 niet meer hanteert als basis voor investeringen. Scholen vragen om een visie van de gemeente, maar de gemeente is van mening dat een “visie op het onderwijs” niet nodig zal zijn in het bepalen van de gemeentelijke verantwoordelijkheid.

De gemeente licht toe dat in de gemeentelijke visie de nadruk ligt op de bouwkundige staat van de scholen gevolgd door verduurzaming en het binnenklimaat. De onderwijskundige visie van de scholen kreeg daarbij minder prioriteit. De scholen gaven aan dat zij juist veel waarde hechten aan hun onderwijskundige visie waardoor partijen in dit gesprek niet tot overeenstemming kwamen.

Geen hulp uit Den Haag en ook niet van omliggende gemeenten

Begin 2023 stuurt de gemeente een brief naar het Ministerie van OCW waarin aandacht wordt gevraagd voor de krappe financiële middelen voor de huisvesting van het basisonderwijs, met name vanwege de regels over leerlingen van buiten de gemeente die naar het oordeel van de gemeente leiden tot een ongelijk speelveld. Na zeven maanden antwoordt het ministerie. Het rijk biedt geen ruimte, geen extra middelen. Gewezen wordt op bestaande regelingen welke naar het oordeel van de rijksoverheid ook voor Bloemendaal toereikend zouden moeten zijn.

Commentaren van raadsleden lijken dit te bevestigen: “Bloemendaal, met haar vijf kernen, is niet uniek. Vergelijkbare gemeenten lukt het om, gegeven de bekostiging vanuit de rijksoverheid, de onderwijshuisvesting budgetneutraal te financieren. In Bloemendaal lukt dat niet”.⁹ In meerdere raadsvergaderingen wordt de vraag gesteld of postcodebeleid of medefinanciering door omliggende gemeenten een oplossing zou kunnen bieden. Tot op heden heeft overleg hierover geen resultaat gehad. Het antwoord van het ministerie op de brief van de gemeente wordt verder niet in de raad besproken.

⁹ De rekenkamer heeft niet onderzocht of de stelling dat het vergelijkbare gemeenten wel lukt om de onderwijshuisvesting budgettair neutraal te financieren juist is.

Eind 2023 besluit de raad dat een nieuw IHP moet worden opgesteld volgens de regels die – volgens planning van het rijk – op 1 augustus 2025 wettelijk verplicht zullen worden. Eén van de regels uit het wetsvoorstel luidt dat de scholen betrokken moeten worden in de opstelling van het IHP. De raad heeft aangegeven ook mee te willen praten.

In de eerste planning werd ervan uitgegaan dat het nieuwe IHP in 2024 gereed zou komen, maar dit tijdpad is inmiddels verlaten. De gemeente heeft een adviesbureau opdracht gegeven de huidige situatie in beeld te brengen en enkele scenario's voor de onderwijshuisvesting uit te werken. Niet duidelijk is wanneer het nieuwe IHP gereed zal zijn voor besluitvorming.

Financiële problemen, nieuwe vragen en ontwikkelingen en het ontbreken van harde afspraken over de planning en de uitvoering hebben ervoor gezorgd dat er in de periode 2018-2024 zeer weinig nieuwbouw is gerealiseerd.

5.4 Samenwerking gemeente en scholen

Scholen niet positief

De scholen zijn niet positief over de gang van zaken in de afgelopen jaren. Het overleg over de uitvoering van het IHP 2018-2032 was in hun ogen beperkt en leidde niet tot uitvoering. Scholen bleven in onzekerheid of de voorstellen die zij deden konden worden uitgevoerd of niet, zelfs niet wanneer de raad positief had besloten over aangevraagde kredieten.

De gemeente kwam volgens de scholen terug op eerder genomen besluiten.

Zoals eerder is aangegeven blijkt uit de cijfers dat dit erin uitmondde dat er sinds 2018 nauwelijks is geïnvesteerd in vernieuwing van de gebouwen.

Problematiek herkenbaar

Dit is geen uniek probleem. Ook elders in Nederland doet dit zich voor. Als oorzaken worden genoemd, naast onduidelijkheden in de regelgeving (m.n. ten aanzien van renovatie), geldgebrek (de VNG¹⁰ noemt de normbedragen ontoereikend), gebrek aan kennis en onvoldoende samenwerking. Naast intensievere samenwerking tussen de gemeente en de scholen wordt hiervoor als oplossingen gesuggereerd: samenwerking op dit gebied met andere gemeenten of een externe projectorganisatie. Maar, wordt erbij gezegd: "voordien zou je het – tussen scholen en gemeente – eens moeten zijn over de definitie van de problematiek".

Evenwichtige inzet van middelen

Waar de Algemene Rekenkamer¹¹ en anderen de voordelen voor de gemeente van nauwe samenwerking met de scholen noemen zoals het verkrijgen van draagvlak voor de uitvoering van het IHP en afstemming van de inzet van middelen, heeft dergelijke samenwerking natuurlijk ook voordelen voor de scholen, met name voor de efficiënte inzet van de middelen waarover zij beschikken. Het komt er op neer dat gemeente en scholen gezamenlijk zoeken naar goed evenwicht tussen de middelen die voor onderhoud beschikbaar zijn en de middelen die voor nieuwbouw/verbouw beschikbaar zijn. Zo kan ook de eventuele discussie over renovatie (en wie dat moet betalen) worden opgelost.

¹⁰ Zie o.a. Brief van de VNG, de PO Raad en de VO Raad aan de Minister van OCW d.d. 5 september 2023, kenmerk U202300600 en VNG Position paper Onderwijshuisvesting Samen investeren in moderne, toekomst bestendige schoolgebouwen d.d. 29 november 2024

¹¹ Bron: Algemene Rekenkamer 2016, Schoolgebouwen primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt.

Meerjaren Gebouwenbeheerplan

In dat verband wordt de scholen aanbevolen een Meerjaren Gebouwenbeheerplan op te stellen. Dit plan kan worden gezien als de tegenhanger van het IHP¹²:

“Het is raadzaam om gebruik te maken van een Duurzaam Meerjaren Gebouwenbeheerplan. Het helpt scholen de verschillende landelijke, sectorale en lokale verduurzamingsambities te vertalen naar strategisch portefeuillebeleid en concrete uitvoeringsplannen op gebouwniveau. Dit Duurzaam Meerjaren Gebouwenbeheerplan sluit daarmee ook aan op de afspraken die op gemeentelijk niveau gemaakt worden en die worden neergelegd en geborgd in het Integraal Huisvestingsplan (IHP). Het plan laat zien welk onderhoud en welke investeringen voor de korte, middel en lange termijn verwacht worden, rekening houdend met de afspraken die in het IHP zijn gemaakt.”

De meeste scholen in Bloemendaal beschikken (nog) niet over een dergelijk Meerjaren onderhoudsplan. In de afgelopen tien jaar is de tendens dat schoolbesturen meer verantwoordelijkheid voor hun gebouwen krijgen: in de vorm van het buitenonderhoud en, in enkele tientallen gemeenten, ook in de vorm van doordecentralisatie van de gemeentemiddelen voor huisvesting.¹³

De scholen voeren dan de taken van de gemeente op het gebied van nieuwbouw, uitbreiding etc. uit, maar de gemeente raakt haar wettelijke plicht niet kwijt. Partijen maken in geval van doordecentralisatie afspraken die ze doorgaans contractueel vastleggen. In Bloemendaal is hier (nog) niet voor gekozen.

Eén school geeft aan dat zij wel wil kiezen voor doordecentralisatie. Zij wijst op Heemstede waar dit al is gebeurd. Bij doordecentralisatie worden meerdere plussen en minnen genoemd¹⁴ (zie ook bijlage 6c).

5.5 Samenvatting en conclusies

Voor Bloemendaal is jaarlijks een bedrag van ongeveer 700 euro per leerling beschikbaar. Voor het PO geldt daarbij het aantal leerlingen dat woonachtig is in Bloemendaal en voor het VO het aantal bij de school ingeschreven leerlingen.

Dit brengt het jaarlijks beschikbare bedrag op ongeveer 1,9 miljoen euro. Van 2018 tot 2022 werd hiervan slechts ongeveer 0,3 miljoen (15%) per jaar aan investeringen in huisvesting (nieuwbouw en uitbreiding). De niet bestede kredieten blijven onderdeel van de algemene middelen: er wordt geen reserve voor onderwijshuisvesting opgebouwd.

De scholen zijn niet positief over de gang van zaken in de afgelopen jaren. Het overleg over de uitvoering van het IHP 2018-2032 was beperkt en leidde niet tot uitvoering. Scholen bleven in onzekerheid of de voorstellen die zij deden konden worden uitgevoerd of niet, zelfs niet wanneer de raad positief had besloten over aangevraagde kredieten.

De gemeente hanteert sinds 2020 geen helder ingerichte procedure voor de planning en realisatie van nieuw- en verbouw van onderwijshuisvesting.

¹² Bron: Handreiking Duurzaam Gebouwenbeheer, januari 2021, Kenniscentrum Ruimte-OK

¹³ Bron: Rapport Schoolgebouwen primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt, Algemene Rekenkamer (2016)

¹⁴ Zie ook bijlage 6c: Kanttekeningen bij doordecentralisatie.

Door het besluit om voor periode 2 en verder het IHP 2018-2034 ter zijde te leggen heeft de gemeente geen zicht meer op de meerjarenbegroting voor onderwijshuisvesting

Het traject tussen een besluit tot nieuwbouw of uitbreiding van de raad en de realisatie is – met name voor grotere investeringen – lang, onvoldoende gestructureerd en frustrerend voor zowel de gemeente als de betreffende school.

De uitvoeringscapaciteit schiet tekort waardoor de afgelopen jaren slechts een klein deel van de toegekende kredieten daadwerkelijk is besteed

6 Nieuw beleid en betrokkenheid raad

Hoe is de raad betrokken bij totstandkoming/aanpassing en uitvoering van het onderwijshuisvestingsbeleid?

6.1 Herziene uitgangspunten

Momenteel wordt gewerkt aan een herziening van het Integraal Huisvestingsplan primair en voortgezet onderwijs 2018-2034. De gemeente is hiervoor in gesprek gegaan met schoolbesturen en zij heeft aan een extern bureau opdracht gegeven om scenario's te ontwikkelen. Ter voorbereiding van de herziening organiseerde de gemeente een beeldvormende avond voor raadsleden op 8 februari 2024.

Daartoe werd een notitie met "Mogelijke uitgangspunten IHP 2024" uitgereikt en betrof o.m.:

Algemeen Het IHP heeft een looptijd van 16 jaar. De eerste 4 jaar zijn "hard", voor de resterende jaren is het richtinggevend. De belangrijkste vragen zijn: wat is de benodigde capaciteit en voldoen de gebouwen aan NEN normen 2767 (conditie) en 8021 (bruikbaarheid).

Schoolgebouwen 90% van de schoolgebouwen is ouder dan 40 jaar. Om praktische redenen zal eerst naar de oudste worden gekeken. Nieuw voor dit IHP is:

- Naast (nieuw-)bouw wordt ook renovatie opgenomen.
- Duurzaamheid: realisatie van voorzieningen op het gebied van gezondheid, energie en klimaat.

Onderwijs Aandachtspunten zijn: keuzevrijheid, onderwijsdiversiteit en bereikbaarheid. Koppeling kinderopvang.

Scholenlandschap De behoefte per kern. Concrete wensen en ideeën zijn:

- Minder schoolgebouwen in Aerdenhout en Bloemendaal.
- Herlocatie van scholen met ruimtegebrek.
- Extra gymlokaal.
- Voorgenomen uitbreiding van twee scholen blijft buiten het IHP omdat deze uitbreidingen volgens de huidige planning in 2024/2025 worden gerealiseerd. **Financiën** Plannen worden doorgerekend (normbedragen) en "gerefereerd aan" de bestedingsruimte van de gemeente. Voor renovatie wordt een bijdrage van de scholen gevraagd. Extra kosten vanwege monumentenstatus worden apart in beeld gebracht.

Overige punten

- Voorlopig niet besluiten over door-decentralisatie (in afwachting van landelijke ontwikkelingen).
- Mogelijkheden postcoderegeling onderzoeken (vanwege het aantal buitenleerlingen).
- Mogelijkheden voor meer regionale samenwerking onderzoeken.

6.2 Huidige aanpak

Afstemming met de scholen

De gemeenteraad heeft aangegeven dat zij wil dat het IHP ook "van de scholen is". Bij een enkele geïnterviewde roept dit de vraag op of de gemeente dan nog wel kan staan voor de inhoud. De gemeente heeft er voor gekozen om de opdracht een inventarisatie te doen en scenario's op te stellen niet samen met de scholen aan bureau Sygma te geven. Scholen lijken ervan uit te gaan dat de uitkomst later nog kan worden bijgesteld. De gemeente geeft aan dat zij verantwoordelijk blijft voor het opstellen van het IHP en dat zij daarom opdrachtgever is voor adviesbureau Team Sygma. In het proces naar het nieuwe IHP "nemen de schoolbesturen en de gemeente een

gelijkwaardige rol". De rekenkamer heeft niet kunnen vaststellen of de gemeente en de schoolbesturen hierover afspraken hebben gemaakt.

Het belang van goede afstemming met scholen en ouders vooraf wordt ook bevestigd door opmerkingen als: "Naast de kwaliteit van het onderwijs is de afstand tot de school erg belangrijk, met name in het basisonderwijs. Dit zou daarom – naast het aantal leerlingen – een belangrijk criterium moeten zijn bij besluitvorming over het wel of niet in stand houden van een locatie".

Uit de gesprekken met schoolbestuurders blijkt dat de aanpak sinds begin 2024 gewijzigd is ten opzichte van de periode daarvoor:

- De scholen onderkennen dat het relatief grote aantal gebouwen/locaties op zichzelf een belemmering vormt voor besluitvorming.
- De scholen zijn onderling in gesprek gegaan over de gewenste (middel-)lange termijn ontwikkeling van de huisvesting.
- De VO scholen hebben het overleg met andere scholen in de regio geïntensiveerd met als doel om van elkaar te leren en om investeringen beter af te stemmen op te verwachten ontwikkelingen.
- In het PO worden voorzichtige stappen gezet in de richting van verdere samenvoeging van schoollocaties.
- Het overleg met de gemeente wordt inmiddels als constructief ervaren.

Tenslotte wordt vanuit de scholen zelf opgemerkt dat zij moeite hebben om aan ouders duidelijk te maken wat een school tot een goede school maakt. Veel ouders lijken te denken dat een kleine school beter is dan een grotere. Uit onderzoek in opdracht van het ministerie van OCW blijkt echter dat kleine scholen niet beter presteren dan grote of omgekeerd.¹⁵

Ontbrekende elementen in de uitgangspunten

De rekenkamer constateert dat in de uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld enkele elementen uit de adviezen van de Algemene Rekenkamer, de onderwijsraden en het ministerie van OCW ontbreken, zoals:

- Het schrijven van een visie, zoals één van de geïnterviewden het noemde: "een overstijgend kader" waarin tot uiting komt hoe de uitgangspunten zich tot elkaar en tot aanpalende onderwerpen zoals de ruimtelijke ordening en het sociaal (jeugd)beleid verhouden. Omdat gemeenten en schoolbesturen samen verantwoordelijk zijn voor de kwaliteit van schoolgebouwen is het van groot belang dat deze visie ook daadwerkelijk gezamenlijk wordt geschreven. Alleen dan kan een goede afstemming worden bereikt tussen de Meerjarenonderhoudsplanung (MJOP) en het Integraal Huisvestingsplan (IHP). In de visie komen onderwerpen als het ruimtelijke orderingsbeleid van de gemeente, maatschappelijke ontwikkelingen, onderwijskundige ontwikkelingen en samenwerking tussen de scholen, financiële kansen en mogelijkheden, bestuurlijk-politieke overwegingen en juridische randvoorwaarden, planning en overige risico's aan de orde.
- Het scheppen van duidelijkheid over de wijze waarop de samenwerking en afstemming met schoolbesturen en inwoners wordt ingericht qua vorm, taken en verantwoordelijkheden om zodoende de kans op een groot draagvlak voor het resultaat waar de gemeenteraad uiteindelijk over besluit te verhogen.

¹⁵ *Dorpsschool of leerfabriek?* Bureau Oberon, november 2020

- Het uitwerken van beleid op het gebied van renovatie. De gemeente hoeft niet te wachten op nieuwe wetgeving om - samen met de scholen - al een beeld te krijgen van de keuzes die gemaakt kunnen worden. Hierbij behulpzaam kan zijn het afwegingskader dat de sectorraden PO-Raad, VO-Raad en VNG hebben laten ontwikkelen. De uitkomst kan dienen als onderbouwing voor een keuze maar ook als leidraad voor het gesprek met bestuurders en tussen een schoolbestuur en gemeente. In de praktijk kan ervoor gekozen worden om voor een bepaalde case het afwegingskader in te vullen door zowel de gemeente als een schoolbestuur en met elkaar de uitkomsten te bespreken. Het resultaat zal behulpzaam zijn bij het opstellen van het IHP¹⁶.

Deze drie acties zouden idealiter worden uitgevoerd voordat de gemeente aan de slag gaat met scenario-studies en dergelijke. Dat is nog niet gebeurd.

6.3 Wetsvoorstel planmatige aanpak onderwijshuisvesting

Inmiddels heeft het Ministerie van OCW een wetsvoorstel geschreven dat o.a. eerder genoemde problemen op het gebied van visievorming, renovatie, samenwerking en draagvlak creëren zou moeten aanpakken: Wet planmatige aanpak onderwijshuisvesting, die op 1 augustus 2025 moet ingaan. Met deze wet wil het kabinet gemeenten en schoolbesturen meer planmatig laten samenwerken bij de bouw en het onderhoud van schoolgebouwen.

Gemeenten worden verplicht om een integraal huisvestingsplan (IHP) op te stellen. Daarin staat precies wat de plannen voor een schoolgebouw zijn, en wat het mag kosten. Verder krijgen schoolbesturen meer ruimte om vanuit hun rijksmiddelen te investeren in onderwijshuisvesting. Daarnaast moeten zij zich houden aan een meerjarenonderhoudsplan (MJOP).

Hierin wordt aangegeven welk onderhoud de komende jaren aan het gebouw moet worden uitgevoerd. En misschien wel het belangrijkste: met het wetsvoorstel wil de regering regelen dat gemeenten verantwoordelijk worden voor renovatie, waarbij de exacte definitie en uitwerking in de verordening moeten worden vastgelegd. Het – mogelijk op 1 augustus 2025 - van kracht worden van nieuwe wetgeving betekent dus ook dat de Verordening moet worden aangepast om o.a. de regels ten aanzien van renovatie van kracht te laten worden¹⁷. De VNG zal hiervoor een model aanleveren, maar verwacht moet worden dat dit na 1 augustus 2025 nog enige tijd zal vergen. Het is dus niet zeker of er in de begroting voor 2026 al rekening gehouden kan of moet worden met de nieuwe regels.

¹⁶ <https://www.hevo.nl/diensten/naar-markt/onderwijs/nieuwbouw-renovatie>

¹⁷ Allereerst moeten de wettelijke vereisten ten aanzien van inhoud, werkwijze en procedures, betrekking hebbend op het IHP en renovatie als voorziening, worden vertaald in de verordening. Daarnaast is er een kans om met de modelverordening de werking van het IHP te versterken ten opzichte van de wettelijke vereisten. Een voorbeeld is het meerjarig karakter van het IHP. De wettelijke jaarcyclus voor het indienen van aanvragen en vaststelling van een jaarlijks huisvestingsprogramma blijft uitgangspunt in het wetsvoorstel. Deze systematiek gaat voorbij aan het meerjarige karakter van het IHP, waarmee wordt beoogd een perspectief te geven voor een periode van vier jaar om schoolbesturen en gemeente voor de uitvoering van projecten in die periode het gewenste houvast te geven. Het meerjarig karakter van het IHP kan bijdragen aan een versnelling in de besluitvoering en uitvoering van onderwijshuisvestingsprojecten. Daarom wordt getracht in de modelverordening voor de projecten, die in het IHP zijn opgenomen, een vereenvoudigde aanvraag- en beoordelingscyclus vast te leggen. Wanneer het gaat om renovatie is er de kans om het begrip zodanig te definiëren, dat renovatie wordt ingezet als volwaardig alternatief voor vervangende nieuwbouw.

6.4 Informatievoorziening aan de raad

Op 8 maart 2018 besloot de raad om het IHP 2018 -2034 niet vast te stellen en het college opdracht te geven om "een afweging en voorstel te maken – met inachtneming van de totale financiële positie van de gemeente – ten aanzien van de financiële gevolgen van dit IHP voor de begroting 2019 en de meerjarenbegroting 2020-2022".

Nadien heeft het college de raad regelmatig geïnformeerd over de voortgang en de stand van zaken: in alle begrotingen en jaarverslagen staan de stand van zaken en de voorgestelde investeringen gedetailleerd (i.e. bedragen per school) vermeld. Ook wordt in de jaarverslagen per school beschreven welke gebeurtenissen zich voordeden en wat het gevolg daarvan was voor de voorgenomen investeringen.

Op 27 februari 2019 stuurt het college een brief aan de Raad waarin zij – naast cijfers over leerlingen aantallen en prijsontwikkelingen meldt: "In de loop van dit jaar leggen wij met betrekking tot huisvesting onderwijs een aantal punten aan u voor".

Op 2 oktober 2019 schrijft het college aan de raad: "... Wij menen dat er meerdere redenen zijn, zowel inhoudelijk als financieel van aard, om met betrekking tot onderdelen van het vastgestelde (sic) IHP voorlopig even pas op de plaats te maken".

Eén van de maatregelen die het college wil onderzoeken is, "of het – na overleg met de scholen – mogelijk is het voor de eerste vierjaren schijf begrote bedrag van 12,8 miljoen te verlagen, bijvoorbeeld door voorzieningen te combineren of niet noodzakelijke voorzieningen (nog) niet te realiseren". De raad neemt deze mededeling voor kennisgeving aan.

Uit correspondentie tussen de scholen en de gemeente blijkt, dat de woorden "niet noodzakelijke" aanleiding geven tot discussie, bijvoorbeeld over de daarbij te hanteren norm.

Op 9 juni 2020 stuurt de gemeente een informatiebrief aan de scholen. Uit deze brief blijkt, dat de gemeente – ondanks de inmiddels ingezette ombuigingsoperatie op de gemeentebegroting – niet voornemens is te bezuinigen op de investeringen in onderwijshuisvesting (wel op lopende uitgaven ten behoeve van het onderwijs).

De raad vraagt het college het IHP te agenderen in de Commissie Samenleving van 2 september 2020. Vooruitlopend daarop stuurt het college een brief waarin de "pas op de plaats" nog een keer wordt toegelicht en waarin gewag wordt gemaakt van een landelijk onderzoek naar de kwaliteit van onderwijshuisvesting, de bekostiging daarvan, de financiële structuur (scholen versus gemeente) en de institutionele verhoudingen. Ook wordt gewezen op de komst van nieuwe wetgeving. Enkele fracties streven ernaar dat het IHP alsnog door de raad wordt vastgesteld, maar daarvoor bestaat geen meerderheid.

Een jaar later, op 5 oktober 2021 stuurt het college opnieuw een brief over de onderwijshuisvesting naar de raad. Daarin wordt gesteld dat er een nieuw (duurzaam) IHP moet worden opgesteld. Het college heeft de scholen geïnformeerd over de aanpak.

Op 13 februari 2022 volgt er weer een brief, waarin de voortgang wordt geschetst. De gemeente heeft opdracht gegeven om de bouwkundige kwaliteit van de gebouwen te beoordelen en om een Quick scan uit te voeren naar het binnenklimaat op de scholen i.v.m. het programma Frisse Scholen. Het college besluit met de mededeling dat er – in afwachting van de nieuwe wetgeving - voorshands geen DIHP zal worden opgesteld.

Op 14 september 2022 informeert het college de raad over de verplichting om jaarlijks een programma voorzieningen huisvesting onderwijs en een bekostigingsplafond vast te stellen. Het college erkent dat dit de afgelopen jaren – ondanks de wettelijke verplichting (art. 94 en 95 van de Onderwijswet) – niet is gebeurd. Het college stelt: “op dit moment is er een soort vacuüm”.

Bij de bespreking van de begroting 2023 (op 10 november 2022) willen meerdere partijen dat het IHP 2018 -2024 alsnog door de raad wordt vastgesteld om zo een stevig kader te hebben voor investeringen in de onderwijshuisvesting. Hiervoor bestaat echter geen meerderheid.

Voor het inwerkprogramma van de nieuwe raad (verkiezingen maart 2023) stelt de gemeente een overdrachtsformulier op met een samenvattend overzicht van de stand van zaken en een blik op de toekomst van de onderwijshuisvesting.

Op 4 april 2023 stuurt het college een informatiebrief aan de raad over de onderwijshuisvesting. Zij wijst er op dat meerdere fracties bij de bespreking van de begroting 2023 op 10 november 2022 de behoefte hebben geuit om periodieke informatie te ontvangen over de ontwikkelingen op het vlak van de onderwijshuisvesting. De raad toonde zich in die vergadering bezorgd over de voortgang. In de brief van 4 april 2023 rapporteert het college over de ingediende aanvragen, de stand van de bestedingen en overige relevante zaken zoals de brief die aan de Minister van OCW is gestuurd over de te geringe bijdrage van het rijk in de kosten van onderwijshuisvesting en de bijzondere positie waarin Bloemendaal zich zou bevinden vanwege het hoge percentage zogenaamde “buitenleerlingen”.

Op 23 oktober 2023 stuurt het college wederom een brief aan de Raad over actuele ontwikkelingen (o.a. over de ongerustheid bij de scholen over de stagnatie in de realisatie van nieuwe voorzieningen en hun pleidooi voor grotere (financiële) inspanningen van de gemeente). Ook zegt het college ernaar te streven het IHP rond de zomervakantie van 2024 gereed te hebben.

Op 3 april 2024 uitten de raadsleden wederom hun zorgen over de onderwijshuisvesting:

1. Aantal leerlingen “van buiten”. Met name uit Haarlem. Vragen over bevoegdheid gemeente, postcoderegeling, GroenLinks (GL) wil het hebben over de regels zelf, niet alleen over de uitvoering ervan. Wethouder: hamvraag is: kunnen we er wat aan doen? Mag dat? Is in gesprek met Haarlem, maar geen resultaat. Suggestie GL: solidariteitsbijdrage vragen. Wethouder: Interessante gedachte.
Algemene conclusie: geen regels opleggen (mag niet, werkt niet) en wel: het goede gesprek voeren met de schoolbesturen, “overtuigen niet verplichten daar draait het om”.
2. Ambities van de scholen (groei, verbreding). Hart voor Bloemendaal (HvB): mist in de uitgangspunten de snelle daling van het aantal leerlingen en de consequenties daarvan. Volgens de gemeente zouden de meeste scholen geen groei-ambitie hebben omdat zij vast zitten aan aantal leerlingen per groep (25 x 8 groepen). Uitbreiding heeft (te) veel gevolgen voor organisatie van de school etc. Alleen te kleine scholen willen groeien. De wethouder zegt toe dat hij het onderzoek betreffende de schoollocaties wil verbreden van Bloemendaal-Aerdenhout naar alle kernen (punt 12 van de uitgangspunten).
3. Bouwkundige staat van de schoolgebouwen: Uit eerder onderzoek (na het eerste IHP) bleek dat leeftijd geen goede maatstaf is voor de bouwkundige staat en dat de bouwkundige staat over het geheel genomen uitstekend is. Het uitgangspunt dat het IHP eerst de oudste gebouwen zou betreffen zou dus niet relevant zijn. Wat wel aandacht heeft:
 - Binnenklimaat en energieverbruik. Volgens één van de raadsleden is dit geen verantwoordelijkheid van de gemeente (gemeente is alleen verantwoordelijk voor de

buitenkant. De wethouder beaamt dit ("zij kunnen daarvoor ook subsidie krijgen").

- Functionaliteit: Nieuwe schoolvormen en onderwijsmethoden vergen andere inrichting. Dit werd genoemd maar er werd verder niet op ingegaan.

4. Gebruik schoolgebouwen door derden, bijvoorbeeld kinderopvang. Bij raadsleden bestaat onduidelijkheid over de regels. Wethouder: het mag. Bij een commercieel doel dan reguliere huurprijs, bij een niet-commercieel doel dan mag bijdrage in de kosten worden gevraagd. Hij noemt één voorbeeld (in Vogelenzang). Sommige raadsleden vinden dat in de uitgangspunten moet staan: per definitie niet in plaats van in principe niet.

Voor 2023, 2024 en 2025 stelt het college volgens de wettelijke voorschriften een Programma Huisvesting Onderwijs Bloemendaal en een bekostigingsplafond vast en stelt de scholen en de raad daarvan op de hoogte.

Tijdens de bespreking van de begroting 2024 en 2025 dienen fracties meerdere amendementen en moties in maar deze hebben geen wezenlijk gevolg voor de geplande investeringen.

Uit het voorgaande blijkt onder meer het volgende:

1. De Raad heeft d.m.v. beleidsplannen, jaarplannen, begrotingen en (halfjaar-)verslagen en informatiebrieven tijdig en veel informatie gekregen.
2. Uit (jaar-)verslagen blijkt niet dat er structureel gecontroleerd is op 'realisatie'. Dit wordt bevestigd in de interviews: "Er wordt op vertrouwd dat gedaan wordt wat is afgesproken. Er zijn ook geen redenen om dat vertrouwen niet te hebben".
3. In de Commissie Samenleving en in Raadsvergaderingen in de periode 2018 tot medio 2024 hebben meerdere fracties door middel van vragen, moties en amendementen aandacht gevraagd voor de onderwijshuisvesting. De meeste hiervan kregen geen meerderheid. Naast zorgen over de geringe voortgang in de realisatie kwamen daarin onder andere naar voren suggesties over de buitenleerlingen en fusiemogelijkheden.
4. In 2023 kwamen er veel moties vanuit de raad aangaande de voorstellen voor investeringen in de onderwijshuisvesting. Achtergrond was de wens om toch vanuit een alles omvattend plan (zoals het IHP) te werken. Ad-hoc beleid werd niet gewaardeerd en met tegenzin gesteund.
5. De door een deel van de raad bij herhaling gevraagde SMART¹⁸ geformuleerde doelen en daarbij behorende resultaten hebben de raad niet bereikt omdat daar geen besluiten over zijn genomen.

¹⁸ De voorstellen van de gemeente zijn in het algemeen wel Specifiek (welke school, waarvoor investeren) en Meetbaar (normen zijn in de verordening vastgelegd), maar het ontbreekt in de voorstellen die de raad krijgt aangeboden veelal aan duidelijkheid over de wijze waarop gezorgd wordt voor Acceptatie, aan een Realistisch uitvoeringsplan en aan een Tijdpad.

6.5 Samenvatting en conclusies

Momenteel wordt gewerkt aan een herziening van Integraal Huisvestingsplan primair en voortgezet onderwijs 2018-2034. De gemeenteraad heeft aangegeven dat zij wil dat het IHP ook van de scholen is.

De rekenkamer constateert dat in de uitgangspunten die de gemeenteraad heeft vastgesteld enkele elementen uit de adviezen van de Algemene Rekenkamer, de onderwijsraden en het ministerie van OCW ontbreken.

Het gaat daarbij om, onder meer:

- Het schrijven van een visie waarin tot uiting komt hoe de uitgangspunten zich tot elkaar en tot aanpalende onderwerpen zoals de ruimtelijke ordening en het sociaal (jeugd)beleid verhouden;
- Het scheppen van duidelijkheid over de wijze waarop de samenwerking en afstemming met schoolbesturen en inwoners wordt ingericht;
- Het uitwerken van beleid op het gebied van renovatie.

Gedurende de periode waarop het onderzoek zich richtte heeft de raad d.m.v. beleidsplannen, begrotingen verslagen en brieven tijdig en veel informatie gekregen. Echter, de raad is onvoldoende geïnformeerd over de realisatie/voortgang van de geplande investeringen en het meerjarig financieel perspectief ontbrak.

De beperkte informatievoorziening leidt bij de raad tot onvoldoende inzicht in de onderwijshuisvesting als geheel, waardoor niet duidelijk is of het beleid leidt tot verbetering van de situatie in de gemeente of niet.

In 2023 kwamen er veel moties vanuit de raad aangaande de voorstellen voor investeringen in de onderwijshuisvesting. Achtergrond was de wens om toch vanuit een alles omvattend plan (zoals het IHP) te werken.

De door een deel van de raad bij herhaling gevraagde SMART geformuleerde doelen en daarbij behorende resultaten zijn niet geconcretiseerd omdat daar geen besluiten over zijn genomen.

De raad heeft gegeven het voorgaande haar kaderstellende en controlerende taak op het gebied van de onderwijshuisvesting onvoldoende kunnen uitvoeren.

Bijlage 1 - Literatuurlijst

De geraadpleegde documenten zijn als volgt:

Gemeente Bloemendaal, Integraal Huisvestingsplan primair en voortgezet onderwijs 2018 – 2034
Besluit en toelichting Gemeenteraad van Bloemendaal Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2018, 08-03-2018
Verordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs Bloemendaal 2015, 2020, 2021, 2022.
Verordening materiële en financiële gelijkstelling onderwijs Bloemendaal 2016
Wet op het Primair Onderwijs
Wet voortgezet onderwijs 2020
Begrotingen gemeente Bloemendaal 2018,2019,2020,2021,2022,2023,2024,2025
Zomernota's en Kadernota's periode 2018 -2024
Jaarverslagen gemeente Bloemendaal 2018,2019,2020,2021,2022,2023
Stemmingen en besluiten op moties en amendementen op begrotingen/budgetten onderwijshuisvesting 2021,2022,2023,2024. Tevens antwoorden op vragen van raadsleden.
Brieven van het college aan de gemeenteraad: 27-02-2019, 02-10-2019, 09-06 2020, 01-09-2020, 05-10-2021, 13-02-2022, 14-09-2022, 04-04 2023, 03-10-2023
Brief aan het ministerie van OCW over de hoogte van de Rijksbijdrage in het licht van regiofunctie en 'buitenleerlingen' d.d. 29-10-2019
Nota van het college aan de Raad 23-09-2021. Voorgesteld besluit stappenplan Duurzaam IHP
Ministerie van OCW 23-11-2021.Verantwoordelijkheidsverdeling huisvesting scholen.
Overdrachtsformulier onderwijshuisvesting december 2022. Gemeenteraad.
Programma Huisvesting Onderwijs Bloemendaal 2023 (Plus correspondentie tussen gemeente en scholen over aanvragen, toekenningen en afwijzingen).
Correspondentie met de Minister voor Primair en voortgezet Onderwijs. Brief verzonden 24-01-2023, antwoord ontvangen 18-09-2023 en persbericht 27-01-2023
Mededeling van het college aan de Raad inzake brief aan de Minister van OCW (25-01-2023)
Verslag van het overleg 07-06-2023 van de Portefeuillehouder Onderwijshuisvesting met vertegenwoordigers van diverse schoolbesturen in de gemeente Bloemendaal
Brief gemeente Bloemendaal aan mevrouw Roos. Antwoord op vragen over onderwijshuisvesting 20-12-2023
Team Sygma. Leerlingenprognose en ruimtebehoefte basisonderwijs 2023 Gemeente Bloemendaal In opdracht van de gemeente Bloemendaal, november 2023
Team Sygma. Prognoses VO- en PO-leerlingen 2023 -2043
Gemeente Bloemendaal 2024. Factsheets per school.
Programma Huisvesting Onderwijs 2024 en bekostigingsplafond 2024 (Plus correspondentie tussen gemeente en scholen over aanvragen, toekenningen en afwijzingen).
Verslag Beeldvormende avond Uitgangspunten IHP 2024-2036. 08-02-2024
VNG Nationaal Groeifonds investeert in onderwijshuisvesting 19-03-2024
Verslag Bespreking Uitgangspunten IHP 2024 -2036 Cie. Samenleving en Sociale zaken 03-04-2024
Verslag startbijeenkomst Onderwijshuisvesting Bloemendaal. 17-04-2024
Uitgangspunten Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2024 — 2039 (en de amendementen hierop).

Bijlage 2 - Gehouden interviews

Gesprekken zijn gevoerd met de volgende personen:

Startgesprek met ambtenaren dd. 17 april 2024

- Rogier v.d. Tweel, team coördinator Sociaal Domein
- Mario van der Lans, medewerker Sociaal Domein
- Husniye Aksoy-Detmers, financieel adviseur

Wethouders

- Thessa van der Windt, portefeuillehouder o.a. onderwijshuisvesting
- Rob Scholte, portefeuillehouder o.a. financiën, grondzaken en vastgoed

Raadsleden

- Harold Koster, fractievoorzitter PvdA
- Adrie van der Rest, raadslid GroenLinks
- Rolf Harder, fractievoorzitter VVD
- Gerard Metselaar, raadslid Hart voor Bloemendaal

Directies/bestuurders scholen

- Harold van de Crommert, directeur/bestuurder van Schoolvereniging Aerdenhout-Bentveld (SAB)
- Maarten Stuifbergen, van het college van bestuur van WijWijzer
- Bernice van Staalduine (rector) en Dennis Booms (conrector bedrijfsvoering) Kennemer Lyceum

Bijlage 3a – Scholen gemeente Bloemendaal – deel 1

					Aantal leerlingen			% buiten- leerlingen
Kern	Schoolnaam	Richting	Soort	Bestuur	2019	2023	2027	
Aerdenhout	Antoniuschool	RK	basis	St. RK Onderwijs Aerdenhout	222	217	216	50
Aerdenhout	V. Eeghenschool	PC	basis	Stichting Twijs	219	212	204	50
Aerdenhout	Montessori VMBO	alg. bijz.	VO	St. Dunamare	402	428	422	n.v.t.
Aerdenhout	SAB	alg. bijz.	basis	St. Schoolver. Aerdenhout-Bentveld	153	124	117	44
Aerdenhout	Vondelschool	openbaar	basis	WijWijzer	328	264	251	45
Bennebroek	Franciscusschool	RK	basis	WijWijzer	199	194	208	23
Bennebroek	Sparrenboschool	openbaar	basis	WijWijzer	164	185	209	22
Bennebroek	Willinkschool	PC	basis	Stichting Twijs	189	176	179	28
Bloemendaal	Bornwaterschool	openbaar	basis	WijWijzer	179	179	164	59
Bloemendaal	Bos en Duinsch.	PC	basis	Stichting Twijs	178	145	130	26
Bloemendaal	Bld. Sch. Ver. BSV	alg. bijz.	basis	St. Bloemendaalse. School vereniging	234	163	146	7
Bloemendaal	Hartenlust VMBO	alg. bijz.	VO	St. Dunamare	333	418	418	n.v.t..
Bloemendaal	Josephschool	RK	basis	ouderbestuur	222	208	195	16
Bloemendaal	Theresiaschool	RK	basis	Wijwijzer	204	153	149	59
Overveen	Aloysiuschool	RK	basis	WijWijzer	220	189	178	67
Overveen	Julianaschool	openbaar	basis	WijWijzer	428	406	389	24
Overveen	Kennemer Lyceum	alg. bijz.	VO	Stichting Kennemer Lyceum	834	999	1014	n.v.t.
Overveen	Koningin Wilhelmina School	PC	basis	Stichting Twijs	192	183	174	51
Vogelenzang	De Paradijsvogel	RK/ openbaar	basis	Wijwijzer	129	120	119	22
Totaal					5.029	4.963	4.882	

Bijlage 3b - Scholen gemeente Bloemendaal – deel 2

Kern	Schoolnaam	Bouwjaar /jaren			NEN 2767	m2 BVO	Ruimte behoefte	Saldo	Gymlo-kaal	Monument
Aerdenhout	Antoniussschool	1932	2003			1.357	1.292	65	ja	Ja
Aerdenhout	V. Eeghenschool	1937	2013	2024	ja	1.146	12.66	-120	ja	n.b.
Aerdenhout	Montessori VMBO	1976	2014		n.b.	2.760	3.548	-788	ja	n.b.
Aerdenhout	SAB	1924	1989		ja	1.010	824	186	ja, onbruikbaar	?
Aerdenhout	Vondelschool	1931	1955	1987	n.b.	2.153	1.528	625	ja	n.b.
Bennebroek	Franciscusschool	2014			ja	1.125	1.175	-50	nee	Nee
Bennebroek	Sparrenbos-school	1950	2013		n.v.t.	1.161	1.181	-20	ja	deels
Bennebroek	Willinkschool	1950			ja	1.254	1.085	169	nee	n.b.
Bloemendaal	Bornwaterschool	1935	2009		ja	1.465	1.100	365	ja	Nee
Bloemendaal	Bos en Duinschool	2017			ja	1.166	929	237	ja	n.b.
Bloemendaal	Bloemendaalse. School Ver. BSV	1902			n.b.	1.658	1.020	638	ja	Ja
Bloemendaal	Hartenlust VMBO	1913	2006		ja	2.810	3.488	-678	nee	n.b.
Bloemendaal	Josephschool	1957	2003		ja	1.411	1.247	164	nee	n.b.
Bloemendaal	Theresiaschool	1924	2013		ja	913	969	-56	ja	n.b.
Overveen	Aloysiussschool	1955	1983	2001 2012	nee	1.312	1.151	161	ja	Nee
Overveen	Julianaschool	1931	2012	2022	ja	2.646	2.242	404	ja	Nee
Overveen	Kennemer Lyceum	1920	2017		ja	6.615	6.974	-359	ja	n.b.
Overveen	Kon. Wilhelmina School	1951	2014		ja	1.170	1.120	50	ja	n.b.
Vogelenzang	De Paradijsvogel	n.b.	n.b.		ja	1.013	803	210	ja	n.b.
Totaal						34.145	32.942	1.203		

Bijlage 4a - Aantal leerlingen 2014 -2023 in Bloemendaal

Bron: jaarverslagen gemeente Bloemendaal

Jaar	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aantal leerlingen basisonderwijs (teldatum 1-10)	3460	3416	3455	3485	3449	3442	3381	3299	3226	3128
- waarvan openbaar	1122	1112	1102	1076	1073	1099	1080	1047	1032	1044
- waarvan bijzonder	2338	2304	2353	2409	2376	2343	2301	2252	2194	2084
Aantal leerlingen voortgezet onderwijs	1804	1794	1678	1639	1563	1555	1633	1757	1844	1845
Percentage buitenleerlingen basisonderwijs	42,3	41,3	40,0	40,4	39,2	39,1	39,2	38,7	38,0	37,0

Bijlage 4b - Prognose leerlingenaantal Primair Onderwijs

Bureau Sygma heeft een prognose opgesteld van het leerlingen aantal op de Bloemendaalse basisscholen volgens het "Programma voor het opstellen van leerlingenprognoses" van de VNG.

Jaar	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2033	2038	2043
Aloysiusschool voor BO	214	211	188	180	174	178	178	192	200	201
De Paradijsvogel	124	131	120	117	118	119	122	118	111	109
RK Basisschool St Theresia	189	174	154	154	151	149	147	144	145	146
Kon Wilhelmina-School	185	174	182	178	175	174	173	177	180	181
RK Basisschool St Joseph	210	218	208	205	203	199	195	190	190	192
I H van Eeghenschool	221	219	213	209	207	206	204	205	211	211
Franciscusschool v RK BO	198	193	194	199	206	208	210	209	206	203
Sparrenboschool	173	180	194	200	207	209	212	210	206	203
Willinkschool	182	172	175	176	179	179	181	181	178	175
Bloemendaalse Schoolver	209	188	163	156	152	146	141	135	135	136
Basisschool Bos en Duin	161	155	146	141	136	130	129	126	126	128
Antoniusschool voor Bso	225	220	217	217	218	220	218	216	220	220
SAB	134	128	125	122	120	118	116	117	120	120
Bomwaterschool	169	174	179	174	170	164	164	163	167	169
OBS Julianaschool	419	405	406	395	392	389	387	392	394	392
OPB BS Vondel-school	289	272	265	258	252	252	249	255	262	263
Totaal	3302	3214	3129	3081	3060	3040	3026	3030	3051	3049

2 scholen 120- 140 leerlingen (De Paradijsvogel en SAB)
 1 school 170 leerlingen (Bomwaterschool)
 12 scholen 180 -220 leerlingen
 1 school 60-280 leerlingen (OPB BS Vondelschool)
 1 school Meer dan 400 leerlingen (OBS Julianaschool)

Bijlage 5 - Eisen aan schoolgebouwen

Discussie over de kwaliteit van de huisvesting voor het funderend onderwijs is niet nieuw. In 2009 constateerde de Rijksbouwmeester in haar advies 'Gezond en goed – Scholenbouw in topconditie' dat het binnenklimaat van veel scholen onder de maat was.

Dat advies viel nagenoeg samen met de publicatie van het eerste Programma van Eisen Frisse Scholen van RVO (toen: SenterNovem) dat sindsdien een aantal malen is herzien en ook aanleiding heeft gegeven tot herziening van het Bouwbesluit.

Ook in de jaren die daarop volgden heeft een aantal organisaties zich gebogen over de kwaliteit van (het bekostigingsstelsel) onderwijshuisvesting en eventuele ingrepen daarin, zoals:

- Een fris alternatief voor de huisvesting van kinderen, Rebel Advisory i.o.v. PO-Raad, 2010;
- Scholen bouwen en beheren, Oberon i.o.v. Ministerie van OCW, 2010;
- De lat omhoog, toekomstvisie onderwijshuisvesting, Oberon i.o.v. VNG, 2015;
- Schoolgebouwen primair en voortgezet onderwijs: de praktijk gecheckt.
- Sectorale Routekaart Primair, Speciaal & Voortgezet Onderwijs, PO-Raad, VO-raad en VNG (2019)
- Verkenning onderwijsvastgoed, Economisch Instituut voor de Bouw, 2020; ♣ Scholen bouwen in een gezond klimaat, VNG, 2020;
- Een verstevigd fundament voor iedereen, McKinsey & Company, 2020.

Bureau AndersonElffersFelix deed eind 2023 in opdracht van het Ministerie van Onderwijs onderzoek weer een onderzoek naar de eisen die aan schoolgebouwen worden gesteld¹⁹. Zij schrijven: "Eisen aan onderwijshuisvesting vloeien vooral voort uit algemene bouwwetgeving.

In totaal hebben we 13 wetten gevonden die eisen stellen aan onderwijshuisvesting. Naast de 13 wetten is er een aantal besluiten, normen en richtlijnen waarin eisen nader worden uitgewerkt. Vrijwel alle eisen aan onderwijshuisvesting komen voort uit algemene bouwwetgeving. Deze wet- en regelgeving valt onder de verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK. Vanaf 1 januari 2024 is het merendeel van de eisen te vinden in de Omgevingswet en de daarbij behorende besluiten.

Er zijn weinig wetten die specifieke eisen stellen aan onderwijshuisvesting. Waar dit wel het geval is, gaat het om specifieke onderdelen van onderwijshuisvesting, zoals de veiligheid van speeltoestellen en zorgplicht voor de toegankelijkheid van het gebouw voor iedere leerling. Een (opvallend) gevolg hiervan is dat de meeste eisen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK vallen en niet onder het ministerie van OCW.

De eisen voor nieuwbouw zijn veel hoger dan voor bestaande bouw en renovatie. Dit komt omdat een gebouw in de meeste gevallen alleen hoeft te voldoen aan de wetgeving die gold ten tijde van de bouw. Oude schoolgebouwen voldoen daarmee wel vaak aan de eisen, maar die eisen zijn een stuk lager dan tegenwoordig. Hierdoor kan het zijn dat oude schoolgebouwen niet voldoen aan de huidige verwachtingen van een schoolgebouw."

¹⁹ AndersonElffersFelix, Eisen aan Onderwijshuisvesting, Eindrapport, december 2023.

Bijlage 6a - Dalende leerlingenaantallen

Naast de huisvesting zelf is in veel gemeenten het dalend leerlingen aantal een probleem. In het primair onderwijs daalt het aantal leerlingen al sinds 2008, en dat zal volgens de huidige prognoses van het Ministerie van OCW tot 2023 doorgaan. In het voortgezet onderwijs zet de leerlingendaling in 2024 in. Dat zal volgens de huidige prognoses tot 2028 duren. Voor beide onderwijssectoren geldt dat leerlingen daardoor steeds ruimer gehuisvest zullen zijn, tenzij er iets anders met de ruimte wordt gedaan.

Gemeenten en schoolbesturen staan daardoor voor lastige keuzes. Ze zullen enerzijds samen moeten bepalen of het nodig is huisvesting af te stoten of te verhuren voor andere doeleinden dan onderwijs. Misschien betekent dit dat sommige onderwijslocaties zullen worden gesloten en dat de leerlingen voortaan op andere locaties onderwijs volgen.

Gemeenten en schoolbesturen kunnen anderzijds ook bewust kiezen voor ruimere huisvesting per leerling en de prijs betalen die daarbij hoort: hogere huisvestingskosten per leerling. Voor schoolbesturen gaat het dan om relatief hoge exploitatiekosten: zij ontvangen bij lagere leerlingenaantallen immers in hun lumpsum een lagere vergoeding vanuit het Ministerie van OCW voor materiële instandhouding, terwijl de exploitatiekosten waarschijnlijk maar beperkt dalen. Voor gemeenten die de beleidskeuze hebben gemaakt al hun leerlingen ruimer te huisvesten, zullen nieuw te bouwen schoolgebouwen duurder uitvallen dan bij minder ruime normen het geval zou zijn.

In het basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs is zeer waarschijnlijk sprake van overcapaciteit: er is meer vloeroppervlak in gebruik dan de normen die de VNG in haar modelverordening onderwijshuisvesting adviseert aan de gemeenten. Voor zover er inderdaad sprake is van overcapaciteit, kan dat een bewuste lokale keus zijn.

Niet alle schoolbesturen en gemeenten lijken echter goed op de hoogte van de leerlingendaling op hun eigen scholen. Uit recent onderzoek in opdracht van het Ministerie van OCW bleek dat 14% van de gemeenten die aan het onderzoek deelnamen, de eigen leerlingendaling fors lager inschat dan het ministerie. Van de schoolbesturen in het primair onderwijs die aan bovengenoemd onderzoek deelnamen, schat 21% de leerlingendaling fors lager in dan het ministerie. Deze schoolbesturen en gemeenten gaan er dus vanuit dat hun leerlingenaantallen (fors) hoger zullen zijn dan de prognoses die het Ministerie van OCW hanteert.

De staatssecretaris van OCW schreef hierover op 20 augustus 2015 een brief aan de Tweede Kamer. Hij vindt dat oplossingen voor de problematiek van de daling van de leerlingenaantallen - die overigens niet alleen betrekking hebben op huisvesting, maar bijvoorbeeld ook op het voortbestaan van scholen - alleen op regionaal niveau vorm kunnen krijgen. Het is zijn ambitie dat eind 2016 in alle gemeenten met leerlingendaling samenwerking is ontstaan, gericht op een meerjarig regionaal gebiedsplan voor het onderwijsaanbod en dat in de helft van alle gemeenten met leerlingendaling meerjarige gebiedsplannen zijn vastgesteld en worden uitgevoerd (OCW, 2015a).

In veel gemeenten is het denkbaar dat de lokale financiële situatie - buiten de schuld of verantwoordelijkheid van lokale partijen - zodanig nijpend is, dat deze in de weg staat aan de oplossing van een evident ondoelmatige huisvestings situatie. Bewindslieden van OCW en BZK zouden volgens onderwijsorganisaties en de Algemene Rekenkamer moeten bezien of de rijksoverheid in dergelijke gevallen de lokale partijen eenmalig financieel tegemoet zou moeten komen om de impasse te doorbreken.

Bijlage 6b - Opheffen van kleine scholen

Brief van DUO

DUO stuurt ieder jaar in december brieven aan schoolbesturen van te kleine basisscholen. Hebben zij drie achtereenvolgende schooljaren minder leerlingen dan de opheffingsnorm voor die gemeente of dat deel van de gemeente? Dan krijgen zij die brief.

Volgens de wet eindigt de bekostiging aan het einde van die drie schooljaren. De school kan verzoeken om de school niet te sluiten, met het formulier dat zij bij de brief heeft ontvangen.

Verzoek instandhouding

Het schoolbestuur kan om instandhouding van de school verzoeken, als de school aan één van de criteria daarvoor voldoet.

Criteria instandhouding

Er zijn vijf criteria om een te kleine school te laten blijven:

- 1 de gemiddelde schoolgrootte;
- 2 de school is de enige van de richting binnen vijf kilometer en telt tenminste 50 leerlingen;
- 3 de school is de enige openbare basisschool binnen 10 kilometer over de weg gemeten en er is behoefte aan de school;
- 4 discretionaire bevoegdheid;
- 5 bijzondere gevallen.

Leerlingdichtheid

Voor iedere gemeente wordt, op basis van de leerlingdichtheid in die gemeente, een opheffingsnorm vastgesteld aan de hand van de formule:

Opheffingsnorm = $0,6 \times (\text{leerlingdichtheid} : (0,15 + 0,0027 \times \text{leerlingdichtheid}))$.

De uitkomst van de berekening wordt afgerond, waarbij de decimalen worden verwaarloosd indien het eerste cijfer achter de komma kleiner is dan 5 en waarbij de decimalen worden verwaarloosd en het getal verhoogd met 1 indien het eerste cijfer achter de komma gelijk is aan of groter is dan 5. De opheffingsnorm bedraagt minimaal 23 en maximaal 200.

De leerlingdichtheid is de uitkomst van het aantal inwoners van 4 tot en met 11 jaar in die gemeente gedeeld door het aantal km² grondoppervlakte van die gemeente. Indien het aantal km² van de gemeente minder bedraagt dan 10 km², wordt voor de berekening van de leerlingdichtheid uitgegaan van 10 km². De leerlingdichtheid bedraagt maximaal 500.

Opheffingsnorm voor Bloemendaal

De opheffingsnorm voor Bloemendaal is per 1 augustus 2023 gewijzigd, deze bedraagt nu 116 leerlingen. Volgens de nu voorliggende prognose is het in de nabije toekomst voor twee Bloemendaalse scholen mogelijk onder dit leerlingenaantal te zakken: de Paradijsvogel en de Schoolvereniging Aerdenhout Bentveld.

Bijlage 6c - Kanttekeningen bij doordecentralisatie

Doordecentralisatie is het feitelijk verleggen van de verantwoordelijkheden van de gemeente op het gebied van de huisvesting naar de besturen. Artikel 76v WVO is komen te vervallen. Er is geen exact gelijkkluidend artikel in de WVO 2020. Artikel 6.21 WVO 2020 dekt het oude artikel 76v WVO in een andere redactie volledig. Het is daarmee een wettelijk toegestane vorm van bekostiging waarbij de geldstromen voor de huisvesting via gemeente en schoolbesturen samenkomen bij het schoolbestuur.

Dat lost het probleem van de split-incentive grotendeels op. Hierdoor vervalt ook het investeringsverbod. Met de middelen die het bestuur op deze wijze ontvangt kan zelf bepaald worden hoe, of en wanneer voor nieuwbouw of renovatie gekozen wordt.

Daarnaast is het bestuur uiteraard ook verantwoordelijk voor verzekeringen/OZB/1e inrichting, constructiefouten en calamiteiten. In principe geldt doordecentralisatie ook voor het economisch claimrecht, alleen zullen er afspraken gemaakt moeten worden over terug levering van het gebouw wanneer een school bijvoorbeeld ophoudt te bestaan.

De doordecentralisatie moet in een duidelijke overeenkomst worden vastgelegd, waarbij de voorwaarden helder omschreven worden. Vervolgens ontvangt het bestuur jaarlijks een vergoeding van de gemeente waarmee het bestuur de huisvesting kan bekostigen.

Er bestaan verschillende vormen van doordecentralisatie: van gedeeltelijk tot volledig en van individueel tot collectief. Er zijn voordelen maar ook nadelen aan doordecentralisatie verbonden.

Voordelen zijn onder meer:

- Efficiency winst – Er zijn minder regels en er hoeft minder afgestemd te worden, daardoor kan er sneller en vaak goedkoper gebouwd worden (gemeentelijke voorschriften rond bouwen (vergunningen) blijven hierbij wel gelden).
- Eenduidig - Alles in één hand (bouw, beheer en gebruik inclusief risico's).
- Betere positie voor besturen - Besturen kunnen zelf keuzes maken.

Mogelijke nadelen:

- Minder integraal gemeentelijk beleid - Als je gezamenlijk beleid wil maken is doordecentralisatie niet de oplossing.
- Door concurrentie kan een bestuur toch in de problemen komen (ook financieel).
- De middelen worden 'overeengekomen' maar het is moeilijk om deze vervolgens bij te stellen.
- Doordecentralisatie is geen garantie voor betere gebouwen - Daar zijn naast middelen ook heel andere competenties voor nodig.
- De gemeente koopt haar zorgplicht voor de gebouwen hiermee niet af.
- De bijdrage die de gemeente uit het gemeentefonds ontvangt vormt de basis voor het jaarlijkse budget. Een nadeel voor de gemeente is dat deze middelen structureel moeten worden begroot wat tot gevolg zou hebben (nadeel voor de scholen) dat het jaarlijks beschikbare bedrag verdeeld wordt over 16 PO scholen en 3 VO scholen, waardoor financiering op projectbasis niet meer mogelijk zou zijn. (De vraag is of daar elders bruikbare modellen voor zijn ontwikkeld)

Doordecentralisatie is geen keuze die je 'even' maakt. Een zorgvuldig traject van wikken en wegen is hierbij absoluut noodzakelijk. De belangrijkste vraag die gemeente en besturen hierbij moeten stellen is: Is doordecentralisatie voor ons het juiste middel om de (IHP) doelen met huisvesting te verwezenlijken?

Bijlage 7 – Baten en lasten 2021-2025

De baten en lasten onderwijshuisvesting 2021-2025 in Bloemendaal zijn als volgt:

BATEN (bron: model gemeentefonds PO-raad)

Maatstaven	Baten 2021	Baten 2022	Baten 2023	Baten 2024	Baten 2025
Inwoners	-	-	-	-	-
Jongeren	804.737	835.072	834.656	842.651	861.292
Huishouden met laag inkomen (drempel)	78.984	83.122	84.600	86.628	87.123
Minderheden	30.248	31.655	32.236	33.044	34.263
Achterstandsleerlingen	-	-	-	-	-
Klantenpotentieel regionaal	-	-	-	-	-
Leerlingen (V)SO en praktijkonderwijs	-	-	-	-	-
Leerlingen SBO en Praktijkonderwijs	-	-	-	-	-
(V)SO (WEC art. 2, lid 2)	-	-	-	-	-
Leerlingen VO	735.587	769.821	773.332	782.110	798.788
Extra groei leerlingen VO	46.207	48.358	48.578	49.130	50.177
Extra groei jongeren	233.252	-	-	-	-
Land	36.602	38.305	38.480	38.917	39.747
Binnenwater	723	757	761	769	786
Omgevingsadressen-dichtheid	34.200	35.854	36.052	36.455	37.197
Kernen	15.442	16.161	16.234	16.419	16.769
Totaal	2.015.982	1.859.105	1.864.929	1.886.122	1.926.140

LASTEN (bron: begrotingsadministratie gemeente)

Omschrijving	Lasten 2021 RAMING	Lasten 2022 RAMING	Lasten 2023 RAMING	Lasten 2024 RAMING	Lasten 2025 RAMING
Doorbelasting interne kosten	29.100	63.033	40.066	41.691	43.568
Klokuurvergoeding gymlokalen	231.773	235.250	240.661	246.196	231.859
Tijdelijke huisvesting			90.000		
Huren	40.000	40.000		175.000	175.000
Vergoeding OZB	244.476	259.080	280.000	290.000	296.670
Uitbestede werkzaamheden	65.159	66.136	67.657	69.213	70.805
Verzekering schoolgebouwen en inventaris	107.650	109.265	118.890	137.060	140.212
Advieskosten		63.980		40.000	
Afschrijvingen	654.470	654.470	695.989	690.354	1.021.026
Rente	100.436	87.453	92.390	109.279	247.609
Totaal	1.4735.064	1.578.667	1.625.653	1.798.793	2.226.749

Bijlage 8a - Geplande investeringen 2019-2024

De geplande investeringen in onderwijshuisvesting in Bloemendaal in de periode 2019-2024 zijn als volgt:

Bron: begrotingen gemeente Bloemendaal

Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Inpandige uitbreiding Julianaschool		648.000				
Aanpassing nevenruimtes etc. Josephschool		259.000				
Inpandige aanpassing De Paradijsvogel		1.553.000				
Aanpassing S.A.B.		250.000	1.774.000			500.000
Aanpassing Theresiaschool		250.000	1.771.000		100.000	80.000 500.000
Uitbreiding Van Eeghenschool		509.000				460.000
Aanpassing BSV				50.000		500.000
Montessori VMBO Uitbreiding		200.000	845.000	1.297.300	625.000	
Franciscusschool tijdelijke huisvesting			175.000	584.000		
Hartenlust uitbreiding					650.000	500.000
Kennemer Lyceum renovatie						500.000
Kennemer Lyceum Tijdelijk gymnastieklokaal						225.000
Bijdrage kosten eerste inrichting					157.000	
TOTAAL	0	3.669.000	4.535.000	1.931.300	1.532.000	3.265.000

Bijlage 8b - Gerealiseerde Investerings 2013 -2023

De gerealiseerde investeringen in onderwijshuisvesting in Bloemendaal in de periode 2013-2023 zijn als volgt:

Bron: Jaarrekeningen gemeente Bloemendaal

2013	Sparrenboschool (nieuwbouw)	409.785
2014	Theresiaschool: Uitbreiding gymlokaal	50.000
2015	Vondelschool: in pandige aanpassing	365.000
2016	Vondelschool: in pandige aanpassing	57.000
2017 - 2019		0

Omschrijving	2020	2021	2022	2023	2024
In pandige uitbreiding julianaschool	14.239	700.000	14.911		
Aanpassing nevenruimtes etc. Josephschool	230.448	-/- 43.384	71.936		
In pandige aanpassing De Paradijsvogel	16.238	-I- 16.238	11.584	72.327	
Aanpassing S.A.B.		17.424	11.503	26.895	48.938
Aanpassing Theresiaschool		19.178			
Uitbreiding Van Eeghenschool			50.000	50.000	1.155.000
Aanpassing BSV			58.956		
TOTAAL	260.925	676.980	218.890	149.222	1.203.938

Bijlage 8c - Toelichting op reserveringen en bestedingen

Bron: Jaarrekeningen gemeente Bloemendaal 2020, 2021, 2022 en 2023.

Aanpassing/uitbreiding nevenruimtes Josephschool

2021 Krediet 259.000 Uitgaven 187.063

De werkzaamheden hebben in 2020 voor het grootste deel plaatsgevonden. In 2022 zal de school nog een aanpassing aan het binnenklimaat gaan doen. Hiervoor wordt het restant van het budget gebruikt aan gevuld met eigen middelen en een Rijksbijdrage in de vorm van de toegekende SUVIS. De verwachting is dat de werkzaamheden in 2022Q4 voltooid zullen worden.

2022 Krediet 259.000 Uitgaven 258.999

De werkzaamheden hebben in 2020 voor het grootste deel plaatsgevonden. In 2022 heeft de school nog een aanpassing aan het binnenklimaat gedaan. Hiervoor is het restant van het budget gebruikt aangevuld met eigen middelen en een Rijksbijdrage in de vorm van de toegekende SUVIS. Afrekening met het schoolbestuur heeft in 2022 plaatsgevonden.

Inpandige uitbreiding Julianaschool

2020 Krediet 648.000 Uitgaven 14.238 Het krediet heeft betrekking op een inpandige aanpassing van het schoolgebouw (i.c. de zolder) in verband met een structureel ruimtetekort. De geboekte lasten betreffen door het schoolbestuur gemaakte voorbereidingskosten. Het schoolbestuur heeft aangegeven dat werkzaamheden niet eerder dan de tweede helft van 2021 zullen starten, niet voordat tijdelijke huisvesting voor een groot aantal groepen is geregeld, i.v.m. veiligheid leerlingen tijdens de werkzaamheden. De Coronacrisis zal voor extra vertraging zorgen.

2021 Krediet 729.000 Uitgaven 714.239

Het krediet heeft betrekking op een inpandige aanpassing van het schoolgebouw (i.c. de zolder) in verband met een structureel ruimtetekort. De werkzaamheden zijn gestart in de zomer van 2021, zullen in het eerste kwartaal van 2022 worden voltooid. Een afrekening met het schoolbestuur zal in 2022Q1 plaatsvinden, de verwachting is dat dit uiteindelijk binnen het budget zal blijken.

2022 Krediet 729.000 Uitgaven 729.150

Het krediet heeft betrekking op een inpandige aanpassing van het schoolgebouw (i.c. de zolder) in verband met een structureel ruimtetekort. De werkzaamheden zijn gestart in de zomer van 2021 en in het eerste kwartaal van 2022 voltooid. Krediet wordt afgesloten.

Vorbereidingskrediet renovatie Bloemendaalse Schoolvereniging (BSV)

2022 Krediet 50.000 Uitgaven 58.956

Dit voorbereidingskrediet is, bij vaststellen van het IHP door het college in 2018, aan het eind van het eerste tijdvak opgenomen, als aankondiging dat de BSV in het tweede tijdvak een plaats heeft gekregen. Weliswaar heeft het college in 2019 besloten het IHP vanaf tijdvak 2 op te schorten, totdat in afwachting van nieuwe wetgeving een nieuw IHP kan worden opgesteld. Maar voor de BSV staan noodzakelijke renovatie- en binnenklimaat maatregelen op stapel, wachten op een nieuw IHP is niet mogelijk. Het voorbereidingskrediet is gebruikt om een plan te maken dat vanaf zomer 2023 uitgevoerd zou moeten gaan worden. De gemeenteraad heeft laten weten niet te willen vooruitlopen op nieuwe rijksregelgeving, waar renovatie naar alle waarschijnlijkheid een plaats zal krijgen als te verstrekken voorziening. Eerst zal dit duidelijk moeten worden, voordat een eventueel gemeentelijk krediet verstrekt kan worden. Het voorbereidingskrediet van € 50.000 is met € 9.000 overschreden. Dit is omdat de opgaven voor een monument groter bleken dan voor een regulier gebouw, waardoor de kosten voor advisering hoger uitgevallen zijn.

Uitbreiding van Eeghenschool

2020 Krediet 509.000 Uitgaven 0

Het krediet heeft betrekking op een uitbreiding met 200 tot 250 m2 in verband met een structureel ruimtetekort. Er is een voorbereidingsbudget van € 50.000 beschikbaar gesteld, de school stelt alles in het werk de voorziening nog in 2021 te kunnen starten. Twee aspecten zouden voor vertraging kunnen zorgen. Als eerste de corona crisis, daarnaast is de ontwikkeling m.b.t. de S.A.B. voor de Van Eeghenschool van belang. Er wordt onderzoek gedaan naar de mogelijkheid beide scholen op de locatie Van Eeghen te realiseren, dit zou gevolgen kunnen hebben voor de inhoud van de plannen van de Van Eeghenschool zelf. Het schoolbestuur gaat uit van starten van de werkzaamheden in de zomer van 2021. Aanpassing/uitbreiding nevenruimtes Josephschool Krediet 259.000 Uitgaven 230.448 De werkzaamheden hebben in 2020 voor het grootste deel plaatsgevonden, zullen in 2021 volledig worden afgerond.

2021 Krediet 873.750 Uitgaven 0

Het krediet heeft betrekking op een uitbreiding met 200 tot 250 m2 in verband met een structureel ruimtetekort. Er is een voorbereidingsbudget van € 50.000 beschikbaar gesteld, de school stelt alles in het werk de voorziening nog in 2022 te kunnen starten, de Coronacrisis, maar ook schaarste aan man en materiaal, kan voor vertraging zorgen. Het voorstel om de SAB bij te gaan plaatsen op de locatie Tijo van Eeghenschool is definitief van de baan, is voor de Tijo van Eeghenschool geen belemmering meer. Het budget voor de uitbreiding van de school bestaat uit het genormeerde bedrag volgens de verordening, in de Zomernota wordt een voorstel gedaan dit aan te passen aan het prijspeil 2022. Daarnaast is € 123.750 van het krediet 'algehele vervangende nieuwbouw SAB' overgeheveld naar het budget voor de Tijo van Eeghenschool. Dit omdat de SAB gebruik maakt van de gymzaal van de Van Eeghenschool. Er was in de aanvankelijke plannen voor de SAB rekening gehouden met een nieuwe gymzaal, dit is nu niet meer nodig. Maar het gebruik van de gymzaal door de SAB zorgt wel voor kostenverhoging in de bouwplannen van de Van Eeghenschool. De verwachting is dat de bouw zal worden afgerond in het derde kwartaal van 2023.

2022 Krediet 916.739 Uitgaven 50.000

Het krediet heeft betrekking op een uitbreiding met 200 tot 250 m2 in verband met een structureel ruimtetekort. Er is een voorbereidingsbudget van € 50.000 beschikbaar gesteld. De school denkt nu in Q1 van 2023 te kunnen starten, de coronacrisis, maar ook schaarste aan man en materiaal, zorgt voor vertraging. Het voorstel om de SAB bij te gaan plaatsen op de locatie Tijo van Eeghenschool is definitief van de baan, is voor de Tijo van Eeghenschool geen belemmering meer. Het budget voor de uitbreiding van de school bestaat uit het genormeerde bedrag volgens de verordening. In de Zomernota is besloten het prijspeil 2022 aan te passen, door een verhoging van 4,92% toe te kennen. Daarnaast is € 123.750 van het krediet 'algehele vervangende nieuwbouw SAB' overgeheveld naar het budget voor de Tijo van Eeghenschool. Dit omdat de SAB gebruik maakt van de gymzaal van de Van Eeghenschool. Er was in de aanvankelijke plannen voor de SAB rekening gehouden met een nieuwe gymzaal, dit is nu niet meer nodig. Maar het gebruik van de gymzaal door de SAB zorgt wel voor kostenverhoging in de bouwplannen van de Van Eeghenschool. De verwachting is dat de bouw zal worden afgerond in 2023Q4.

2023 Krediet 916.739 Uitgaven 100.000

Het krediet heeft betrekking op een uitbreiding met ca. 200 m2 in verband met een structureel ruimtetekort. De school hoopt in Q2, doch uiterlijk Q3, van 2023 te kunnen starten. De coronacrisis en een op verzoek van de gemeente plaatsgevonden onderzoek naar gezamenlijke huisvesting met de SAB (dat geen resultaat heeft opgeleverd) heeft voor vertraging en hogere bouwkosten gezorgd. Het schoolbestuur heeft bij de gemeente een verzoek tot aanvullende bekostiging ingediend. Bij het vaststellen van de begroting voor 2024 is dit toegekend, het schoolbestuur heeft de voorbereidingen opgestart. Start van de bouwactiviteiten is nu voorzien in Q3 van 2024,

voltooiing waarschijnlijk niet voor Q3 2025. Het is op dit moment nog onduidelijk of het bevroren van de kredieten voor de SAB gevolgen heeft voor de plannen en planning van de Tijo van Eeghenschool.

Vorbereiding en nieuwbouw/renovatie Schoolvereniging Aerdenhout (S.A.B.)

2020 Krediet 250.000 Uitgaven 0

Het krediet betreft de voorbereidingskosten van óf (algehele) vervangende nieuwbouw, dan wel (gedeeltelijke) renovatie van de school, op de huidige locatie. Alternatief wordt onderzocht of een nieuwe S.A.B. gebouwd kan worden op het terrein van de Van Eeghenschool. Uitgangspunt nu is wel dat de S.A.B. (mede)gebruik gaat maken van het ondergrondse gymnastieklokaal van de nabijgelegen Van Eeghenschool. De huidige gymzaal S.A.B. is te klein en bouwkundig slecht, door gezamenlijk gebruik bij de Van Eeghen is een nieuwe gymzaal voor de S.A.B. niet nodig. Er wordt van uitgegaan dat in 2021 alle onderzoeken gereed zijn en met de daadwerkelijke realisatie gestart kan worden.

2021 Krediet 970.250 Uitgaven 17.424

Het krediet betreft de voorbereidingskosten en het eerste deel van het bouwbudget, van of (algehele) vervangende nieuwbouw, dan wel (gedeeltelijke) renovatie van de school, op de huidige locatie. Het plan om de school eventueel op het terrein van de Tijo van Eeghenschool bij te bouwen zal niet verder worden uitgewerkt. Wel maakt de SAB (mede)gebruik van het ondergrondse gymnastieklokaal van de Van Eeghenschool. De huidige gymzaal SAB is te klein en bouwkundig slecht, door gezamenlijk gebruik bij de Van Eeghenschool is een nieuwe gymzaal voor de SAB niet nodig, het totale budget is daarom verminderd met het bedrag dat normatief nodig was voor de gymzaal. 2022 zal gebruikt worden voor de bouwvoorbereiding, uiterlijk zomer 2023 zou de bouw dan moeten starten. Het restant budget daarvoor nodig zal 50/50 over de jaren 2023 en 2024 worden verdeeld en aldus in de begroting worden opgenomen. Mocht de planvoorbereiding sneller verlopen dan verwacht zal eventueel tussentijds, of bij de begroting 2023, de gemeenteraad worden verzocht het budget voor 2024 eerder beschikbaar te stellen

2022 Krediet 970.250 Uitgaven 28.927

Het krediet betreft de voorbereidingskosten + het eerste deel van het bouwbudget, van of (algehele) vervangende nieuwbouw, dan wel (gedeeltelijke) renovatie van de school, op de huidige locatie. Het plan om de school eventueel op het terrein van de Tijo van Eeghenschool bij te bouwen zal niet verder worden uitgewerkt. Wel maakt de SAB (mede)gebruik van het gymnastieklokaal van de Van Eeghenschool. De huidige gymzaal SAB is te klein en bouwkundig slecht, door gezamenlijk gebruik bij de Van Eeghenschool is een nieuwe gymzaal voor de SAB niet nodig, het totale budget SAB is daarom verminderd met het bedrag dat normatief nodig was voor de gymzaal. 2023 zal gebruikt worden voor de bouwvoorbereiding, uiterlijk zomer 2024 zou de bouw dan moeten starten. Het restant budget daarvoor nodig zal 50/50 over de jaren 2024 en 2025 worden verdeeld en aldus in de begroting worden opgenomen. Het precieze budget wordt nader vastgesteld, a.d.h.v. de noodzakelijke werkzaamheden. Ook wordt de eigen bijdrage van het schoolbestuur nog vastgesteld. Mocht de planvoorbereiding sneller verlopen dan verwacht, zal, eventueel tussentijds, de gemeenteraad worden verzocht eerder een krediet beschikbaar te stellen.

2023 Krediet 970.250 Uitgaven 59.455

Het schoolgebouw, excl. een te klein en een bouwkundig gezien slecht gymnastieklokaal, bestaat uit 2 bouwdelen. Tussen beide bouwdelen bestaat een aanzienlijk leeftijdsverschil. Voor bouwkundige aanpassingen (renovatie dan wel renovatie in combinatie met gedeeltelijke vervangende nieuwbouw) is in eerste aanleg het aangegeven bedrag beschikbaar. Eind 2023 heeft het college alle beschikbare kredieten voor de school bevroren, dit omdat het leerlingenaantal sterk terugloopt en de recentste leerlingenprognose bevestigt dat dit een structurele ontwikkeling betreft.

Vorbereiding vervangende nieuwbouw Theresiaschool

2020 Krediet 250.000 Uitgaven 0

Het krediet betreft de voorbereiding op renovatie, uitbreiding en vervangende nieuwbouw (incl. gymzaal), te realiseren in de periode 2021-2022. Voor het schoolbestuur staat de onderwijskundige kwaliteit van de nieuwe huisvestingsvoorziening voorop, evt. d.m.v. (deels) renovatie, met behoud van beeldbepalende bouwdelen. Aanpassing (uitbreiding of nieuwbouw) van het verouderde en te kleine gymlokaal is onderdeel van het totale project. Voor een nieuw gymlokaal kan eventueel besloten worden grond aan te kopen van de eigenaar van Dennenheuvel. In dat geval kan het huidige gymlokaal als nieuwe lesruimte worden opgenomen in het schoolgebouw. Er wordt vanuit gegaan dat op zijn vroegst in de loop van 2021 met de bouwactiviteiten kan worden gestart.

2021 Krediet 2.021.000 Uitgaven 19.178

Het krediet betreft de voorbereiding en eerste deel bouw op renovatie, uitbreiding en vervangende nieuwbouw (incl. gymzaal). Voor het schoolbestuur staat de onderwijskundige kwaliteit van de nieuwe huisvestingsvoorziening voorop, evt. d.m.v. (deels) renovatie, met behoud van beeldbepalende bouwdelen. Aanpassing (uitbreiding of nieuwbouw) van het verouderde en te kleine gymlokaal is onderdeel van het totale project. Voor een nieuw gymlokaal kan eventueel besloten worden grond aan te kopen van de eigenaar van Dennenheuvel. In dat geval kan het huidige gymlokaal als nieuwe lesruimte worden opgenomen in het schoolgebouw. Er wordt vanuit gegaan dat op zijn vroegst in de loop van 2023 met de bouwactiviteiten kan worden gestart, het schoolbestuur verwacht geheel 2022 nodig te hebben voor de plan-/bouwvoorbereiding. In de begroting 2023 en 2024 zal een voorstel worden ingediend voor het restant van het benodigde budget.

2022 Krediet 250.000 Uitgaven 19.178

Het krediet betreft de voorbereiding + eerste deel bouw op renovatie, uitbreiding en vervangende nieuwbouw (incl. gymzaal). Voor het schoolbestuur staat de onderwijskundige kwaliteit van de nieuwe huisvestingsvoorziening voorop, evt. d.m.v. (deels) renovatie, met behoud van beeldbepalende bouwdelen. Aanpassing (uitbreiding of nieuwbouw) van het verouderde en te kleine gymlokaal is onderdeel van het totale project. Voor een nieuw gymlokaal kan eventueel besloten worden grond aan te kopen van de eigenaar van Dennenheuvel. In dat geval kan het huidige gymlokaal als nieuwe lesruimte worden opgenomen in het schoolgebouw. Er wordt vanuit gegaan dat op zijn vroegst in de loop van 2023 met de plan/bouwvoorbereiding kan worden gestart. In de begroting 2024 zal een voorstel worden ingediend voor het restant van het benodigde budget.

2023 Krediet 100.000 Uitgaven 19.178

De Theresiaschool beschikt over een te klein gymnastieklokaal. Bouw van een nieuw, groter gymnastieklokaal, op een door de gemeente te verwerven en aan het schoolbestuur over te dragen strook grond (gelegen naast de school) ligt voor de hand. Het schoolgebouw is deels verouderd en te klein. Renovatie/uitbreiding - wellicht gedeeltelijke vervangende nieuwbouw - dient in de komende jaren plaats te vinden. Voor de planvoorbereiding is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld. De school behoort tot de oudste gebouwen van de gemeente, voor deze gebouwen is in de begroting 2024 een eerste bedrag opgenomen, om direct na het vaststellen van een nieuw IHP (Q3 2024) een start met een renovatietraject te kunnen maken. Uitwerking van de plannen kan niet los worden gezien van de plannen van Dennenheuvel en de ontwikkelingen m.b.t. Dennenweg 15. In dit gebouw, gelegen recht tegenover de Theresiaschool, zijn o.a. het gemeentelijk CJG en enkele groepen van de Theresiaschool gehuisvest.

Voorbereiding en uitbreiding Montessori College Aerdenhout

2020 Krediet 200.000 Uitgaven 0 In 2020 is het aangegeven krediet beschikbaar gesteld ter voorbereiding van een geplande uitbreiding (de school heeft een structureel ruimtetekort van 700 tot 800 m²) en verduurzamingsmaatregelen, te realiseren in de periode 2021-2022. De verwachting is dat het voorbereidingskrediet in 2021 (deels) wordt besteed, er wordt van uitgegaan dat ook in 2021 met de daadwerkelijke realisatie wordt gestart. Het hele traject zal in projecten worden verdeeld en in fases worden uitgevoerd.

2021 Krediet 1.045.000 Uitgaven 0

In 2020 is het aangegeven krediet beschikbaar gesteld ter voorbereiding van een geplande uitbreiding (de school heeft een structureel ruimtetekort van 700 tot 800 m²) en verduurzamingsmaatregelen, te realiseren in de periode 2021-2022. De verwachting is dat het voorbereidingskrediet in 2021 (deels) wordt besteed, er wordt van uitgegaan dat ook in 2021 met de daadwerkelijke realisatie wordt gestart. Het hele traject zal in projecten worden verdeeld en in fases worden uitgevoerd. Omdat het ruimtetekort nijpend is en groter wordt (weer meer aanmeldingen voor komend schooljaar), denkt het schoolbestuur aan plaatsing van 3 noodlokalen gedurende tenminste 4 jaar. In de Zomernota is een budget van € 40.000 beschikbaar gesteld. Voor de jaren 2022 e.v. wordt in de primaire begroting een bedrag geraamd. De behoefte aan permante uitbreiding komt met de plaatsing van de noodlokalen niet te vervallen.

2022 Krediet 2.342.300 Uitgaven 0

In 2020 is het aangegeven krediet beschikbaar gesteld ter voorbereiding van een geplande uitbreiding (de school heeft een structureel ruimtetekort van >900 m²) en verduurzamingsmaatregelen. Het schoolbestuur heeft zich voorgenomen in 2023 met de daadwerkelijke realisatie te starten, maar een technische tegenvaller (dak van het gebouw is niet sterk genoeg voor een nieuwe verdieping) en een lopende bezwaarprocedure zorgt voor vertraging. Het schoolbestuur heeft de gemeente om een aanvullend krediet van meer dan € 500.000 gevraagd, dit is door de gemeente afgewezen, het schoolbestuur is hiertegen in bezwaar gegaan. Omdat het ruimtetekort nijpend is en groter wordt (meer nieuwe leerlingen geplaatst in het nu lopende schooljaar), is een noodlokaal geplaatst, de school denkt dit voor minstens 3 jaar nodig te hebben. De behoefte aan permante uitbreiding komt met de plaatsing van de noodlokalen niet te vervallen. Start van de bouw kan pas gebeuren als alle bezwaarprocedures achter de rug zijn.

2023 Krediet 2.967.300 Uitgaven 0

Vanaf 2020 zijn diverse kredieten beschikbaar gesteld ten behoeve van een forse uitbreiding van deze school (er is sprake van een structureel ruimtetekort van 800-900 m²). Het schoolbestuur heeft zich voorgenomen in 2023 met de daadwerkelijke realisatie te starten, maar een technische tegenvaller (dak van het gebouw is niet sterk genoeg voor een nieuwe verdieping) en een lopende bezwaarprocedure zorgt voor aanzienlijke vertraging en stijging van bouwkosten. Het schoolbestuur heeft de gemeente om een aanvullend krediet van meer dan € 500.000 gevraagd, dit is door de gemeente afgewezen, het door het schoolbestuur hiertegen ingediende bezwaar is niet ontvankelijk verklaard. De school heeft laten weten hier niet tegen in beroep te zullen gaan. Daarnaast is een aantal omwonenden in beroep gegaan tegen de bouwplannen en de afgegeven omgevingsvergunning. Wanneer hierover een uitspraak verwacht kan worden is onbekend.

Tijdelijke huisvesting Franciscusschool

2021 Krediet 175.000 Uitgaven 0

De Franciscusschool heeft te maken met een structureel ruimtetekort. In de begroting 2021 is voor tijdelijke huisvesting (voor 2 groepen) een krediet van € 175.000 beschikbaar gesteld. Dit is in de begroting 2022 bijgesteld tot € 759.000, t.b.v. een permanente uitbreiding van 230 m², in de vorm van 2 nieuwe lokalen. Het schoolbestuur is voornemens deze lokalen in 2022 te realiseren, het ligt voor de hand rekening te houden met een uitloop naar 2023.

Permanente huisvesting Franciscusschool

2022 Krediet 796.343 Uitgaven 0

De Franciscusschool heeft te maken met een structureel ruimtetekort. In de begroting 2021 is voor tijdelijke huisvesting (voor 2 groepen) een krediet van € 175.000 beschikbaar gesteld. Dit is in de begroting 2022 bijgesteld tot € 759.000, t.b.v. een permanente uitbreiding van 230m², in de vorm van 2 nieuwe lokalen. Het schoolbestuur is voornemens deze lokalen in 2023 te realiseren.

2023 Krediet 744.000 Uitgaven 0

De Franciscusschool heeft te maken met een structureel ruimtetekort. Het schoolbestuur is voornemens in 2024 de gewenste uitbreiding (iets minder dan 200 m²) te realiseren.

Hartenlust VMBO uitbreiding onderwijsruimten

2023 Krediet 650.000 Uitgaven 0

Eerder voltooide werkzaamheden in de school hebben niet geleid tot een uitbreiding van het Bruto Vloeroppervlak, derhalve kon er achteraf geen afrekening plaatsvinden. Het krediet blijft wel beschikbaar voor het uitvoeren van enkele noodzakelijke maatregelen op het gebied van (brand) veiligheid van het gebouw. De school behoort tot de oudste gebouwen van de gemeente, voor deze gebouwen is in de begroting 2024 een eerste bedrag opgenomen, om direct na het vaststellen van een nieuw IHP (Q3 2024) een start met een renovatietraject te kunnen maken.

Verbouwing IKC de Paradijsvogel

2020 Krediet 875.000 Uitgaven 16.238

Dit budget is beschikbaar voor aanpassing/verduurzaming van het schoolgedeelte van de Paradijsvogel (incl. gymlokaal) in het kader van Vitaal Vogelenzang. Overleg met het schoolbestuur hierover was eind 2020 nog gaande, in 2021 wordt besloten hoe dit budget in te zetten. Werkzaamheden kunnen wellicht eind 2021 starten, zullen zeker niet voor 2022 voltooid zijn.

2022 Krediet 142.980 Bijdrage -70.000 Uitgaven 11.584 Inkomsten 0

Kosten aannemer verbouwing IKC Paradijsvogel (realiseren nieuwe teamkamer, bibliotheek servicepunt met 4 werkplekken en een MIVA toilet).

2023 Krediet 153.911 Bijdrage -70.000 Uitgaven 154.524 -70.000

Betreft de kosten aannemer verbouwing IKC Paradijsvogel. Het realiseren nieuwe teamkamer, bibliotheek servicepunt met 4 werkplekken en een MIVA toilet. Het budget voor de verbouwing van het IKC is onvoldoende gebleken. Reden hiervoor was de aanloop naar de verlening van de vergunning voor brandveilig gebruik met meerkosten voor de architect en het Bureau Bouwkunde die de vergunningstukken heeft aangeleverd. Daarnaast meerwerk voor lekkage bij de toiletten, regiewerk op schilderwerk (in de begroting was alleen sauswerk opgenomen), meerwerk op de luifel en een kozijn. Verder nog: meerwerk aanpassen brand- en inbraakinstallatie, meerwerk nieuw plafond met LED verlichting en het vervangen van de marmoleum vloerbedekking in het gezamenlijke gedeelte.